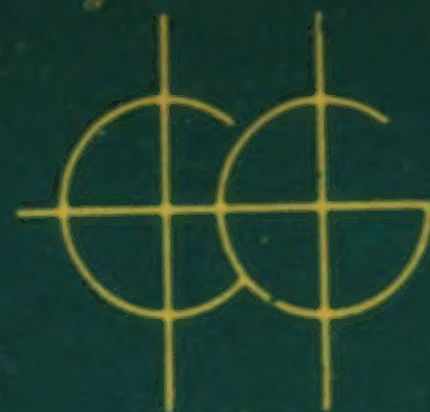

COLECTIA GLOBUS

254

A. Pieyre de Mandiargues

MUZEUL NEGRU

Ne regenerează ochiul, ne amplifică receptivitatea, ne multiplică disponibilitățile, ne relevă o realitate nouă, opulentă, enigmatică.

*

Romanul lui A. Pieyre de Mandiargues, prima traducere în limba română din opera acestui apreciat scriitor francez contemporan, laureat al PREMIULUI GONCOURT, este o carte în care autorul structurează din elementele realității o lume fantastică de-o vrajă copleșitoare.

EDITURA UNIVERS

Lei 5

4

A. PIEYRE DE MANDIARGUES

MUZEUL NEGRU

A. PIEYRE DE MANDIARGUES

MUZEUL NEGRU

Colecția GLOBUS / Editura Univers

18.02.98
— TR. MAGURELE —

A. Pieyre de Mandiargues

MUZEUL NEGRU

Traducere și prefață de
Alexandru Badu

Coperta colecției: *Ion State*
Ilustrația: *Aurel Bulacu*

A. Pieyre de Mandiargues
LE MUSÉE NOIR

18-02-1975
=TR. MĂGURELE=

GLOBUS

A. Pieyre de Mandiargues

MUZEUL NEGRU

Traducere și prefață de
Alexandru Baciu

EDITURA UNIVERS
București
1975

ANDRÉ PIEYRE DE MANDIARGUES

André Pieyre de Mandiargues ocupă un loc singular în literatura franceză contemporană. Apreciat de unii drept postsuprarealist sau neosuprarealist, de alţii scriitor „fantastic" din familia lui Edgar Poë, Gerard de Nerval, Barbey d'Aurevilly, Villiers de l'Isle Adam sau Achim d'Armin — Mandiargues se refuză etichetărilor prea rigide, claustrării într-un curent sau o şcoală. Spirit complex, cu o largă şi solidă cultură, opera sa conţine şi filoane realiste, de cele mai multe ori autobiografice, dar transfigurate pînă la esenţialitate, cizelate în autentice arabescuri imaginative; pentru că Mandiargues e promotorul celei mai depline libertăţi a asociaţiilor de imagini, cărora li se dăruieşte cu fervoare, cu patimă, cu un spirit de artizanat în cea mai nobilă accepţie a termenului. De aceea poemele şi proza lui sînt numai aparent criptice, rezultînd nu numai din exigenţa de travaliu asupra cuvintelor, dar şi dintr-o excesivă rigoare şi dorinţă de precizie, foarte multe din nuvelele şi povestirile lui fiind adevărate poeme în proză.

A început să publice relativ tîrziu, făcînd parte din acei foarte puţini scriitori pentru care sfatul dat cîndva de Rilke unui tînăr poet e o adevărată dogmă: ca să făureşti numai un singur vers trebuie să cunoşti multe oraşe, să vezi multe chipuri, să citeşti multe cărţi. Primul volum de nuvele şi povestiri — poate opera sa cea mai valoroasă — *Le musée noir* a apărut în 1946, urmîndu-i curînd culegerile *Les incongruites monumentales* şi *Dans les années sordides*, iar după intervale mai mari, *Soleil de loups* (căruia i s-a decernat în 1951 Premiul Criticilor) şi *Marbre* (1953); genului romanesc îi consacră *Le lis de mer* (1956), *La Moto-*

cyclette (1963) şi *La marge* (1968); multe poeme scrise de-a lungul anilor vor fi publicate de-abia în 1961 sub titlul *L'âge de craie*; în sfîrşit, prezent în actualitate îl găsim pe Mandiargues în cele două volume de pregnante eseuri, cronici literare şi plastice înmănuncheate sub denumirea *Belvédères*, care-i întregesc armonios prodigioasa operă.

După cum s-a subliniat, Mandiargues iubeşte insolitul sub toate formele şi metamorfozele lui, dar nu desprinse de anumite contingenţe legate de realitate. El creează uluitoare himere, dar filiaţia lor cu realul e prezentă, climatul fantastic nefăcînd niciodată concesie facilului, fiind mereu cumpănit de-o emoţie estetică autentică. Întrepătrunderea, interferenţa, înlănţuirea dintre filonul real — fiinţe umane, peisaje — şi cel imaginativ se făureşte printr-o alambicare subtilă. Confuzia e socotită legitimă, cele două fenomene de cunoaştere contopindu-se totdeauna armonios. Acestui proces dificil şi subtil Mandiargues îi este adept necondiţionat: „Prin aceste şocuri — precizează el în textul liminar ce serveşte drept prefaţă volumului *Le musée noir* — prin asemenea învălmăşeli de aureole ia naştere ceea ce înţelegem obişnuit sub numele de atmosferă: un climat prielnic transfigurării fenomenelor sensibile".

În poemele, precum şi în nuvelele şi povestirile sale — şi în această privinţă culegerea *Le musée noir* e poate cea mai concludentă — Mandiargues alambichează elementele cele mai disparate, folosind cuvintele cu subtilitate şi curaj; există mai ales în proza sa o uluitoare alchimie verbală care în adevăr „transfigurează" sagace fenomenele sensibile şi aluatul marilor lecturi — fie că sînt contemporane sau ale unor autori în aparenţă vetuşti — faţă de care este legat printr-o indestructibilă forţă simpatetică. Nu în mod gratuit multe din motto-urile povestirilor sale sînt din operele lui Swinburne, Hölderlin, Restif de la Bretonne, Villiers de l'Isle Adam, André Breton sau Philippe Soupault. Ele

stabilesc filiaţii precise, indiferent dacă aparţin domeniului literaturii, sculpturii sau picturii; sînt profesii de credinţă ale unui proces complex, sub semnul căruia se făuresc operele lui Mandiargues, ceea ce face mai dificilă stricta lui clasificare. Poate ca şi în romanele lui Ernst Jünger sau în eseurile lui Roger Caillois, geologul, istoricul sau entomologistul, la fel ca scriitorul, e stăpînit de bizareria încrustată în cotidian, în anodin, în banal, pe care caută s-o discearnă poate dintr-un impuls romantic, care nu este în realitate decît o chemare la libertate, atacuri insolite dar voalate la adresa unei morale uneori convenţionale şi ipocrite.

De aici privirea deschisă asupra lumii, cu mii de antene, ca să-i capteze aspectele cotidiane şi sublime, dar şi cele mai tainice ascunzişuri, aşa cum clamează cu o nestăvilită sinceritate în aceeaşi prefaţă la volumul *Le musée noir*: „Să mergi în codru, să freamăţi de amiaza poenilor, să descoperi miezul de noapte în cariere părăsite, pe plajele pustii, unde razele lunii împodobesc micile aluviuni depuse de valuri; să iscodeşti gări, pasaje subterane prin marile oraşe, taverne ca dulceţile catifelate în borcane de oglindă, sălile de joc, tîrgurile, teatrele dărăpănate; să străbaţi albiile alunecoase şi dure ale torentelor ca nişte cai cabraţi, grotele, drumurile de scînduri asvîrlite peste bălţi; atîtea locuri la care — afară de cazul cînd ai orbecăi — se cade să priveşti pînă-ţi arzi sau îţi crapă ochii... şi atunci toate tînjetele oamenilor cumsecade, toate rînduielile clerului şi ale poliţiei dumnealor nu vor mai putea nimic împotriva inocenţei sălbatice a unui univers în sfîrşit dezlănţuit".

Himerele proliferate în imaginile eclatante ale lui Mandiargues apar astfel nu numai ca zămisliri ale visului şi realităţii, metamorfoze ale fanteziei şi raţiunii, dar şi ca forţe descătuşate dintr-un univers claustrat. Dezordinea e numai aparentă în învolburarea de imagini şi cuvinte. Ceea ce-i „barochism" în opera lui Mandiargues răspunde unei nevoi

excesive de precizie, exigenței unui artist autentic, vădind o prodigioasă conștiință profesională. Imaginile ce par că țîșnesc din haosul inconștientului sînt cu strictețe, cu rigoare disciplinate. Poemele, nuvelele sau povestirile lui nu degajează astfel, ca la Poë, Villiers de l'Isle Adam sau alt scriitor definit de obicei ca fantastic, un simțămînt de groază, pentru că e zăgăzuit sau învăluit de-un fel de seninătate bine orînduită, ce rezultă tocmai din structurarea și multiplicitatea pe planuri și perspective pe care Mandiargues le folosește cu mare artă ca să ne facă să credem în realitatea lui. Dar n-am avea un tablou cît de cît sugestiv despre viziunea literară a lui Mandiargues dacă n-am scoate în relief existența — în cele mai reprezentative din povestirile sale — a unui umor de bună calitate, parcă insinuat ca să evite patosul deplasat, indiscrețiile, un anumit dramatism ieftin, convenționalul; poate pentru că Mandiargues este un autentic artist, dar și un moralist ce se ignoră și care desfide falsele valori.

În sfîrșit, toate aceste coordonate ale scrisului său îi explică și bogăția limbajului, înrudit cu luxurianța stilului din poemele lui Saint-John Perse. După cum mărturisea Guy Dumur, exegetul și prietenul său: „În opoziție cu unii scriitori ai timpului, care pretind că își afirmă revolta prin distrugerea limbajului, cultivînd locul comun sau născocind cuvinte noi, Mandiargues ne dovedește că sintaxa desăvîrșită și vocabularul cel mai bogat pot să ne ducă mai departe decît ar dori lenea sau lipsa noastră de curaj..."

Opera lui Mandiargues dovedește cu prisosință dreptul de liberă opțiune a artistului pentru universul său imaginativ, fără a văduvi prin aceasta valorile umane ale realității.

ALEXANDRU BACIU

PANORAMA ÎNĂLȚATĂ de simțuri în conștiința omului este un ecran șubred; străpuns de găuri în fiece clipă, zguduit de vijelii, el nu orbește decît pe cei ce caută tocmai să nu vadă nimic dincolo de mediocrul lor ready-made[1]. *Uneori găurile se îmbină din nou în rosătura ultimelor fire ale țesăturii într-o totală învolburare de imagini, sau, mai degrabă, vijeliile fac să se prăbușească șubredul aparat și atunci sună ora clarviziunii și totodată a idioției, cele două ipostaze absolute a ceea ce numim uneori misticism; dar se întîmplă rar, chiar de-am dori-o, să ajungem la asemenea excese și de cele mai multe ori mecanismul continuă să plimbe deasupra abisurilor întrezărite, cu un scrîșnet bătrînicios și liniștitor, tablouri uneori așa de hîde, chiar îngrozitor de hîde, care sînt aduse pe făgașul acceptabilului datorită respectului legilor cauzalității și conformismului banal în care ni se înfățișează.*

Se zice că cele mai mari faleze din Europa se înalță la Berneval, iar sub ele se află o plajă frămîntată, cu întinse rîpe haotice, ale căror povîrnișuri sînt alcătuite dintr-o materie plăcută mîinii ce o pipăie atunci cînd uneori o crăpătură vine să-i răcorească suprafața, dar pe care acțiunea vîntului și a umidității saline o acoperă curînd cu o

[1] De-a gata, prefabricat (engl.).

zgrunţuroasă crustă colorată — între fîşiile de pete albastru-închis — alternînd de la alb la cenuşiu şi verde murdar la un bej puţin spălăcit, semnul alunecărilor de pămînt de pe culme în zilele furtunoase. Numai marnă cu nodule de silex ce vor deveni, rostogolite de valuri, atît unele cît şi celelalte, acele pietre mărunte de pe ţărm, aidoma unor depuneri de coji de ouă turtite pe care am vrea să le atribuim forfotelii broaştelor ţestoase. Totuşi, pe aceşti pereţi spălăciţi, maiestuos deschişi orgasmului prăbuşirii, încoronaţi de ţipetele păsărilor, dominînd un morman de năvoade cu teamă puse la uscat pe prăjini şi cărora le scînteie în lumina soarelui unduirile blonde de păr de cal, dăinuie o viaţă excesiv de gingaşă, de cărnuri deformate de titanismul pe care nu l-ar putea evoca nici un cuvînt omenesc, afară, poate, de numele lui Astianax, rostit sub o ploaie măruntă de primăvară, la urechea unei fete căreia îi strîngi degetele în văgăuna manşonului de pene de cufundar.

Cam atît pentru a sugera doar una din tainele latente ale cretei, căci mai sînt şi altele, o mulţime. Şi toate aceste materii simple sau compuse, care pentru omul îndărătnic faţă de cunoaşterea statornicită sînt la fel de elementare ca şi corpurile pure : oare cărbunele, nisipul, funinginea, ipsosul, gheaţa, zăpada, lîna, aurul, fierul, plumbul, lemnul, muşchiul, sîngele, pîinea, laptele şi vinul, de îndată ce sînt supuse simţurilor, cîte porţi nu deschid ele spre ascunzişuri ameţitoare ?

...Sînt locuri şi ore menite să îmbine, să înfrunte sau să intensifice aureole (sau cununile de

lumină) proprii feluritelor materii. Prin aceste şocuri, prin asemenea învălmăşeli de aureole, ia naştere ceea ce înţelegem obişnuit sub numele de atmosferă : un climat prielnic transfigurării fenomenelor sensibile. Să mergi în codru, să freameţi de amiaza poienilor ; să descoperi miezul de noapte în cariere părăsite, pe plajele pustii, unde razele lunii împodobesc micile aluviuni depuse de valuri ; să iscodeşti gări, pasaje subterane prin marile oraşe, taverne ca dulceţele catifelate în borcane de oglindă, sălile de joc, tîrgurile, teatrele dărăpănate ; să străbaţi albiile alunecoase şi dure ale torentelor ca nişte cai cabraţi, grotele, drumurile de scînduri azvîrlite peste bălţi ; atîtea locuri la care, afară de cazul cînd ai orbecăi, se cade să priveşti pînă-ţi arzi sau îţi crapă ochii, şi toate rînjetele oamenilor cumsecade, toate rînduielile clerului şi ale poliţiei dumnealor, nu vor mai putea nimic împotriva inocenţei sălbatice a unui univers în sfîrşit dezlănţuit.

E vorba de un fel de grădină ţigănească unde, cîteodată, heruvimii jubilează, iar alteori demonii, unde porţile zăbrelite nu se deschid decît din cînd în cînd spre un decor tăcut şi pustiu în faţa căruia se înalţă aşteptarea, această catedrală posomorîtă, vizitată de însingurat, tot aşa de prezentă precum, într-un deşert roşu, silueta monoliţilor scînteind de treizeci de secole ; e vorba de un parc cu atracţii complicate unde, pe neaşteptate, au fost plasate maşinării, mărfuri şi flamuri ciudate, în acele sfîşieturi care au năpădit astăzi reprezentarea lumii naturale.

Din această contopire a realităţii de către miraculos se făureşte un ţinut foarte întins, unde mar-

torul, destul de isteț ca să observe fără să alunge, printr-un exces de atenție, elementele fantomatice, va putea face o plimbare rodnică ; va vedea acolo cum, o dată cu operele de artă, iau naștere obiectele stranii, iar monștrii din jurul lui își vor întruchipa suspinele pe care omul, în clipele furtunoase ale existenței lui, le va lăsa să cadă ca pe niște bule păroase asupra seminției călduțe și mute a animalelor.

Mai mult decît încercarea unui studiu savant, povestirile ne vor ajuta să întrevedem caracterul fastuos, intim, absurd și nostalgic al acestui ținut de umbre și reflexe, ilustrat uneori de pictori, dar care-i stăpînirea poeților.

Lui Léonor Fini

SÎNGELE MIELULUI

Noaptea, copoi negru, urmărește
faunul alb al zilei
Mai repede decît visul picioarele albe
ale somnului ce fuge.

SWINBURNE

MARCELINE CAÏN : ai fi zis că era un amestec de cenuşă, nisip şi sînge. Un chip micuţ, fără strălucire, triunghiular, îndărătnic ; doi ochi castanii foarte închişi, cu puncte arămii care te atrăgeau mai ales prin mărimea neobişnuită a pupilei ; o gură mereu în mişcare, cu buze subţiri, totdeauna zgîriate de dinţii prea ascuţiţi ; şi o bărbie mică ; toate sub o chică zburlită, cenuşie, cu reflexe roşii ca fumul plutind deasupra unei uzine, păr ce se lăţea dezordonat pe un gît slab cu umflături de ganglioni.

Pînă la paisprezece ani, Marceline Caïn nu iubise niciodată nimic, şi acum nu iubea nimic, pe nimeni, decît un iepure mare galben-portocaliu, stufos, cu urechi negre, cu pîntecul şi picioarele albe. Îl numea Souci [1], poate fiindcă auzise spunîndu-se că, atunci cînd alerga pe iarba verde în bătaia soarelui, semăna cu un buchet din aceste flori. Marceline trăia lîngă tatăl şi mama ei, şi cu Souci, în ţara lui Souci, ca într-un regat particular unde bunul animal o lăsa să intre pentru iubirea ce-i purta.

În fiecare dimineaţă, spre sfîrşitul acestei primăveri de timpuriu foarte călduroasă, abia îmbrăcată şi spălată, Marceline alerga să privească lada

[1] Termen botanic : filimică, plantă ierbacee cu flori galbene aurii sau galben-roşietice (notele aparţin traducătorului).

unde-i făcuse lui Souci culcuş pentru noapte : o ladă veche, care mai păstra din mirosul tutunului de pe vremuri, ladă aşezată sub o polatră de scînduri, în spatele a ceea ce domnul Caïn, inspector principal al tramvaielor din port, denumea bucuros „bungalow"-ul său. Fixată cu patru ţăruşi înfipţi în pămîntul bătătorit, lada se afla cam la înălţimea unui piept de om, şi Marceline trebuia să ia un scăunel pentru a ajunge la culcuşul lui Souci ; dar, aşezînd iepurele la o asemenea înălţime, socotea că îi acordă mai multă importanţă şi o plăcută solemnitate, ferindu-l în acelaşi timp de grozăviile de care se spune că sînt în stare nopţile, copiii numai gîndindu-se la ele fiind cuprinşi de fiori, cînd se duc seara la culcare : vulpea, dihorul şi alte asemenea jivine lungi şi zvelte ce se strecoară pretutindeni în beznă, pe care nu le vezi niciodată, mirosind urît şi lăsînd în urma lor leşuri fără sînge.

O uşiţă ce se mişca pe o balama de piele era tăiată pe una din laturile lăzii. Marceline o deschidea cînd se căţăra destul de sus, şi nu exista desfătare mai mare la începutul fiecărei zi a vieţii ei decît să-şi bage grăbită capul şi braţele înăuntru, în cutia caldă, unde izul de tutun ce mai dăinuia dispărea, năpădit de efluvii domestice : miros de varză şi carote, de fîn cosit şi cartofi fermentaţi, de salată putrezită şi urină, care toate laolaltă alcătuiesc adevărata duhoare de iepure, caracteristică şi atît de stăruitoare, încît rămînea totdeauna îmbibat ceva din ea în veşmintele sau părul Marcelinei Caïn.

Scotea cu grijă iepurele cel mare din ascunziş, îl lua în braţe şi-l ducea să respire aer curat în

adăpostul lui, căci mai avea o locuință într-o cușcă împletită pe care o transporta într-o poeniță dintr-o pădurice de pini ce acoperea jumătate din „acropolea“ pietruită de deasupra bungalow-ului. Îi plăcea să-l țină în brațe, să-i simtă greutatea pe piept, ca un termofor de cauciuc cuibărit într-un manșon de blană ; iepurele stătea liniștit și smiorcăia, în timp ce ea îi săruta năsucul lucios care se agita mereu. Îndrăgise nespus să fugă cu el strîns la piept și urca așa spre pădure, pe o potecă întortocheată, poticnindu-se, gîfîind, oprindu-se uneori, strîngînd mai tare însuflețita sa povară, doar pentru plăcerea de a provoca zvîrlitura stîngaci brutală a picioruşelor dinapoi ale iepurelui, zvîrlitură ce-i clătina micuții sîni, stîrnindu-i un fior așteptat, care-i cuprindea tot corpul, dîndu-i forțe noi.

Cu excepția iernii, cînd cușca era dusă în hambar să nu putrezească, tot restul anului rămînea mereu în poieniță, unde creștea o iarbă mai proaspătă, mai stufoasă decît în alte părți din acest ținut prăfos și pietros. Marceline ajungea sus istovită și se lungea alene pe iarbă, fără să lase din mînă iepurele pe care-l ținea îmbrățișat ca pe-un copil obez și drag. Niciodată nu-l închidea imediat în cușcă ; îi plăcea, dimpotrivă, să se dea tumba cu el, să țină sus capul animalului, cît mai aproape de fața ei, ca să-l privească îndelung în ochi, rămînînd amîndoi neclintiți, ca și cum s-ar fi hipnotizat reciproc. Uneori îl apropia și mai mult ; pînă îi atingea cu gura botișorul cu cei doi lobi delicați de unde se ițeau mustățile ; dar ai fi putut asista și la alt spectacol : în unele zile, cînd era mai cald ca de obicei, Marceline își des-

făcea grăbită rochița jilavă, își smulgea cămășuța umedă, își dezgolea pieptul celor paisprezece ani, cu sîni în plină creștere, micuți, alungiți, grei la sfîrcuri, puțin unduitori, foarte pali, ușor violacei, și care semănau cu doi muguri de brîndușă de toamnă. Acum, în aer liber, simțea cum se cufundă într-o somnolență minunată ; acele pinilor îi zgîriau umerii, îi gîdilau ceafa, îi pătrundeau în păr ca niște obiecte însuflețite. Iepurele stătea nemișcat, doar arareori își agita lăbuțele, mișcîndu-și neîncetat botișorul.

De undeva, de jos, un zgomot de fier vechi izbit într-un ritm leneș și tărăgănat de mîinile servitoarei Floka vestea ora dejunului. Atunci, trebuia să-l închidă pe Souci în cușcă și să coboare cît mai repede, singură, căci domnul și doamna Caïn nu-i mai îngăduiau Marcelinei să-și aducă iepurele în sufragerie, deși tare s-ar fi bucurat să-l vadă alergînd în jurul mesei, ca pe-o pisică adevărată, lăsînd în urma lui băleguțe rotunde ca de ceară, zdrobite pretutindeni de picioarele mătăhăloase ale Flokei.

Marceline sosea întotdeauna puțin mai tîrziu, anume ca să nu îndure ceremonia „așezării la masă“ și parodia de conversație dintre tatăl și mama ei. Curînd, tatăl nu mai răspundea decît în monosilabe, apoi deloc, la întrebările soției, bordeleză brună, repezită, guralivă, despotică și care, în ciuda celor cincisprezece sau șaisprezece ani de căsnicie, nu se putuse deloc obișnui să mănînce în fața acestei specii de rumegătoare care era inginerul Raphael Caïn — șeful familiei, constructorul tramvaielor din port — un om taciturn, care nu destrăma tăcerea dejunului decît printr-un

zgomot extraordinar stîrnit din gît, zgomot în care deosebeai, dacă erai puțin atent, morfoleala ciudată a buzelor, a dinților, a limbii, a gîtlejului, dacă nu chiar și a stomacului. Cînd mînca, tot chipul i se schimonosea : fruntea foarte teșită, cei doi ochi mici negri, ca ai unui gîndac, atît de apropiați că-ți provocau frică, nasul enorm de animal, bărbia grasă și scurtă sub barba-i hirsută de mistreț ce-i acoperea părțile de jos ale feței și se afunda în adîncimile gulerului tare. Niciodată nu semăna atît de mult cu o vită ; dar care din ele ? Oare Marceline n-o surprinsese într-o zi pe maică-sa palidă, după ce dejunase și luase cafeaua, după ce băuse lichioruri și fumase, trîntindu-se pe taburetul pianului, părînd în culmea disperării ? N-o auzise atunci cînd zdrăngănea la clavir, fredonînd pe aria *Non ti scordar di me* aceste cuvinte ciudate, pe care nu le va mai uita niciodată : „Bărbatul meu este un țap"?

Vara se apropia ; fiecare zi părea mai apăsătoare, mai cu zăduf decît în ajun ; curînd focurile sărbătorii Sfîntului Ioan vor încorona cu văpăi și strigăte marile stînci gălbui care domină golful, iar în ochii păstorilor și tinerelor servitoare scînteia de pe-acum febra nopții fără lege. Doamna Caïn, care simțea cum începe să pună stăpînire și pe ea nervozitatea tuturor, căuta un pretext pentru a-și explica neliniștea. Floka sau Marceline plăteau de obicei oalele sparte ; Marceline mai ales, care alerga prin pădure și pe cîmp aproape goală,

într-o rochie de pînză albă prea scurtă pentru vîrsta ei, murdărită mereu după ce abia fusese spălată ; Marceline, la care bărbații începeau să se uite cu o atenție curioasă, cînd țîșnea înaintea lor ca un drăguț diavol femeesc, dispărînd îndată ce apărea, după ce își arătase ciorapii negri de bumbac, niciodată bine trași și adesea rupți la genunchi ; Marceline în rochia-i strîns lipită de trup, cu puzderie de pete cafenii la subsuori și sub sîni.

— Mîine o să coborîm împreună, micuțo, și-o să vedem cum să te îmbraci. Într-adevăr, nu mai poți să te arăți mult timp în zdrențele astea și cu mutra de țopăitoare ca a Concertinei.

Marceline n-a știut niciodată ce însemna pentru mama ei „țopăitoare ca și Concertina", sau măcar dacă însemna ceva. Dar gîndul s-o ducă a doua zi în oraș, să meargă să bată magazinele, să se deprindă să suporte mîinile jilave și întrebările indiscrete ale funcționarilor și vînzătoarelor, nu-i provoca decît griji. Cît despre doamna Caïn, socotea această cursă în oraș, absolut necesară, drept un neplăcut și zadarnic sacrificiu în dauna odihnei sale sau a unor treburi mai utile, căci pe cît de mult îi plăcea altădată să-și risipească pătimaș energia, să croiască, să coasă sau să cumpere hăinuțe pentru feciorul pierdut aproape imediat după naștere și care-i stătea și acum la inimă, pe atît de mult o plictisea de fiecare dată cînd trebuia să facă ceva pentru această fiică neiubită, de a cărei venire pe lume ar fi vrut să-l învinuiască pe soțul ei.

Locul de plecare al tramvaielor se afla cam la un sfert de oră de mers, dincolo de bungalow. În

ziua următoare, Marceline și maică-sa, îmbiate de aerul proaspăt al dimineții, făcură cu ușurință această mică plimbare înainte de-a se așeza în fundul unui vehicol strîmt, vopsit în verde — ca un dovlecel nu prea copt — și care le aparținea întrucîtva, deoarece era, la fel ca celelalte, opera inginerului Raphael. Această mașinărie învechită — ce nu mai răspundea de zece ani împliniți la frînele conducătorului — înghițea pantele cu o viteză absolut de nestăpînit, cu un zgomot de osii scîrțîind, care n-ar fi scăpat de ocări chiar dacă îl stîrnea un convoi de artilerie. Așadar călătoarele n-au avut mare lucru să-și spună de la prima stație pînă la ultima, acolo, în port, unde au coborît. Și ce-ar fi avut să-și spună, dacă cea mai tînără regreta că nu-și putuse îmbrățișa iepurele — atît de zorită fusese să plece la ora exactă — iar cealaltă își alimenta cu noi chichițuri vechea pizmă ce o nutrea împotriva soțului, cu fiică-sa sau tramvaiele sale, și cu tot ce „procrease" vreodată în viața lui ?

Portul — o suprafață triunghiulară de apă închisă brusc de un dig tencuit cu var sub un far vopsit în albastru aprins — era de obicei plin cu vase îngrămădite. Trei sau patru vapoare comerciale păreau hărțuite de un cîrd de tartane[1] pestrițe, de nave de transport, de șalupe și bărci de pescuit. Pe chei erau mari pete dintr-o materie galbenă, mai degrabă de-o culoare verzui-murdar, iar mirosul puternic și puturos de încins ce răspîndea te făcea să recunoști sulful brut. Case în stil iezuit se aliniau de-a lungul țărmului, zugrăvite în roșu-castaniu sau galben-roșietic, cu porți țintuite și grilajuri de metal ; Marceline revedea totdeauna fațadele baroce cu oarecare strîngere de inimă, gîndindu-se la tot ce probabil se petrecea înăuntru, dincolo de zăvoarele elegante ca o caligrafie sîngerie. Între vechile case se strecurau străduțe ducînd de-a dreptul în oraș, pasaje strîmte, unde forfotea totdeauna o lume pestriță, specifică unui port mediteranean, cu aspect aproape oriental din cauza tarabelor, care se revărsau pînă-n rîu, încărcate doldora cu fructe cărnoase, legume șerpuitoare, pești aidoma florilor, scoici pietroase sau prăjituri cu grăsime de oaie.

Doamna Caïn le cunoștea foarte bine și nu le prea îndrăgea. Își scutură praful pe care călătoria îl așternuse pe veșmintele ei și ale fetei, își încheie bluza ca și cum s-ar fi închis într-o armură sau costum de scafandru, își ridică gulerul jachetei, după care amîndouă se afundară într-un pasaj la fel ca toate celelalte. De pe-acum Marceline își pierduse înfățișarea mîndră de animal nedomesticit ; se lăsa tîrîtă de maică-sa, sau o urma ca un automat, fără să se gîndească la nimic altceva decît să fie din nou cît mai degrabă pe cîmpie, cît mai degrabă pe stînci, cît mai degrabă sub pinii din pădurice și cît mai curînd posibil aproape de dragul ei Souci. Dimineața, pe urmă după-amiaza trecură pentru ea înțelegînd uimitor de puțin din ce era real în jurul său ; cînd se înseră și sosi momentul întoarcerii, cînd se trezi din nou în tramvaiul care o ducea la bungalow, abia cîteva insulițe se mai ițeau în conștiința ei ce ar fi putut-o ajuta să-și reamintească întrucîtva de ziua petrecută cu atîta răspăr în oraș.

[1] Vas mic de pescuit în Mediterana.

Mai întîi merseseră la năsfîrşit de-a lungul unui imens bulevard prăfuit, din care nu-şi mai amintea decît parfumul stăruitor al arbuştilor de piper ce de abia îl umbreau ; Marceline smulsese din tufele lor, ba de ici, ba de colo, cîteva mănunchiuri de frunze, pe care le frecase între degete ca să respire deseori de pe unghie mirosul pătrunzător şi tonic.

Opririle în magazine, probele, pălăvrăgelile despre preţuri, ceremonialul cumpărăturilor, toate le uitase, în afară de zgomotul acelui limbaj şoptit şi grăbit, ce părea făurit numai din vocale şi pe care l-ar fi desluşit mai bine dacă şi-ar fi dat osteneala, ceea ce, la drept vorbind, nu făcea niciodată.

Ora dejunului i se întipărise în memorie cu amănuntele cele mai neînsemnate. Intraseră într-un local scund, întunecat, cu atmosferă dogorîtoare, unde doamna Caïn voise mai întîi să se spele pe faţă cu apă rece. Un băieţandru, foarte tînăr, cu încheieturile mîinilor păroase, prea mult chiar pentru rasa lui, şi cu o cămaşă cam murdară, le servise mai întîi un bulion, pătlăgele vinete şi măsline negre tocate împreună cu verdeţuri aromate ; caracatiţe micuţe şi crevete foarte mari prăjite laolaltă, alcătuind o ciudată amestecătură de cozi, cleştişoare, antene şi tentacule ; clătite de miel, dulceaţă de chitră şi de trandafiri. Băuseră un vin răşinos, groaznic de amar, şi cafea groasă, dar gustoasă. Doamna Caïn, pe care căldura o zăpăcise şi era palidă ca o înecată, se burzuluise de mai multe ori : împotriva Marcelinei, fiindcă avea o poftă de mîncare straşnică în ciuda zădufului de la amiază ; împotriva chelnerului, prea leneş ; împotriva soţului, vinovat că o scosese, ca s-o aducă în ţinutul ăsta puturos şi torid, din Bordeaux-ul ei natal şi din umbroasa stradă Trois-Conils — din plăcuta moliciune girondină, cu miros aristocratic de trufe, jamboane şi vinuri alese şi din ploaia măruntă şi stăruitoare „ca în Anglia" — oraş de baştină pe care îl va regreta pînă la sfîrşitul zilelor ei.

Deasupra tuturor plana o viziune fugară, dar a cărei amintire se impunea cu o atît de tiranică prezenţă, că Marceline nu izbutea s-o alunge de sub pleoape. Se petrecuse cînd coborîseră din nou spre port, către sfîrşitul zilei, pe-o stradă cam întunecoasă la ora aceea a înserării, îşi amintea bine, într-o curte mai luminată ce dădea spre un mare spaţiu gol, înconjurat de hambare zugrăvite într-o destul de suspectă culoare maro-deschis ; acolo, aproape de poartă, în faţa hangarelor, erau trei cărucioare în care se aflau trei peşti-sabie giganţi, sîngerînd la gît. Îngrozită la vederea uriaşilor peşti ucişi, burdăhănoşi, Marceline încremenise lîngă ei, fără să-şi mai poată lua privirile de pe rănile de la gîtul lor, de pe sabia ca fildeşul care ţîşnea din mătăhăloasele capete cenuşii, de pe pîntecele mari şi rotunde scăldate de sîngele ce curgea şiroind din mica băltoacă gelatinoasă de deasupra solzilor, de pe pînzele pătate şi de pe cărucioarele gata să se prăvălească în care zăceau. Doamna Caïn trebui s-o strige pe fiica sa de mai multe ori, pe urmă să se întoarcă şi s-o ia de braţ ca s-o smulgă din contemplaţia ei posomorîtă.

În sfîrşit, chiar înainte de-a se urca în tramvai, văzu o barcă lungă cu pînze, încărcată cu broaşte

ţestoase ce se agăţau unele de altele, lustruite ca o minunată mobilă cu incrustaţii din lemn de trandafir şi abanos, priveliştea ce-i strecurase în suflet puţină duioşie.

Soarele apunea cînd tramvaiul se întoarse de unde plecase, asfinţitul se prelungea atît de mult pe-un asemenea timp frumos, încît doamna Caïn şi Marceline merseră tot drumul încă pe lumină. Urcară din nou spre ţarcul cu oi şi spre abatoarele ce alcătuiau un fel de sat foarte sărăcăcios, numai din cabane vopsite galben, unde locuia un singuratic în mijlocul vitelor. Măcelarul Pétrus era un negru de statură înaltă, straşnic de negru, cu o scurtă bărbuţă încreţită, cu nişte ochi mici, rostogolindu-se ca bilele de email, care o priveau stăruitor pe Marceline de cîte ori o vedea trecînd pe lîngă el. Într-o zi, cînd o întîlnise singură pe cîmp, îi pusese chiar mîna pe umăr, cu degetele îndrăzneţ lipite de decolteul rochiei, şi-i spusese :

— Bună ziua, bună ziua, musculiţă albă. Nu ţi-e frică de măcelarul negru ?

Dar Marceline se desprinsese cu o săritură, rîzînd în hohote, ca şi cum într-adevăr nu i-ar fi fost frică.

Puţin mai sus de abatoare, se zărea cabaretul *Corne de Cerf*, o clădie mare, pătrată, toată în lemn vopsit de curînd, strălucitor, unde golanii din port se întîlneau cu păstorii şleahtelor de pe munte ca să bea împreună pînă-şi pierdeau capul şi să dănţuiască veseli cu fetele de-acolo. Cînd Marceline şi maică-sa trecuseră prin faţa uşii cabaretului, două din ele ţîşniseră din dosul obloanelor cu deschizături, de-ai fi crezut că le pîndiseră dinăuntru — şi aşa, înlănţuite, batjocoritoare, cele două fete

zdravene semănau cu nişte frumoase roade de toamnă. Marceline le văzu buzele date cu ruj violet-închis, limbile învineţite de vinul de mure, părul şi mai negru, uns cu grăsime şi împodobit cu muşte vii, sînii mari rostogolindu-li-se ca nişte valuri în corsajele spumoase de muselină ; îi plăcură straşnic, încît se întoasese de mai multe ori să le privească, în timp ce doamna Caïn grăbea pasul cu dezgust.

Cînd ajunseră la bungalow era foarte tîrziu şi luna se înălţase de mult pe cer, iar noaptea ostenea să devină întunecoasă.

Floka aştepta înaintea gardului grădinii şi se legăna între doi stîlpi, sprijinindu-şi greutatea trupului cînd pe-un picior, cînd pe celălalt, agitîndu-şi în aer mîinile butucănoase. Fata asta de şaptesprezece ani, pe care o angajaseră acum doi ani dintr-un cătun de la munte, avea un chip foarte lăptos, spălăcit, buhăit, bleg, în care ochii dispăreau ca într-o carne fiartă. Marceline o ştia la fel de moîie pe cît era de laşă ; îi surîdea, dar îi era ostilă, fără să îndrăznească făţiş să i se arate duşmană.

În spatele slujnicei şi al draperiilor din sufragerie se vedea trecînd tremurînd de frig un karagheuz [1] — umbra inginerului Caïn ; în sfîrşit, personajul se ivi în prag pentru a-şi întîmpina soţia şi fiica, dîndu-le bună seara ca o binecuvîntare. Avu loc în şoaptă un schimb de cuvinte între cele trei persoane mature — din această categorie, după propria-i părere, făcea parte şi tînăra servitoare —

[1] Personaj hilar al teatrului de marionete turc.

iar Marceline profită și dădu fuga pînă la polatra unde era lada lui Souci. Dar acolo, nenorocire, ce se petrecuse ? Ușița era deschisă, culcușul de paie rece, lada goală. Iepurele dispăruse ; nu mai rămăsese decît mirosul. Copilul veni ca o săgeată lîngă părinți, care intrau în bungalow ținîndu-se de braț.

— Unde-i Souci ? strigă, fără s-o mai mire această intimitate puțin obișnuită, iar chipul îi era livid, șiroind de sudoare, din pricina fricii sau mîniei ajunse la paroxism.

Șeful familiei se întoarse, mîngîindu-și cicatricea încrețită din jurul mărului lui Adam.

— Astăzi, fiind atît de frumos, l-am dus în cușcă sub pini, îi răspunse. L-am lăsat acolo sus. Ai să te duci să-l vezi după ce mănînci. Haide, grăbește-te, du-te de te spală pe mîini și nu întîrzia.

Peste cîteva minute, toți trei se așezau în jurul mesei. Puțin mai liniștită, Marceline se gîndea la favoritul ei : cu siguranță la această oră tîrzie nu mai păștea iarbă, probabil se ghemuise într-un ungher întunecat al cuștii, căreia vulpea venise poate să-i dea tîrcoale, acolo, în jurul zăbrelelor de sîrmă. Nici vorbă, îi fusese strașnic de frică ; atunci o cuprinse iar neliniștea, numai la gîndul cît îi va fi fost de frică și dori să termine masa cît mai repede, ca să urce în pădure și să ia din nou animalul. Totuși, îngrijorarea n-o împiedică să observe că în seara aceea purtarea tatălui, a mamei, a servitoarei avea ceva ciudat ; nu mai erau atît de aspri, se auzeau mai puține mustrări, și ca niciodată schimbau între ei amabilități. Cînd au servit supa, nici un incident demn de semnalat,

dar domnul Caïn și soția lui se priveau în albul ochilor cu o bună dispoziție hotărît neobișnuită, iar un surîs vag, care mărea gura micuță a doamnei Caïn cînd sorbea supa din lingură, o făcu să se teamă de ceva mai rău.

— Acum o să avem o tocăniță delicioasă cu miel de lapte. La toți ne place mielul de lapte, nu-i așa ? zise inginerul cu o voce puțin miorlăită, cînd Floka veni și puse pe fața de masă brodată cu flori un castron mare, din faianță verde, atît de fierbinte, încît se mai auzea fîsîitul clocotului și se vedea ridicîndu-se un val de aburi care umplu toată încăperea cu un miros de carne foarte piperată.

Domnul Caïn luă o lingură mare din lemn de măslin cu încrustături de cuțit — „treabă de prizonier", cum îi plăcea să istorisească despre ea pentru a-și distra musafirii, luată de la un paznic de ocnași pe vremea cînd echipele de condamnați erau folosite să așeze șinele căilor ferate — lingură ce-o afundă cu o bucurie nestăvilită în tocană, s-o amestece. Nu voi să-și lase soția să servească, își alese pentru el o bucată mare, alungindu-și apoi nefiresc spre fiică-sa nasul ascuțit în fața chipului său de țap :

— Marceline o să aibă o pulpă, spuse, servind-o cînd îi veni rîndul, și părea atît de mieros, cu gesturile foarte domoale, purtarea prudentă, vocea dulceagă.

Floka, pachetul ăsta jalnic de grăsime, nu se mai purta ca de obicei. Îndrăzni chiar să vorbească, întrerupîndu-și aproape stăpînul :

— Am pus și vin în sos, strigă. E strașnic de bună !

O zgîlţîi un hohot de rîs cavernos ţîşnit din viscere şi, lucru mai de necrezut, observă că doamna Caïn, în loc s-o ocărască sever pe Floka pentru purtarea-i urîtă, aşa cum era de aşteptat, o imită pornindu-se şi ea pe rîs, dar mai discret, de-abia mişcîndu-şi buzele.

Marceline încremeni prosteşte şi nu reuşi să înţeleagă nimic din rîsul ce pornea în cascade mîloase de la servitoare la propria-i mamă. Pînă la urmă, cînd văzu că pune stăpînire şi pe taică-său, obrajii i se roşiră ca şi cînd presimţi o faptă mîrşavă, îşi plecă ochii în farfurie şi înfipse furculiţa cu un gest reflex într-o bucată de carne, pe care o duse la gură, după ce o suci şi o răsuci în catifeaua de-un cenuşiu puţin roşcat, cum e sosul piperat cînd se îngroaşă. Rîsul Flokăi îi răsuna tot mai tare în urechi ; atît de tare, încît de-abia observă gingăşia insinuantă cu care doamna Caïn îi luă braţul inginerului, aplecîndu-se spre el cu un suspin de uşurare, şoptindu-i între şuviţele de păr de pe gît cîteva cuvinte :

— Acum, prietene, e rîndul tău să iei cuvîntul.

Inginerul Caïn păru că se reculege puţin, pe urmă, ca şi cum ar fi rostit un discurs, prinse să vorbească pe-un ton solemn, uşor stingherit :

— Micuţa mea scumpă, se adresă Marcelinei, maică-ta şi cu mine am chibzuit că nu mai eşti totuşi la vîrsta cînd ai dreptul să-ţi iroseşti trei părţi din viaţă jucîndu-te cu un iepuraş ca şi cum ar fi o păpuşă. Aşadar am hotărît că trebuie să nu mai revezi acest animal ce începuse să ne stingherească. Şi, adăugă cu un mormăit ironic, cred că am luat chiar în interesul tău o hotărîre foarte utilă, cea mai bună hotărîre ce-a fost posibil s-o luăm, deoarece tocmai ai mîncat, cu o plăcere ce-o înţelegem pe deplin, această carne moale, bine friptă şi care o să-ţi lase o amintire excelentă...

Mai continuă puţin cu acelaşi ton pretenţios şi banal, însă Marceline înţelesese esenţialul şi nu mai auzea nimic altceva decît un zgomot continuu, obositor ca uruitul unei batoze aşezate pe miriştea unde cu o zi înainte te încîntase piuitul păsărelelor. Pe urmă se opri. Tată, mamă, servitoare, cei trei complici, rămaseră atunci tăcuţi, cu cele trei perechi de ochi agăţaţi de chipul Marcelinei ; în sfîrşit, liniştiţi că ea aflase adevărul şi mulţumiţi deoarece acum îşi puteau spune :

— I-am mărturisit totul.

Într-adevăr, „îi spuseseră totul" ; dar prin asta cîştigaseră cît de cît ceva ? Din cei trei înţelegea oare vreunul ceva, oricît de puţin, oricît de nedesluşit, ce zdrobea inima copilului care amuţise ? Ca o mătase subţire sfîşiată brutal de sus pînă jos, această îngrozitoare suferinţă cumplită, şi, în conştiinţa întunecată, ce torente, ce cascade, ce avalanşe, ce naufragii, ce incendii, ce lavă, ce bezna, provocate de absenţa neaşteptată şi sfredelitoare a unei fiinţe iubite, a singurei fiinţe iubite !

Doamna Caïn mormăia ceva ca şi cum ar fi stingherit-o faptul că fiica ei nu reacţionează în nici un fel.

— Pretutindeni făcea murdărie, bîigui, ba hlizindu-se, ba scuzîndu-se, după un moment de tăcere.

Floka stătea în spatele scaunului Marcelinei, numai ochi şi urechi, vizibil avidă să asiste la o

scenă de disperare. Domnul Caïn tamburina în masă cu mînerul frumoasei lui linguri. Toţi aşteptau lacrimi, un leşin sau ceva asemănător, atît de patetic, încît să fie zguduiţi de emoţie, dar aşteptarea le-a fost zadarnică. Nu se întîmplă nimic ; Marceline se aplecă din nou deasupra farfuriei şi reîncepu să mănînce, mestecînd cu tare multă grijă, foarte, foarte încet — cu nepăsare, gîndeau ei — carnea moale, cunoscută, cu fibre destinse, de un gust fad, greţos şi dulceag sub arsura condimentelor piperate.

Nu reuşiră să scoată un cuvînt de la ea, privirile lor nu le mai întîlniră pe-ale copilei. Floka părăsi sufrageria, bombănind pentru ea : „Ei bine, asta-i !", în timp ce inginerul Caïn, dezamăgit, deoarece nu-i putea explica şi aduce consolări cum simţea nevoia, luă un ton sever pentru a judeca purtarea Marcelinei :

— Copilul ăsta n-are suflet, sfîrşi el.

Pe urmă, căzu din nou în mutismul de toate zilele.

Cina nu se mai prelungi după cum s-ar fi putut crede. Îndată ce se termină, prima se sculă Marceline, care se duse şi dădu mîna cu părinţii săi ca o reacţie automată, pe urmă evită să mai rămînă în sufragerie, grăbindu-se să se retragă în camera ei, unde învîrti de două ori cheia în broasca uşii. Se dezbrăcă, îşi puse o cămaşă de noapte de fetiţă, ce nu-i trecea de genunchi, şi un caraco [1] de lînă albă, creaţă ca blana unei capre

[1] Bluză ţărănească, lungă şi dreaptă, încheiată în faţă cu nasturi.

de Mongolia. O clipă încercă să se trîntească în pat, dar era zăduf şi n-ar fi dormit ; se sculă aproape imediat şi deschise cele două canaturi ale ferestrei, în faţa căreia tîrî un fotoliu, pe care se aşeză, cu coatele pe picioare, cu pumnii pe bărbie, cu ochii pierduţi în clarul de lună.

Souci nu mai era, şi moartea ce se cuibărise între Marceline şi el îşi desăvîrşea opera mistuind pînă şi amintirea frumosului iepure roşcat. De pe-acum imaginea lui se estompa, pălea, de pe-acum Marceline şovăia, nereuşind să şi-l amintească la fel de precis ca altădată, ca atunci cînd trăia şi se gîndea la el cu o emoţie împovărată de prezenţa lui. Aşa se întîmplase acum doi ani cu micuţul frăţior al Marcelinei, frăţior ce murise de dizenterie, frecventă în ţinuturile acelea calde, tocmai cînd începuse să-i fie drag acest adulat copilaş grăsan, pe care părinţii îl iubeau mai mult decît pe ea, dar îl lăsau uneori în grija sa, şi care dispăruse pentru totdeauna de pe-o zi pe alta, din cauza unui fenomen neobişnuit şi dezgustător, boala, aşa încît fusese ca şi cum n-ar fi existat niciodată, şi niciodată n-a mai vorbit despre el, şi niciodată nu se mai gîndise la el. Aşa se întîmplase şi cu Souci, animalul iubit.

Orologiul bătu de zece, apoi de unsprezece ; Marceline rămase cufundată într-o stare asemănătoare vidului mintal absolut, nefiind conştientă de nimic altceva decît de norii pe care o adiere îi făcea să alunece cu o încetineală exasperantă prin faţa lunii, precum mîinile unei bătrîne în mitene îndantelate pe o mică pancartă de portărel. Zgomotul unor jaluzele trîntite şi al paşilor de pe coridor o smulseră din această stare. Îi auzi oprin-

du-se în fața camerei unde se afla; clanța fu mișcată inutil de trei sau patru ori; pe urmă cineva zgîrie lemnul cu oarecare stăruință, dar cam timid, ca și cum s-ar fi rugat. Se stîrniră șușoteli în care recunoscu mai întîi vocea maică-si:

— E închis cu cheia, spunea. Marceline... Ei, Marceline, deschide-ne... Dormi?

— A mîncat prea mult la cină din mieluț, răspunse inginerul, și poți fi sigură că doarme buștean. Un asasin dacă ar veni să spargă ușa și tot n-ar trezi-o.

Se mai auziră cîteva rîsete înfundate și, odată terminat acest acces de bună dispoziție, înțelese că părinții se duceau în camera conjugală, pe care un perete subțire o izola prost de încăperea unde se închisese. Acum, foarte atentă, pîndea încordat ca să audă totul, și nu-i scăpa nimic din ce se petrecea dincolo: apa ce se scurgea din cuveta care se golea, mobilele mișcate, foșnetul rufăriei, un refren de café-concert... Orice ecou venit din cameră îi pătrundea în craniu, vînzolindu-se acolo nebunește, zbătîndu-se ca un scarabeu în jurul unei sticle de lampă, amplificîndu-se peste măsură; totuși rămînea împietrită și continua să asculte.

Așa a fost pînă răsună tînguirea uluitor de prelungă, aspră și plîngăreață a unei pisici pitindu-se de lună nu departe de bungalow, pînă ce se destrămară ultimele legături care o mai uneau pe Marceline de tatăl și mama ei, de locuința familiei; căci, pe neașteptate, se văzu revenindu-și, țîșnind din fotoliul unde rămăsese ghemuită mai bine de două ore, sărind peste pervazul ferestrei, și pînă la urmă se trezi în grădină, legănată de mirosul mușcatelor și al heliotropului, fără să știe

nici în ce chip, nici pentru ce ajunsese acolo, fără măcar să-i treacă prin gînd să încerce să afle, deoarece totul i se părea acum foarte firesc.

Fata era atît de desprinsă de sine, încît parcă se privea acționînd și asistînd nepăsătoare la un spectacol oferit de propria ei persoană. Dedublîndu-se ca un fel de automat conștient sau ca o somnambulă lucidă, Marceline se trezi că-și pune în picioare niște papuci foarte ușori, înainte de a străbate toată grădina fără să facă nici un zgomot; se zări deschizînd grilajul, pe urmă închizîndu-l cu cea mai mare atenție, ca să nu scîrțîie broasca și balamalele ruginite; se trezi pînă la urmă în cămașă de noapte, în acel caraco strîmt și în papucii de rafie, mergînd grăbită pe drumul nisipos ce cobora de la bungalow spre cabaretul *Corne de Cerf* și cabanele măcelarului Pétrus.

Fluturi uriași, mai mari decît liliecii, zburau în noaptea caldă, și uneori atingeau cu aripile lor grele părul sau gîtul Marcelinei, alteori o loveau stîngaci pe chip. În alte împrejurări, izbirea molatecă a corpurilor păroase și jilave ar fi înspăimîntat-o îngrozitor, dar acum nu se păzea și mergea țintă, înfruntînd săgețile zumzăitoare fără a căuta să le evite. Insecte cîrîiau frenetic în mărăcini și în mormanele de ierburi roșietice. Sute de licurici se aprindeau și se stingeau la cîțiva metri de pămînt, înțepînd aerul cu puncte luminoase, ca într-o halucinație a retinei. Picioarele aproape goale ale copilei călcau pe ceva ce nu știa exact ce este, dar simțea că erau niște viețuitoare care fugeau spre gropile de la marginea drumului. Pretutindeni lumea larvară a vietăților care dorm

cînd pămîntul e stăpînit de soare și se agită în beznă își făcea simțită prezența.

După o cotitură a drumului, acolo unde de pe-o creastă muntele se prăvălește din cerul nocturn într-o singură țîșnitură de piatră lucioasă, înaintea Marcelinei se înălța cabaretul *Corne de Cerf*. Scînteia ca o uriașă lanternă venețiană așezată fără vlagă pe stîncă. Jaluzelele în lemn decupat ale tuturor ferestrelor fuseseră pictate cu stele, rozase, triunghiuri, serpentine, pumnale și ochi fosforescenți, în timp ce ghirlande de lămpi, ba roșii, ba verzi, se înlănțuiau pe fațadă pentru a se deschide ca un mare evantai de focuri de artificii deasupra ușii de la intrare.

Cîțiva pași încă și muzica izbucni brusc în urechile Marcelinei: o muzică îngrozitoare, de tavernă, sacadată, sincopată, dementă, ca atunci cînd pianului îi lipsește o bună parte din corzi, cînd îi ține isonul o vioară ce cîntă fals, o tobă mare cu patru țimbale de aramă și un cuplu flaut-trompetă — toate mînuite de cinci bețivi nepricepuți, dar care se dăruiau trup și suflet asurzitorului vacarm. Pe urmă, infernala orchestră fu dominată de o voce bărbătească pe care Marceline o recunoscu de la primele note cu o strîngere de inimă: vocea (și niciodată această expresie rău folosită n-a fost mai potrivită), vocea ca de „păun" a negrului Pétrus, care zbiera o stridentă polcă „doudou", improvizînd cuplete pe același calapod.

Tocmai atunci interveniră zeii Olimpului, demonii sau îngerii care țin în mîinile lor firele vieții oamenilor și le păstrează cu atîta lașitate că mai întotdeauna totul se orînduiește sau se

ruinează, întîmplă-se orice. Căci firește, era posibil, și chiar foarte probabil, să nu i se fi întîmplat nimic Marcelinei în timpul acestei preafrumoase nopți. Începea să recapete controlul asupra ei, să-și simtă povara picioarelor obosite, a picioarelor îndurerate de drum. Unde mai pui că vocea negrului și luminile groaznice ale tavernei *Corne de Cerf* îi stîrniră o spaimă care nu putea fi decît salvatoare. I se trezi dorința să se întoarcă în bungalow, unde s-ar fi strecurat cu pași de hermină în camera ei, fără să facă vreun zgomot, la fel ca la plecare. Desigur, n-ar fi aflat nimeni de escapadă și o jumătate de oră de plimbare sub clar de lună, chiar așa, în cămașă de noapte, nu i-ar fi făcut nici un rău. Dealtminteri, căindu-se că-l urmase prea departe pe soțul ei în ceea ce nu fusese un joc rău în intenția lor, în realitate atît de crud, ci mai degrabă o glumă ce trebuia să fie făcută cîndva, doamna Caïn avea de gînd a doua zi să încerce s-o îmbuneze pe fetiță arătîndu-se drăguță cu ea.

Marionetă văzută arareori în libertate, șansa făcea piruiete pe soclul său de plumb; toate puteau lua o întorsătură favorabilă și Marceline putea să cunoască în sfîrșit adevărata afecțiune a unei mame. Dar ființele superioare hotărîseră altfel: în ciuda repulsiei care simțea că pune tot mai mult stăpînire pe ea, în pofida rațiunii ce se împotrivea cu strășnicie, Marceline se apropie de ușă, îndepărtînd cu hotărîre cele două canaturi. Acum, nemuritorii își pot relua somnul lor neobișnuit. Se decisese soarta Marcelinei Caïn și a altor cîțiva oameni din momentul cînd intrase în sala mare a cabaretului *Corne de Cerf*. Eveni-

mentele au să urmeze acum un curs nou, determinat de avîntul celor două canaturi brăzdate de lumini, care se deschiseseră înaintea Marcelinei, vînturîndu-se în urma ei tot mai încet, după fiecare oscilație.

În primul rînd, acolo pute de te amețește anasonul, tutunul și transpirația bărbaților, pe urmă ochii Marcelinei descoperă un spectacol cum n-a mai văzut altul vreodată ; în toate ungherele, în cele întunecoase sau în plină lumină, lepădăturile portului stau la mese, fără rușine, iar mateloți, marinari de pe șlepuri, desfrînați, chefuiesc zănatec în jurul pistei de dans. Sînt atît de puține femei astă-seară încît, vreo cîțiva tineri, doar cu o zdreanță pe ei, le-au luat locul la dănțuială. În ritmul săltăreț, care s-ar fi potrivit bine pentru o polcă de șoareci, lămpile de vapor se leagănă în tavan între rufăria pusă la uscat pe niște ramuri de palmier — adesea blestemate, deoarece fuseseră cîndva sfințite — și mai multe obiecte ciudate, albe și cenușii, care ițesc cam neplăcut, spre podea, fălci acoperite cu o puzderie de dinți micuți și ascuțiți, obiecte agățate acolo drept ornamente și care nu sînt altceva decît craniile descărnate ale unor pești uriași, fierți în fiecare an în postul Paștelui.

Tot cabaretul pare un vas cu diavoli zgîlțîit de vijelie, dar, din tot acest spectacol drăcesc, cel mai extraordinar este cu siguranță măcelarul Pétrus. În fața orchestrei supuse, bărbosul negru și mătăhălos — cu ochii scînteindu-i mai avan decît ziua și reflectînd imaginile deformate ale cuplurilor ce trec pe lîngă el — dansează de unul singur pe estradă, grațios ca un mascul din specia

de păsări-paradis în timpul dragostei. S-a gătit cu niște pantaloni largi, cadrilați, ce-i fîlfîie deasupra pantofilor albi și lăcuiți, legați cu o sfoară în loc de șireturi, în care picioarele sînt goale ; poartă și o haină destul de scurtă, croită dintr-o stofă mătăsoasă liliachie, pe care strălucesc nasturi de porțelan japonez, avînd gravate pe ei gheișe dezbrăcate ; haina, larg desfăcută în față, lasă să se vadă un plastron de cămașă roz-fucsia și o scînteietoare cravată mov și verde ca gușa de rățoi. După ritmul muzicii, se preface ba că flutură aripi împurpurate, ba sare să-și ia zborul spre o femelă pe care și-o închipuie aservită. La fiecare săritură haina și plastronul cămășii zboară și ele, iar pînă îl acoperă din nou, deoarece n-are nici o rufărie, i se dezvăluie carnea netedă a șoldurilor și a pîntecului pe care unduiește o șuviță de păr încrețită, aidoma cu cel din barbă și de pe cap.

Puțin înainte de-a începe să cînte îl cuprinse o frenezie de nestăpînit, totul tremurînd pe el, de la gulerul de culoarea fucsiei pînă la pantofii lăptoși ; chiar și cravata gît de rață, ce-i servește drept podoabă, îi clocotește ca o varză, și Pétrus se umflă, se umflă mai tare, pentru ca pînă la urmă să explodeze îngrozitoarea voce „de păun" ce-o auzise înainte de afară și ale cărei prime note de aramă au fost de-ajuns ca s-o transforme pe Marceline într-o statuie moliie de zăpadă ce se topește.

Haide acolo, mamă oaie,
Haide acolo, blîndul meu mieluț,
Haide acolo, oaie creață,
Haide acolo, mlădie frumoasă de lînă,

Acolo măcelarul stăpînește sîngele, panglica, bogăția,
Doar cu vocea lui.

În momentul cînd strigă: *Haide, acolo,* face un salt grotesc ca o săritură de oaie și, cînd e gata să-și termine cupletul, aruncă în aer — ca să-l vadă rostogolindu-se și să-l prindă din zbor — un cuțit ce-l flutură-n aer dirijîndu-i cu el pe muzicanți, desfăcut larg, din oțel albastru-vînăt, cu mînerul din abanos încrustat cu un cap de berbec ale cărui coarne lungi se răsucesc în jurul pumnului.

Cum stă acolo sus, pe estradă, făcînd piruete în fața orchestrei, dominînd pe băutori și dansatori, numai negrul ar putea s-o vadă pe Marceline, în picioare, în fața ușii, dar zănatecul său balet îl captivează prea mult ca să mai zărească ceva. Totuși mimează, cu o abilitate dezgustătoare, specifică meseriei lui, gestul mîinii care sacrifică un sărman animal, pe care îl ține captiv între genunchi — și fetița nu se mai poate stăpîni și scoate un țipăt de spaimă. Atunci privirea lui o descoperă și se îndreaptă în grabă spre ea ca și cînd ar ieși din abator; își înăbușă cîntecul, încetează să danseze, coboară de pe estradă și aleargă la Marceline, o ia în brațe, împinge ușa cu o lovitură de picior și o duce în cîmpia pustie, în timp ce în cabaretul *Corne de Cerf* muzica, țopăielile și cheful continuă netulburate.

Totul n-a durat mai mult de cîteva minute, desigur mai puțin decît pentru a istorisi ce s-a întîmplat. Cînd au fost destul de departe, și noaptea ucidea în urma lor zgomotele vulgare ale oamenilor, Pétrus se opri din fugă, cu toate că nimeni nu se gîndise să-i urmărească. O așeză pe micuța Marceline pe o movilă cu fîn și se chirci lîngă ea cu o expresie șovăind între a unui dulău de pază și a unui cîine de vînătoare, minunat și crud, care își ține prada în dinți fără s-o ucidă. Așa cum stăteau împreună, îmbrăcați atît de sumar, el și ea, în acest loc, la această oră, în această singurătate, totul îi stîrnea lui Pétrus o tulburare care-l făcea să se teamă ca de-o vrăjitorie; firește, mai era străvechea credință în vedenii, atît de puternică la negri, încît niciodată nu s-au simțit în largul lor pe cîmpie după apusul soarelui. În sfîrșit, se hotărî să vorbească, dar nu fără oarecare teamă, mîngîind cu mîna un săculeț atîrnat de gît la capătul unui șnur de mătase, sub plastronul cămășii, săculeț în care era un liliac strivit străpuns de-un mărgean rămuros și umplut cu mirodenii pisate, foarte folositoare împotriva vîrcolacilor care știu să se ascundă uneori în pielea celor mai drăguțe fete.

— Ai venit să te plimbi la bal, domnișoară Marceline, îi zise. Bal sfîrșit, eu nu hain. De ce tu albă ești ca o nălucă? Măcar trăiești, nu-i așa?

Marceline îi surîse, pentru că devenise deodată atît de timid, după ce fusese atît de violent; dimpotrivă, pe ea n-o mai stăpînea frica de cînd negrul o luase în brațele lui puternice și mai ales de cînd nu mai cînta, căci trompeta răgușită și sinistră a „vocii lui de păun" se îmblînzea cînd îi vorbea, devenind o bîlbîială aproape copilărească. Atunci înțelese de ce fugise din camera ei și ce venise să caute tocmai aici, la cabaretul *Corne de Cerf.*

— Măcelarule, îi spuse, amuzîndu-se să-l țintuiască cu privirea ca pe-un animal pe care vrei să-l obligi să nu ți se mai uite în ochi, pe tine voiam să te găsesc în noaptea asta. Du-mă lîngă mieluşeii închişi în cabanele tale, la mieluşeii pe care o să-i sacrifici mîine dimineață.

— Mieii cei mici sînt mai puțini albi şi drăguți ca tine, blîndă fetiță cu lîna foarte albă.

Atunci negrul prinse cu o singură mînă cele două micuțe încheieturi ale mîinii Marcelinei, atrăgînd-o spre el, fără mai multă strădanie decît dacă ar fi fost numai cămăşuța care de-abia înveşmînta copilul ; pe urmă, unul lîngă altul, se afundară în bezna unei poteci întortocheate ce se pierdea în vale, în pămîntul pietros, sfîşiat de umbră şi clarul de lună.

Pe acolo ajunseră la drumul spre port şi imediat după aceea înaintea abatorului şi a stînelor care prea de multe ori o înspăimîntaseră, în alte împrejurări, pe Marceline, pentru ca să-şi poată învinge imediat slăbiciunea ce o stăpînea acum cînd dorea pătimaş să le vadă. Cele trei cabane una lîngă alta, sărăcăcioase, deşi destul de spațioase, pe care Pétrus le construise în scobiturile unei vechi cariere de nisip acum neexploatată, şi înalții pereți roşcați care mai să-i zdrobească, golul căscat în jurul lor, în acest loc pustiu, groaznic de solemn şi posomorît, totul contribuia să creeze o atmosferă de stinghereală, ce-i făcea pe trecători să grăbească pasul chiar în timpul zilei ; dar mai trebuia tăcerea nopții şi cadaverica lumină a lunii pline la apogeu pentru a desăvîrşi culoarea celui mai glacial galben de Neapole în care erau vopsite cabanele măcelarului.

Se opriră în fața celei mai mari. Cînd Pétrus deschise uşa, se auziră foieli în beznă, o larmă pe care ai fi putut-o lua drept nişte tînguieli şuşotite, învălmăşite cu răsuflarea unei mulțimi de oameni ce dormeau, pînă cînd un behăit foarte clar îi aminti de existența „micilor miei", care obsedau mintea Marcelinei după îngrozitoarea cină de aseară. Pétrus o împinse înăuntru nelăsîndu-i talia rotundă pe care o atingea uşor cu mîna între caraco şi cămaşa de noapte, fără ca pe fetiță s-o supere această mîngîiere puțin cam perfidă, dar care o asigura cel puțin de-o prezență cunoscută, aici, lîngă ea, în bezna unde o aruncase temerara-i dorință. Curînd zări o lumină lividă, răspîndită de două mari lanterne cu acetilenă : atunci răsăriră pereții din scînduri prost cioplite şi strujite, proptite în bîrne, care din cauza greutății începuseră să se îndoaie, o baracă foarte spațioasă, mai mare în lumina prea crudă, părînd un hambar lung de fermă — neterminat şi amenințînd să se năruie, ca atîtea construcții unde nu-i rostul femeilor să le poarte de grijă.

În mijloc, un scaun vechi de proveniență spaniolă îşi dezvăluia sculpturile, frunze sau văpăi, în mare parte distruse, precum şi aurul înnegrit, pielea sfîşiată lăsînd să țîşnească o puzderie de fire de păr de animal sălbatic ; în vasta încăpere era singura mobilă împreună cu o masă grosolană şi două sau trei lăzi joase ; pe pereți erau agățate piei de miel — aşa arăta baraca aceea unde pustietatea, lipsa de ferestre şi mărimea încăperii ar fi fost de ajuns să stîrnească o cumplită frică chiar şi vizitatorilor obişnuiți. Dar tînăra Caïn nu făcea parte dintre ei.

Deși era foarte tîrziu și toată lumea dormea acum la bungalow, Marcelinei nu-i era somn. Alerga în mijlocul odăii, se ducea de la un perete la altul cu mișcări mlădioase și piruete de dansatoare de parcă era, datorită firește și pielei sale albe, un liliac scăpat dintr-o oală cu smîntînă, sau mai degrabă un aușel zburătăcind în jurul flăcării pîlpîitoare de acetilenă, în colbul cretos al unui cuptor de var. Avîntîndu-se mai îndrăzneț, nimeri în locul întunecos al barăcii, în fața ușii prin care intrase cu negrul. Aici, în fund, descoperi de unde veneau behăiturile și larma ce-o auzise doar cîteva clipe cînd intrase: acolo era stîna, altfel spus „rezerva de carne", țarcul de oi al măcelăriei, de lîngă abator, de care îl despărțea un gard de scînduri nu prea înalt.

Mirosul de stînă a însemnat poate ceva în tot ce s-a petrecut în noaptea aceea. Din miile de mirosuri ale animalelor care există pe lume, cu siguranță e cel mai sălbatic și tulburător; îți „intră în piele", cum se spune, și știm prea bine ce delir le stîrnesc păstorilor. Nu predomină mirosul de amoniac, nici cel înăbușitor de excremente, ca în grajd, sau în staul, deși are cîte ceva din fiecare, dar te copleșește în primul rînd cel de mosc, tare, suav și puțin grețos, semănînd cu al boabelor de jujube [1] sau al tămîii arse în biserică, pe cînd elementele accesorii, seul și usucul, alcătuiesc un fond neînsuflețit care este propriu-zis duhoarea de lumînare.

[1] Arbore meridional.

Marceline respiră pentru prima oară acest parfum primejdios și se aplecă cît putu mai mult deasupra barierei, încercînd să deosebească marile făpturi adormite, pe care odihna le învălmășește într-o masă unică, ce sforăie și se unduiește cu o foială de valuri mici, ca o pădurice fremătînd în bătaia mistralului. Dar umbra e prea densă în acel ungher și firește nu vede nimic, așa că ar trebui să fie mai multă lumină.

— Holà! Negrule! strigă Marceline. Unde ești? Vino să luminezi animalele.

Pétrus ascultă. Lampa cu gaz, pe care o ține foarte sus deasupra lui, mormăie ca o pisică mînioasă, așternînd reflexe atît de feerice pe costumul lui strălucitor, încît măcelarul pare un sclav maur dintr-un balet venețian.

Cînd negrul se apropie de ea, o emoție strașnică pune stăpînire pe fetiță, văzînd ivindu-se înaintea-i, în fascicolul alb de raze aruncat de lanternă, corpurile durdulii ale oilor, cu picioarele fragile și lăbuțele curios de micuțe! Ce minunăție să surprinzi un lucru cu totul de necrezut — mai întîi rațiunea lucidă refuză să-l accepte, totuși ochii îl păstrează — oile, mieii cei micuți sînt pictați; culorile cele mai delicate, violetul-deschis, verdele ca smaraldul, albastrul ca peruzeaua, portocaliul ca șofranul, roșul-tițian, galbenul ca mandarina, le împestrițează piepturile, capetele, spatele și crupele. Fără îndoială, se gîndește Marceline, fiindcă sînt îndrăgite au fost pictate cu nuanțe atît de calde, și se cam miră că se află aici la abator, dacă-s așa de îndrăgite. Visează la o găteală aleasă, la coroane de frunze purpurii împletite în semn de adio în jurul coarnelor, și ele

daurite, ale unui țap favorit. Cum ar putea ghici că toate culorile n-au alt rost decît să arate locul de baștină al animalelor și ziua cînd vor trebui să fie sacrificate ?

Inelul lanternei a fost agățat acum de-un cîrlig bătut într-o bîrnă deasupra stînei, făcînd să cadă lumina vertical asupra turmei care dormitează încă și întîrzie să se trezească. O oaie foarte mare se ridică prima, scuturîndu-se aidoma unei sclave ce se pregătește să-și reia o povară, apoi toate celelalte, cu toți mieii, îi urmează exemplul, și toate culorile se învălmășesc, de-ai crede că sînt niște fluturi enormi ieșiți de curînd din larve, colcăind, cu aripile mototolite, într-o cutie de naturalist. Țestele albăstrui urcă la suprafață ca baloanele, boturile violete se înțepenesc în umerii portocalii și lîna roză ; se deschid fălci cu gingii pale și un concert nesfîrșit de behăieli imploră sarea pe care oile o așteaptă de la oameni.

Marceline știe prea bine că o asemenea priveliște nu și-ar găsi locul în universul pustiu al inginerului și al doamnei Caïn. Ce vede acum este desigur un spectacol interzis persoanelor mari, o sărbătoare măreață și cam sordidă, ca odinioară în vreo capelă a copiilor și a negrilor, rit despre care nu va trebui să rostească niciodată vreun cuvînt, amenințîndu-i o groaznică pedeapsă ; așa că privește cu bucuria lacomă a aceluia ce-și pune în joc libertatea sau viața.

În picioare, pe vîrful picioarelor, caută să cîștige cîțiva centimetri, ca să-și afunde cu nesaț brațele goale în turma care cerșește, rostogolind spre barieră valuri înflorate de meduze. Atunci negrul se strecoară în spatele ei — Marceline nu

observă nimic — și o atinge o clipă, înainte de-a o apuca, îi înlănțuie pe neașteptate cu un braț pîntecul, ca și cum ar vrea s-o ajute să se înalțe mai mult deasupra țarcului ; o ia de subsuori și o așază în mijlocul turmei călare pe un miel de culoarea peruzelei.

Marceline se lasă în voia lui ca o înecată printre ierburile rîului. Nu strigă, nu face nici un gest să se apere. Toate reacțiile ei, de obicei atît de vii, sînt paralizate de-o oboseală pe care n-o poate învinge ; ochii ei nu mai văd nimic decît petele multicolore luminate de fascicolul orbitor de raze al lămpii cu acetilenă ; behăiturile ce-i răsună în urechi nu le mai recunoaște și crede că aude dangăte de clopote tot mai apropiate din clopotnițe învăluite de un nor de lînă. Mirosul de oaie triumfă, îi pune stăpînire pe simțurile amorțite ; mai are putere doar să bîjbîie, căci turma se înghesuie în jurul ei și picioarele goale ale fetiței se julesc de rotunjimi mai puțin moi decît ai fi crezut, ale oilor ce-i dau tîrcoale necontenit, înnebunite, ca și cum ar fi adulmecat moartea uneia dintre ele. Pînă la urmă, rotirea lor o amețește pe Marceline și i se trezesc amintiri, sau mai degrabă înșiruiri de cuvinte și nume proprii ce trec, trec într-una prin fața ei, făcînd să se perinde și imagini din trecut, mai mult sau mai puțin reale : strada Trois-Conils cu trotuarele pline de lăzi goale ce împiedică circulația, părul negru de pe ceafa inginerului Caïn, un țap tuciuriu lîngă o stîncă albă, Floka cea mătăhăloasă culcată pe cearșafuri cenușii, peștii-sabie zăcînd pe cărucioare, și iepurele Souci reapare mereu cu chipul

îndrăgit, cu dinţii cei lungi galbeni şi buza superioară despicată tremurîndu-i neîncetat.

Cînd şi cînd Marceline se mai dezmeticeşte, îşi dă seama în ce situaţie groaznică se află şi e stăpînită de-o teamă cumplită. Se sufocă în aerul greu, vrea să plece de acolo. Dar cum poate să scape dintre atîtea animale greoaie, o sută şi mai bine de oi şi miei ce-o zdrobesc sub povara curcubeului lor ?

Mîinile negrului o cuprind.

— Şi tu eşti un mieluţ cu părul creţ, îi şopteşte la ureche, trăgînd-o spre parmalîc.

Continuă :

— Eşti un miel drăguţ cu părul scurt şi creţ.

Cum să fi observat că negrul nu mai vorbea în dialectul lui african ? Continua să bîlbîie fraze pe care ea de-abia le aude, şi iată că se simte smulsă pe neaşteptate din tîrlă, închisoarea sa vie. Iat-o supusă, între braţele lui Pétrus. Şi, oricît de ciudat ar părea, în loc să-i fie teamă, priveşte curioasă la negrul care stă în genunchi şi — culmea ! — el este cel ce se înfioară, pare-se pradă unui delir josnic.

Ce greu trece vremea ! Dar ea nu se mai gîndeşte deloc la scurgerea timpului, prea fascinată de omul ăsta posomorît, uriaş, încremenit, tăcut, recules şi prosternat în faţa picioarelor ei goale. Cînd negrul se scoală, după felul cum îşi mişcă umerii ca şi cum ar vrea să se scuture de neliniştea ce-l împovărează, îşi dă seama că e mereu pradă aceleiaşi rătăciri. Marceline vrea să strige, se simte îngrozitor cînd aude zămislindu-i-se în gură un adevărat behăit ce nu mai are nimic din vocea ei de fată.

Minunile nu se mărginesc numai la asta. Turma răspunde aidoma unui ecou în stare să însutească zgomotul care i s-a încredinţat. Strădaniile oilor sînt de neînchipuit, dacă ţinem seama de cunoscuta lor nevolnicie : se agaţă unele de altele, caută refugiu peste acelea care stau în faţă, rezemîndu-se de pereţii stînei. Un canat cedează şi turma se năpusteşte, prin spărtură, spre fundul cabanei.

Sărmana Marceline îndură totul, fără să înţeleagă nimic. O limbă foarte aspră îi freacă la nesfîrşit mîna, lăsată în voie. Tînguiri ciudate, pe care nu le poate înţelege, îi vin pe buze ca nişte sughiţuri :

— Miei purpurii, miei azurii, salvaţi-mă... Ajutaţi-mă, miei mari roşcovani... Palizi miei verzui, miei galbeni ca ciuma, vărsaţi în mine veninul vostru, faceţi aşa încît să mor...

Un frig se aşterne pretutindeni, uitarea se năpusteşte asupra Marcelinei, care nu mai vede limpede unde se află. Pereţii cabanei dănţuiesc în jurul ei într-o sarabandă moliie. Nu-şi mai simte greutatea membrelor, nici chiar a corpului, şi, din fericire, nimic din ce-o face negrul să îndure. Turma se mai află aici pe podea, sau mai degrabă în tavan, unde zboară nişte nori mici, scămoşi şi pestriţi, ce se rotesc foarte repede ca muştele de apă. Pe urmă totul se învălmăşeşte şi Marceline leşină.

Cînd îşi revine, e din nou singură. Zarva turmei s-a potolit ; cîteva oi rătăcesc prin cabană în grupuri mici, agitate de spaimă ; altele s-au reîntors în ţarc şi îngenunche îngrămădindu-se trist lîngă celelalte care au adormit. Mirosul de usuc şi carne cu iz de mosc e mai puternic ca niciodată,

totuşi şi-a pierdut puterea îmbătătoare ce-o avusese asupra Marcelinei, care se străduieşte să respire pe gură ca să-şi revină mai uşor. Datorită unui fenomen asemănător, fata caută zadarnic în stînă ceea ce găsise înainte acolo şi o minunase: totul devenise posomorît acum cînd o stăpîneşte numai scîrba.

Căpuşele i se foiesc sub veşminte, provocîndu-i o furnicare aproape de nesuportat. Simte muşchii coapselor istoviţi; o dor atît de tare, încît atunci cînd încearcă să se mişte parcă i se răsucesc măruntaiele.

Dar Pétrus stă încremenit la cîţiva paşi de ea, cu mîinile împreunate la spate, şi o priveşte cu o expresie pe care Marceline nu o văzuse niciodată. Parcă scînteietoarele culori ale costumului său şi-au pierdut strălucirea, ca şi cum ar fi trecut prin foc.

„De ce nu-mi spune nimic? se gîndeşte Marceline privindu-l din nou cu luare-aminte. Oare-i bolnav? S-ar zice că devine străveziu, că se topeşte sau se face mai mic. În orice caz, sînt sigură, adineaori era cu mult mai negru."

„Un sărman bondar mort care-şi tîrăşte pîntecul sfîşiat deoarece şi-a lăsat acul într-o rană", gîndeşte Marceline, atribuindu-i lui ceea ce simţea. O bătea gîndul că purta şi ea o parte de vină din tot ce se petrecuse în abator cînd leşinase, altfel nu-şi explica de ce era atît de mîhnit negrul Pétrus, acest minunat Jertfitor, care avea acum o mutră jalnică, de victimă.

În timp ce Marceline se lasă pradă unor asemenea gînduri, vede că Pétrus îşi revine şi n-o mai priveşte. Atunci se îndreptă agale spre par-

malîcul stînei, şi atît cît putu să-l zărească pe negru cînd trecu prin faţa ei a fost de ajuns să-i sporească mila ce simţea că începe s-o aibă pentru el. Într-adevăr, negrul nu ţinea mîinile împreunate cum i se păruse mai întîi, ci le avea legate la spate cu o funie, capătul mai lung al acesteia măturînd podeaua aidoma cozii unei maimuţe, o funie ca multe altele pe care le puteai lua din cele patru unghere ale cabanei.

„Cine i-a făcut asta? se întrebă Marceline. Aici nu-i nimeni decît noi doi şi animalele. Tare mult trebuie să fi rămas leşinată, ca să fiu acum ca o paralitică, şi poate atunci să mă fi purtat atît de rău cu el."

Înălţîndu-şi anevoie pieptul, vede şi altele care pînă la urmă o trezesc de-a binelea: Pétrus a ajuns acum în faţa barierei principale a ţarcului de oi, şi iată că se străduieşte să se caţere deasupra ei, vădind o isteţime extraordinară în jocul picioarelor, al coatelor şi al genunchilor pe care le foloseşte în locul mîinilor de parcă vrea să le lase aşa legate, deoarece nu-l vede făcînd nici un efort ca să le dezlege, deşi cu siguranţă nu erau strînse prea tare. Dar ce-o îngrijorează mai mult în decorul scenei este încă o funie la fel ca prima, dar cu un laţ care atîrnă de-o bîrnă mare, neagră, deasupra locului unde se cocoţase Pétrus.

Se caţără fără greutate. Marceline se scoală din culcuşul ei, pe măsură ce măcelarul negru urcă din scîndură în scîndură. Se înalţă deasupra blănilor de oaie ca să-l privească mai bine, în timp ce Pétrus păşeşte peste îngusta creastă a barierei cu uşurinţa puţin suspectă a unui echilibrist sau a unui dansator pe sîrmă de profesie, iar cînd

lațul se izbește de fruntea omului, Marceline se scoală în picioare, îl vede foarte limpede cum se ridică pe vîrfuri și face o piruetă cu o mișcare grațioasă, ca să-și bage capul în deschizătura frînghiei care era cam sus. Fără să înțeleagă prea bine ce vrea, o cuprinde frica să nu greșească, dar negrul reușește de la prima încercare, și atunci Marceline aplaudă ca să-și arate bucuria.

— Bravo ! exclamă. Ești ca un porumbel mare prins în laț.

Să fi fost oare mulțumit că-i făcea pe plac încă o dată ? Oricum, deveni țeapăn, nu se mai clinti, își umflă pieptul, făcu pe porumbelul victorios, în ciuda faptului că stătea într-o poziție foarte incomodă. Ar fi fost tare ridicol dacă fetița și-ar fi amintit cît de măreț arăta altă dată, cînd îi apăruse în toată strălucirea lui de negru, pasăre a insulelor, în fața muzicienilor care urlau pe estrada cabaretului *Corne de Cerf* ; dar era prea buimăcită ca să-și mai amintească sau să compare. Iar cînd Pétrus sări în gol, crezu că și asta face parte dintr-un fel de joc tainic, dintr-un ceremonial al negrilor, absolut necesar pentru bunul mers al treburilor lui de măcelar, pe care i le arăta acum, probabil ca tuturor mielușeilor în noaptea cînd îi omora.

Niciodată mai tîrziu n-a înțeles dacă totul se petrecuse așa din întîmplare, fără nici un motiv, sau ea fusese pricina, cu vreun gest nesăbuit ; niciodată nu și-a reamintit ce întrezărise în acea clipită atît de scurtă, cumplită și fulgerătoare ca săgeata unei arbalete. Funia se înțepenise, oprind brutal căderea măcelarului Pétrus, iar un obiect

cu reflexe metalice îi alunecă dintr-un buzunar, căzu pe podea și se înfipse acolo, răsunînd ca un paloș căruia îi faci să vibreze lama cu vîrful unghiei ; între timp, oile își depănau zarva lor obișnuită și alergau să se refugieze, ghemuite unele într-altele, în fundul stînei. Pe urmă, liniștea se cuibări din nou, scînteieri se agățară de straiele aceluia care totuși nu era decît un spînzurat, legănîndu-se domol sub fascicolul indiscret de raze al lanternei. Tot corpul Marcelinei fu zgîlțîit de-un tremur îngrozitor, în care se stinseră durerile, slăbiciunea, oboseala și acel paralizant început de idioție.

— Vai ! Tată ! Mamă ! strigă ea, ce-ați făcut ca fata voastră să fie mielul însemnat de măcelarul negru ?

Parcă nu făcu decît o săritură, ca și cum picioare de lăcustă ar fi azvîrlit-o înaintea lui Pétrus.

Cînd se aflară față-n față, negrul se bălăbănea mai tare la capătul funiei. Gîfîia îngrozitor ; picioarele încercau zadarnic să găsească un loc de sprijin în golurile dintre scîndurile gardului pe care le scrijelea de te cuprindea groaza privindu-l ; din gîtlej îi ieșeau tînguiri de neînțeles, de-abia o silabă sau două, zgomote gîjîite, începînd toate prin aceeași expectorație guturală, întreruptă de scurte tăceri, cînd căuta, firește, să-și împrospăteze aerul din piept, istovit de eforturi ; dar ce-o tulbura mai mult erau ochii, care o priveau pe Marceline ca și cum ar fi rugat-o, pe urmă îi îndreptă spre obiectul căzut pe podea ; Marceline îl recunoscu cînd se aplecă să-l ridice : era cuțitul cu mînerul încrustat cu coarne pe care negrul îl

vînturase amenințător la cabaret. În același timp, i se păru că rostește două cuvinte, „cuțit“ și „funie“, străduindu-se s-o facă pe ea să le audă.

Un colb scămos, ce se cuibărise de ani și ani pe bîrnele cabanei, stîrnit acum de mișcările funiei, cădea în jurul lui Pétrus, învăluindu-l ca un giulgiu verzui în lumina lanternei cu acetilenă. Marceline rămase visătoare cîteva minute, cu privirile ațintite pe cuțitul ce-l luase de pe podea: o frumoasă unealtă de meseriaș, pe care o prindeai zdravăn în mînă datorită inelelor sculptate pe mîner. I se păru că Pétrus, așa cum stătea, atîrnat, semăna cu un negru pescuitor de perle, plutind între doi curenți, neputînd să ajungă nici în fundul prăpastiei marine, nici să se ridice la suprafață; îl pîndea primejdia, fiindcă în timpul scufundării își pierduse cuțitul, iar acum o ruga pe ea să-i vină în ajutor; Marceline se apropie de parmalîc, pe care, împingîndu-l foarte încet, dar tot atît de ușor pe cît de neînduplecat, îl făcu să se răsucească un sfert de cerc pe balamale.

Se înstăpîni atunci o cumplită tăcere pustiitoare, ca și cum scufundătorul s-ar fi lăsat pradă putreziciunilor marine fără nici o speranță de salvare, iar oile încetară să mai behăie, ghemuite în penumbră în grupuri unduitoare, de unde blănurile lor colorate stîrneau din nou acele luciri vagi semănînd cu ale meduzelor și coralilor de la tropice. Mirosul cald și pătrunzător din stînă fu alterat de-o duhoare fadă, ce purta cu ea ceva din mireasma dimineții; dar, în același timp, și-un iz ca dintr-o subterană friguroasă sau mai degrabă dintr-o cameră mortuară. Marceline se gîndi în-

tr-adevăr să se apere împotriva a ceva, nici ea nu știa ce, ceva tulburător.

Ieși din stînă fără să mai arunce vreo privire la tot ce lăsa în urma ei.

Afară noaptea nu era mult mai puțin apăsătoare ca atunci cînd Marceline părăsise bungalow-ul, dar plutea o molatecă jilăveală, care sensibiliza pielea la rarele adieri vestind că roua va cădea în curînd. Cerul, mai albastru ca de obicei, te făcea să ghicești apropierea zilei de dincolo de înaltele stînci de-un galben întunecat; între timp, florile își deschiseseră petalele, presărînd mai pretutindeni pete clare peste frunzișurile mohorîte; insectele și micile animale nu mai dădeau nici un semn de viață; cîmpurile se mai odihneau în rînduiala serii ce trecuse. Tînguitor, cîteva clipe, aidoma unui pistol ruginit pe care îl înarmezi, scheunatul unei vulpi vînînd prin hățișurile carierei răsună în urechile Marcelinei, stînjenindu-i doar un moment impresia de singurătate absolută. Fetița urcă din nou agale drumul ce-l coborîse înainte împreună cu Pétrus, străduindu-se mai ales să meargă pe marginea șoselei, așezînd picioarele exact unul după altul, ca și cum cel mai mărunt pas greșit ar fi riscat s-o facă să cadă într-o prăpastie; neștiind, dealtminteri, că nu făcea altceva decît să repete ultimele mișcări ale negrului, atunci cînd încercase să-și păstreze echilibrul pe gardul țarcului de oi.

Cînd trecu prin fața cabaretului *Corne de Cerf*, nu mai văzu strălucind nici o lumină și nu mai

auzi nici o pală de cîntec. Privi fără emoţie marele cub inert unde începuseră toate nenorocirile ei ca şi cum ar fi fost un bloc de piatră prăbuşit din munţi ca atîtea altele. Pe urmă, picioarele o îndemnară să meargă cîtva timp ca un automat, în vreme ce imaginaţia o lua razna printre formele sidefii ivite pe cer spre răsărit, forme în care încerca să desluşească un mare berbec, parcă lăptos, aşezat într-o scoică trasă de nişte peşti cu un singur corn în frunte, aidoma cu peştii-sabie din port. Năluca prinse să se învăpăieze cu o găteală în culori tot mai aprinse, înainte să se destrame risipită de curenţii din atmosferă. Cînd ultimul peşte dispăru, Marceline privi în jurul ei şi văzu că se află din nou în grădina cunoscută, în faţa ferestrei larg deschise a camerei unde dormeau inginerul Raphaël şi Doamna Caïn.

Erau deschise şi toate celelalte ferestre, şi mai puţin de trei metri o despărţeau de odăiţa ei, deoarece, fără nici o umbră de îndoială, vedea plantele de lîngă bungalow călcate în picioare. Totuşi se strecură în camera părinţilor, cu agilitatea tăcută a unei pisicuţe forţînd o colivie.

Atunci pala limpezime a sfîrşitului nopţii pătrunzînd prin golul ferestrei îi dezvălui patul conjugal cu tatăl şi mama ei culcaţi împreună în ruşinosul abandon al somnului. Se opri, închise ochii, îi deschise cu greutate şi se simţi gîtuită de o indiferenţă necunoscută pînă atunci. Păturile azvîrlite de pe pat din cauza căldurii şi neorînduiala veşmintelor de noapte îi dădură impresia că priveşte nişte animale. Pe neaşteptate, savoarea dulceagă a mîncării de iepure îi reveni în gîtlej, stîrnindu-i nu cea mai puţin dureroasă dintre suferinţe. I se păru că aude o voce necunoscută şoptindu-i la ureche cuvintele: „a distruge“, „a suprima“, „a desfiinţa“, pe urmă se gîndi că se aude pe ea însăşi rostind două vorbe: „gumă elefant“, şi văzu limpede un elefant colosal ce zdrobea cu picioarele mii de capete, aşezate supus, fiecare pe-o piatră netedă, în şiruri lungi, care se uneau la orizont, ca într-una din cărţile ei ilustrate cu o gravură îngrozitoare înfăţişînd supliciul învinşilor în Asia.

Ca să scape, înaintă cîţiva paşi, dar o apariţie neaşteptată se ivi în faţa ei. Mai întîi i se păru că se desprinde de pe suprafaţa zidului cenuşiu ceva ca dîra ce-o lasă o rufă răsucită plutind în apa unei bălţi, un fel de pîclă mai deasă decît păturile aruncate pe podea, mai vizibilă decît tot ce-o înconjura, de-abia deosebind-o totuşi pe fundalul unui dreptunghi livid, mişcător, şi care luă repede înfăţişarea unei forme umane, de îndată ce Marceline se deprinse cu ce vedea; atunci îşi recunoscu propria-i imagine reflectată de oglinda unui dulap mare de lîngă pat. Marceline Caïn, da, fără îndoială, dar aşa cum nu se văzuse niciodată; frumosul său caraco cu pliuri murdărit de usuc şi pete de toate culorile cu care se mînjise cînd se frecase de straiele pictate ale oilor; cămaşa sfîşiată pe pielea goală, pe alocuri rănită adînc, un picior dezvelit, gura cu buzele umflate, ochii încercănaţi, fără viaţă, părul năclăit şi răvăşit, un ten ca de ghips ars, plin de funingine — atîta prăpăd adunat pe chipul ei micuţ, îmbătrînit cu zece ani într-o singură noapte.

Mai tîrziu se trezi în camera ei, în faţa patului neatins, care o primi imediat, şi nu-şi mai dădu

osteneala să se mai spele sau să se schimbe ca să nu-l murdărească. Un somn de beznă ca un munte de nisip și de apă se prăvăli peste ea îndată ce-și trase pătura peste cap, o înghiți, o duse pînă-n adîncimi unde moare orice gînd. Sosi dimineața, și încă nu-și revenise de-a binelea. Zorile aprindeau grădina zumzăind de albine și fațada cu flori de trandafiri a bungalow-ului ; Floka se tîra și pașii răsunau pe dalele de piatră de-a lungul coridorului, iar Marceline plutea mereu pe ultimele valuri ale acestui somn fără vise, doar cu iluzia neplăcută, pentru ea care dormea, că e biciuită de-o ploaie de gheață ce curge șiroaie.

Într-un scurt răgaz de liniște, cînd încă nu se trezise de-a binelea, o auzi pe servitoare intrînd în camera vecină, după ce bătuse îndelung la ușă și nu i se răspunsese. Mai întîi, cîtăva vreme, se așternu tăcerea, timp în care Marceline, cu ochii închiși, cu picioarele și brațele paralizate, incapabilă să facă cea mai neînsemnată mișcare, simți că trăiește doar auzind, concentrîndu-se la paroxism, ca să distingă ce se va petrece de partea cealaltă a peretelui ; pe urmă se stîrni un zgomot, ca al unui corp greu și moale — sac de făină, sau, mai exact, de argilă jilavă — care cade de la o mică înălțime, apoi un strigăt îngrozitor și Marceline se înălță, deschise ochii cîteva secunde, își apucă strîns genunchii, crezu că se trezește ; dar căzu din nou învinsă și adormi iar, jucărie a beznelor și a valului pe neașteptate revenit al nesfîrșitei ploi vijelioase.

Cînd se trezi cu adevărat, era foarte tîrziu. O larmă hîdă de cizme, de pinteni, de fier vechi, umplea toată odaia, ferestrele erau trîntite de mîini

brutale, cai tropăiau, legați de tufele de trandafiri din grădină care fuseseră călcate în picioare, și voci grosolane salutau la o comandă militară intrarea în scenă a „domnului Procuror al Regelui".

N-a fost nevoie de-o anchetă lungă. Cuțitul măcelarului negru, pe care-l descoperiră în camera celei ce păcătuise, dezvăluia îndeajuns vinovatul ; și dacă l-au găsit spînzurat cînd se duseseră să-l prindă, nu era oare o probă în plus că se osîndise el însuși pentru crima lui ? Așa judecară oamenii cu scaun la cap și ceilalți nu i-au contrazis. Doar cîteva bătrîne mai sporovăiră că negrul avusese cu siguranță în noaptea aceea o criză de lunatec.

Marceline Caïn se va duce să-și desăvîrșească educația lîngă mătușile ei girondine, surorile mamei, și primul vapor ce se va îndrepta spre Bordeaux va transporta fetița spre o străveche clădire luxoasă devenită magazin alimentar, acolo în fundul umbroasei străzi Trois-Conils. Pînă la plecare, călugărițele franceze o să vegheze asupra ei la orfelinatul din port.

— Sînt un mielușel însîngerat, le spune Marceline.

Bunele călugărițe o iubesc mult. Micile orfeline o iubesc și mai mult și vin pe rînd să se ghemuiască lîngă ea, ca s-o audă istorisind o frumoasă poveste care le face să se înfioare la miezul nopții.

Lui Meret Oppenheim

PASAJUL POMMERAYE

În unele pasaje vestite,
ştim că animale fără nume
dorm netulburate.

ANDRÉ BRETON
şi PHILIPPE SOUPAULT

UN BALON LIBER plutea deasupra orașului Nantes la sfîrșitul acestei preafrumoase zile de 14 Iulie ; un balon ce purta, ca o victimă jertfită drept ofrandă în onoarea sărbătorii naționale, a vînturilor și mareelor, un aeronaut octogenar, căruia toate ziarele de seară îi publicaseră chipul bun, trist și blînd, cu ochii limpezi și părul alb. E ceva emoționant în aceste două cuvinte „balonul liber", un ecou al acelei tinerești și populare voințe de putere care dădea avînt acțiunii oamenilor din secolul al XIX-lea. Mă gîndeam la nantezul Jules Verne și la gravurile de neuitat care împodobesc volumele citite în timpul copilăriei noastre : bătrîni înalți și slabi, bărboși, cu centiroane încărcate de cartușe, înarmați cu cogeamite revolvere Colt și carabine cu repetiție, privirea lor scînteietoare sub borurile foarte mari ale unei pălării de fetru, sub viziera unei caschete rotunde, sau sub toca păroasă cu burlete ; la fel, totdeauna, fie că plecau la ecuator, la pol sau spre centrul pămîntului. „Orizontul", rostii foarte tare și văzui aurora boreală pe cerul întunecat al Țării de Foc, marginea orizontului ca o linie învăpăiată și noaptea ce tocmai se așternea peste oraș.

Alene, urc pe strada Crébillon, surprins că o găsesc aproape pustie la ora cînd de obicei e forfotă, plină de plimbăreți și nanteze elegante. Pustietatea m-a făcut să observ ceea ce alteori

îmi scăpase ; la stînga, puțin mai retrasă față de strada Crébillon, există un fel de piațetă, foarte mică, de unde începe un pasaj deasupra căruia se află o inscripție cu litere aurite pe fond negru : „Vizitați pasajul Pommeraye", iar o placă de tablă, țîșnind proeminentă, dă alte explicații : „Turiști, nu treceți prin Nantes fără să vedeți expoziția lui Hidalgo din Paris, la dreapta, sus pe scară, de-a lungul galeriei cu statui".

Cum aș fi putut să nu ascult de această dublă și misterioasă poruncă, pe care o cogeamite mînă roșie, ce apărea singură, cu indexul ridicat în umbra boltei, o făcea și mai imperativă ? Mîna era firma unui negustor de mănuși a cărui prăvălie se intitula destul de curios „La fîntînă", poate pentru că evoca atmosfera acvatică firească la toate aceste galerii cu geamuri, sau poate din pricina construcției ciudate a pasajului Pommeraye, alcătuit din două etaje unite printr-o scară mare și foarte înclinată.

Cînd vii de afară, din plină zi, le trebuie ochilor cîtva timp pînă se obișnuiesc cu obscuritatea acestui loc acoperit, pe urmă poți deosebi că partea superioară a pasajului este împodobită cu ornamente în stuc destul de plăcute, în gustul sfîrșitului domniei lui Ludovic-Filip ; busturi, cărora umezeala le-a dat o patină verzuie, se profilează pe fundalul unei jumătăți de rozasă ; totul e ruinat, pe alocuri scorojit, și ruinele par năpădite de alge dantelate, sau de ferigi, sau de mușchi (putem ști ce anume ?), tapisate de-un colb albăstrui care e ca un puf foarte fin. Conturele arcadelor, vaporoase, vegetația ca de baltă, jilăveala, nuanțele opaline și verde-albăstrui situează îndeajuns pa-

sajul Pommeraye printre trecătorile de hău maritim din *Douăzeci de mii de leghe sub mări*, unde scafandri, conduşi de căpitanul Nemo, se duc să vîneze broaşte ţestoase şi rechini între colonadele Atlantidei scufundate.

M-am oprit aproape de intrare, în faţa vitrinei unei agenţii de presă şi publicitate şi priveam fotografia unui ţigan travestit, coafat *à l'andalouse* sub un pieptene mare ; surîdea, cu un trandafir în gură, într-o mantie de dantelă neagră. Dedesubt un afiş anunţa : „Rosalio ? Două recitale de dans.“ Chiar în acel moment mi se păru că văd limpede reflectîndu-se într-o oglindă o siluetă întunecată în urma mea, ceva fugar şi vag ameninţător, ca domoala apropiere a unui uriaş peşte negru pe care de-abia îl deosebeşti dincolo de geamul unui acvariu, ca apariţia acelui somn uriaş, peştele colosal din lacul Morat, ce mă umplea de spaimă în visurile copilăriei. Oare ce înţeles să fi avut simţămîntul acela de înfiorare ce mă înlănţuia uneori, ce putea fi acea groaznică povară aidoma poverii timpului care mă copleşea totdeauna la sfîrşitul visurilor mele ? La fel ca într-un coşmar, aceasta dispăru aproape imediat, fără să-mi lase nici o urmă de nelinişte, şi nici măcar nu m-am întors, atît de puţin reală mi s-a părut ; dar am continuat să înaintez către capătul acelui lung vestibul, trecînd prin faţa unui magazin cu articole pentru fumători consacrat „Paşei“, unde erau expuse pipe minunate de spumă de mare cu capete de leu.

Atunci zării acea enigmatică galerie a statuilor, al cărei nume evocă o necropolă obscură locuită de împietrite forme albe. Sub un acoperiş de

sticlă, prin care, la această oră tîrzie, cădea pieziş lumina zilei, se află un balcon dreptunghiular ce înconjură şi domină o scară abruptă şi foarte largă pe care o vezi cufundîndu-se spre adîncimile mai întunecoase ale etajului inferior. Cît despre statui, ele sînt figuri morocănoase de adolescente şi adolescenţi, destul de apropiate unele de altele, care împodobesc balustrada întorcînd spatele vitrinelor de la prăvălii. Un copil gol, purtînd în echilibru pe bărbie un suport metalic pentru torţe într-o atitudine pe care obrajii umflaţi şi expresia de-o inerţie stupidă a chipului înclinat spre spate îi dă o obscenitate destul de evidentă, străjuieşte pragul scării. Trei şiruri de alegorii împodobesc cele două balustrade ; pe cea mai mică din fundul galeriei se mai zăreşte un alt copil lampadar, ce face pereche celuilalt.

E ca un joc de enigme : aşezată lîngă o ancoră pe un sul de parîme, Navigaţia contemplă depărtările cu o privire total nepăsătoare, care se pierde în infinit ; Agricultura se odihneşte pe-o jerbă de grîu, Comerţul pe-un morman de saci şi lăzi ; această tînără cam rotofeie trist îngîndurată, rezemată de un cot pe torsul sfărîmat al statuii Afroditei, ar putea la fel de bine să reprezinte Artele Frumoase, în general, ca şi Sculptura sau Arheologia în particular, după cum desigur Industria este acest băieţandru care agită un ciocan de fier, iar Ştiinţa probabil acea fecioară cu lungi cozi ţinînd o scoică în căuşul mîinii şi care pare să fi fost abandonată de un zeu uşuratic între un glob terestru şi o maşină de tipografie. Altora, fantezia le-a hărăzit alte însuşiri şi nu le poţi ghici identi-

tatea. Asemenea figuri se repetă, fără să înțelegi de ce numai ele, și nu toate celelalte.

Creaturi meschine, ceva mai mici decît în natură, palide, fără surîs, acoperite cu un grund de-un galben-crem-verzui-murdar, se degajă din voi o dezolare la fel de profundă ca cea pe care ți-o dă un serai de copii îmbătrîniți înainte de vreme, de copii bolnavi, de copii săraci și plăpînzi ; în același timp, asta nu vă împiedică să stîrniți destulă neliniște sub voalurile ce vă acoperă pe jumătate firavele voastre goliciuni, din pricina acelei ciudate înfățișări melancolice, resemnate și de căință în care vă scăldați, aidoma unei mulțimi de frumuseți posomorîte, azvîrlite cu straie cu tot în aburii unei băi turcești pentru o orgie de carnaval. Ici și colo, pe-un obraz, pe-un sîn, pe-un picior atrag privirea pete umede ca niște eroziuni suspecte ale cărnurilor, simptome ale unui rău ocult.

Rătăcii îndelung printre triștii figuranți ai acestui carnaval diafan, lăsînd pe seama întîmplării grija să-mi îndrume pașii. Cîteva cuvinte zumzăiau necontenit în capul meu : „Povara destinului...", începutul unei fraze, o vagă figură retorică, sau ce altceva putea fi ? Iar destinul, sfinx al pustiului grandios și glacial al existenței, ce rost avea în galeria statuilor din pasajul Pommeraye, unde mă găseam acum, în fața „Cabinetului dentar modern al lui Hidalgo din Paris" ?

O prăvălie pe cît de absurdă pe atît de insolită. Puzderie de pancarte pestrițe în culori calde — galben, roșu, portocaliu — făceau să scînteieze acolo pretutindeni acel nume sonor, ce părea să batjocorească geografia : „La Hidalgo din Paris", și pe urmă din nou : „Aici e Hidalgo din Paris",

scris cu litere așezate vertical, unele sub altele, ca în firmele chinezești.

Vitrina este un bazar capricios unde articole de parfumerie și instrumente de chirurgie dentară stau de-a valma cu obiectele cele mai desperecheate ce se pot aduna vreodată pentru a se face reclamă. Un mic dulap cu geamuri conține, orînduite frumos, pe un sclipitor ornament romboidal din saten roz, mulajele în ceară ale unor dinți umani cariați de toate maladiile posibile. Am observat de asemenea, cu admirația pe care o bănuiți, un ingenios tablou reclamă pentru „Șamponul antiseptic Hidalgo special — pe bază de celule capilare organice", prezentînd în atenția celor care au chelie „cîteva cazuri de cădere a părului fotografiate pentru clienții noștri".

Ca și cum n-ar fi fost de ajuns, patru vitrine plate, așezate pe balustrada galeriei, etalează alte multe lucruri pe care nici nu te-ai fi așteptat să le găsești într-un cabinet dentar, oricît de modern ar fi fost. Tocmai mă uitam la ele, căci niciodată în viață n-am văzut o colecție mai bogată de lentile spălăcite, de imitații de excremente, de pocnitori și artificii, îngrămădite acolo talmeș-balmeș laolaltă cu toate fleacurile ce se pot închipui din soiul acelora cu care faci pozne și păcăleli. Uluitoare minunății, ale căror denumiri alcătuiesc deja un bîlci împodobit cu imagini prea sugestive ca să poți rezista mult dorinței de a rătăci pe acolo, de a te plimba lenevos prin acea gloată dezordonată, țipînd și pălăvrăgind în voie : mașină infernală pentru strănutat, ridică-talger diavolesc, centimetrul iubirii, fluidul Satanei, săpunul asasinului, pălărie-șarpe, pernă pentru colici, șoarece cățără-

tor, bomboane mirobolante, cărţi de păcăleală, ţigări şi băuturi afrodiziace pentru căsătorie, pachete de ţigări stropitoare, imagine misterioasă, ţigară zburătoare, fir fără sfîrşit, bomboane de cauciuc, bombe-surpriză, sămînţă explozivă de argint, lipici invizibil, cuie diavoleşti, tirbuşonul glumeţului, dop aruncă-apă, muştar Amora, etichete comice, stele ale păcii, cărţi de vizită pentru distracţie, cinematograf în miniatură, termometrul îndrăgostiţilor, buturugă-rachetă, insignă împroşcătoare, cheie a fericirii, inel electric, bloc de zăpadă, dinamometru digital, unt-nedumerire, strigătul viţelului, precum şi jucărioare din Liège, şi oul şarpelui-naja, şi paspartu-ul miresei, şi zouli sau boa-senegalez.

Cine sînt acei cazaci înspăimîntători cu petarde, avangardă de onoare a unei trupe ţopăind, purtînd bucăţi de zahăr fantezie : zahărul lui Cupidon, zahărul lui don Juan, bomboanele umplute ale lui Cupidon „pentru a te îndrăgosti, zănatice ca o glumă", zahărul din flori de cîmp, zahărul ochiul-dracului, zahărul muscă-înotătoare, zahărul-libarcă, zahărul-caracatiţă, zahărul şarpe de mare, zahărul fericitului pescar, zahărul-broască şi zahărul-brotăcel, zahărul academic „ce conţine o foarte frumoasă colecţie de academii feminine", zahărul-zăpadă, zahărul-piatră, zahărul-piperat, zahărul-serpentină, zahărul-peşte roşu, zahărul-plută, zahărul-angora, zahărul înotător, zahărul broască ţestoasă, zahărul-elefant, zahărul-gaj, zahărul în panglică, zahărul-fotograf, zahărul-privighetoare, zahărul-torpilă şi zahărul diavolului ? Ameţitor repertoriu, atît de vast, atît de împrăştiat, încît toate micile prisme transparente în cămăşuţele lor de hîrtie străvezie mi se părură pînă la urmă că alcătuiesc

o adevărată apologie a iubirii, şi că de-abia mai îmi îngăduie să dau atenţie cîtorva găselniţe atît de rafinate ca praful haremurilor, praful pentru a atrage cîinii şi praful care stîrneşte mieunatul pisicilor.

Habar n-aveam cît trecuse de cînd intrasem în pasajul Pommeraye, de cînd zîmbetul lui Rosalio i se umbrise de mustăţi întîlnite de obicei în jurul botului colosal al somului uriaş, de cînd mă rătăcisem în procesiunea micilor alegorii maladive, de cînd îmi apăruse cabinetul dentar al lui Hidalgo din Paris, unde îngerul ciudăţeniei în persoană ar fi putut opera fără să mă uimească. Îmi amintesc perfect succesiunea acestor întîlniri, dar noţiunea de timp nu intervenea mai mult decît într-o halucinaţie ce m-ar fi plimbat într-o lume la fel de extravagantă şi unde extravaganţele s-ar fi petrecut la fel de firesc ca acum ; căci nimic nu-mi tulbura încă raţiunea, dacă totuşi mai puteam judeca fiind în toate minţile. Aşa că, atunci cînd ridicai capul, nu m-am mirat observînd că nu mai eram singur. O femeie stătea în picioare lîngă mine, fără ca ceva să-mi fi vestit prezenţa sau apropierea ei ; o femeie care mă privea fără să spună nimic, pe care n-o văzusem cu siguranţă niciodată, pe care mi se păru totuşi c-o recunosc, ca şi cum aş fi cunoscut-o de totdeauna. N-am zărit mai întîi decît marea coamă fluturîndă a femeii, atît de neagră şi fără luciu încît era ca un penaj de funingine plutind deasupra unei catedrale de cretă la adierile şovăielnice ale unei nopţi cu lună plină ; pe urmă, chipul îmi apăru în toată strania frumuseţe a arhitecturii sale ideale, totuşi cu trăsături ce-mi erau fără îndoială cunoscute.

Unde să fi contemplat cîndva acest chip abia prelung, făurit delicat dintr-o carnaţie de-un alb foarte pal, cu umbre între gri şi verde; conturul armonios al acestor tîmple arcuite ca un lemn de liră, a acestor obraji atît de lenevos rotunjiţi ca petalele unei lalele, al acestei bărbii cu ovalul arcuit puţin mai mult ca de obicei; linia nasului puţin acvilin, puţin coroiat în partea de jos spre nările larg deschise şi în acelaşi timp de-o urzeală atît de fină că mă gîndeam la un obiect de ivoriu fremătînd; şi mai ales conturul minunat al gurii bombate, rotunde, arogante, întredeschise, voluptuoase, şi al buzelor subţiri şi proeminente în jurul unui dublu stăvilar de dinţi ce mă răneau ca nişte cuvinte jignitoare? De ce înfăţişarea puţin orientală a acestui chip încîntător îmi spunea ceva mai mult, şi în fond ce anume îmi spunea?

Mă străduiam să urmăresc firul ce mă lega tainic de fenomenala ei prezenţă, să urc mai sus, să surprind ce putea fi acolo la originea acestui simţămînt neîndoios de „văzut cîndva" şi chiar de „în sfîrşit regăsit" care mă stăpînise de cînd o zărisem. Căutai în amintirile mele, ştiind dinainte că n-am să găsesc nimic, şi într-adevăr nu găsii nimic, decît o vagă asemănare cu chipul unei statui din insula Cipru, cu acela al Sfîntului Giulgiu care se află la Turin, cu al Iudithei şi cu al cîtorva îngeri de Botticelli. Totuşi ştiam prea bine că emoţia se izvodea de aiurea, din alte vremuri, de pe alte meleaguri, din ţinuturi şi împrejurări acum uitate, dar care avuseseră pentru mine o mult mai mare însemnătate, simţindu-mă tocmai pe cale să le redescopăr. În aceeaşi secundă, mi se păru că

această apropiere de ceea ce doream atît de mult era foarte de temut, şi că mă aflam pe marginea unei prăpastii.

Cu spatele sprijinită de balustradă, femeia stătea nemişcată, încremenită într-un fel de atitudine de ofrandă, sau mai curînd de rugăciune mută. Ochii ei se afundau într-ai mei cu o privire ale cărei valuri, întrerupte de scurte clipiri, mă învăluiau şi mă străpungeau asaltîndu-mă mereu. Citeam în ei o caldă şi tulburătoare feminitate, o străduinţă timidă, nepăsare, chiar tristeţe şi resemnare; toate nuanţele alcătuind laolaltă o expresie ce-o descifrezi cîteodată în ochii unor animale ierbivore, cervidee mai ales, şi de asemenea la cîteva bovidee exotice.

Cine ştie oare la ce m-aşteptam, dacă mă aşteptam într-adevăr la ceva concret? De-aci înainte orele ar fi putut trece repede, lăsîndu-ne să ne afundăm mereu mai mult în contemplaţia noastră mutuală, ajungînd pînă la somnul hibernal al mumiilor pe care le-am fi regăsit după ani şi ani mai tîrziu, ca nişte cameleoni, acolo, între statuile crăpate ale balconului şi mulajele putrezite ale cabinetului dentar. Dar văzui deodată mişcîndu-se în faţa mea această gură acaparatoare. Frumoasele buze bombate se deschiseră, şovăiră, se frămîntară, pradă parcă celei mai desăvîrşite rătăciri, lăsînd să scape un singur cuvînt pe care ecoul îl repetă îndelung în golul galeriei pustii: „Echidna"[1]: O singură dată am auzit această voce cu acel accent

[1] Monstru mitologic, jumătate femeie, jumătate şarpe, care a dat naştere Cerberului, hidrei din Lerna, Sfinxului, Dragonului, Gorgonei.

răguşit septentrional, puţin cîntat, parcă ieşit cu strădanie dintr-un gîtlej strangulat.

Într-un asemenea strigăt : „Echidna" — cu *i*-ul profund şi ultima silabă suspendată în aer, cu *ch*-ul gutural ca un *k* — regăseam plăcerea melancolică pe care o au oamenii din Nord cînd pronunţă desinenţele în *o* sau în *a* ale unor nume latine, italiene sau greceşti : Sophia, Panthea, Claudio, Hermia, Honorio, Cassandra, Apollonia... care îi încîntă atît de mult deoarece li se pare că au toată poezia oraşelor albe înaintea mării albastre, a plantelor verzi încolăcite în jurul coloanelor făurite, a ruinelor stufoase, a necropolelor şi a peisajului mediteranean ; regăseam, spun, toată melancolia englezilor sau germanilor pentru ţinuturile meridionale, dorinţele tulburi zămislite în frumoasele nopţi de vară, cînd bîntuie vînturile calde din Sud şi simţămîntul golului şi al zădărniciei existenţei în faţa cerului în sfîrşit fără nori. Totuşi, privirea ce mă fixa stăruitor mă făcea să înţeleg că nu era un nume botanic sau zoologic rostit la întîmplare, al unei plante agăţătoare sau al unei insecte-vînător, evocarea unei amintiri literare, o reminiscenţă mitologică sau pur şi şimplu un exaltat suspin de nostalgie, ci trebuia să descifrez în el ceva care mi se adresa chiar mie într-un chip mai ciudat. Şovăiam dacă trebuia s-o înţeleg mai degrabă ca pe-o chemare de ajutor, ca pe-o invitaţie, un avertisment sau o ameninţare.

Pupilele fascinantei creaturi se agitau tulburate parcă de-o emoţie cu greu stăpînită şi o zgudui un fior ce mă obligă să mă îndrept spre ea ; dar, după ce mă privi îndelung, îmi întoarse spatele, o porni apoi legănîndu-se alene, căci purta în

picioarele goale sandale foarte înalte cu tălpi de cauciuc. Am văzut-o îndreptîndu-se spre scara cea mare, unde o urmai, dacă nu în pofida vrerii mele, cel puţin fără să vreau cu orice preţ ; mi se părea că voinţa îmi fusese paralizată şi că posibilităţile mele de observaţie se intensificaseră în aceeaşi măsură. Mergeam la cîţiva paşi în urma ei, am coborît împreună treptele scării, am trecut prin faţa intrării laterale a galeriei Regner, am străbătut galeria de jos a pasajului Pommeraye. Nimic nu-mi scăpa din decorul istovitor pe care-l traversam. Observam şi reţineam, cu un fel de aviditate frenetică, tot atît de dureroasă ca exaltarea vederii ce însoţeşte adesea nevralgiile faciale, toate obiectele, toate pancartele, toate inscripţiile din vitrinele tuturor prăvăliilor. Librării intrau cu forţa în mintea mea, cu titlurile a mai mult de douăzeci de lucrări, cursul de dans şi de ţinută al „Domnişoarei Robin, profesor diplomat" şi portretele celor mai drăguţe dintre elevele sale. În alte locuri, nişte „mobile de artă", o puzderie de „statui din teracotă cu Marele Premiu", ce reprezentau jalnic nimfe alergînd, porumbei înamoraţi, un sărman leu slăbănog. Mai departe, un magazin cu bandaje medicale, cum se găsesc aproape în toate pasajele, magazin ce mă copleşi cu centuri medicale, corsete ortopedice, aparate pentru hernie, cancere ale lui Galien, erete pentru plăgile nasului, sutiene speciale, speteze de fracturi, mănuşi de cauciuc, pelote, suspensoare şi ciorapi pentru varice. În sfîrşit, tocmai cînd părăseam strada Fosse, văzui vitrina unui armurier al cărui nume a trebuit să-l citesc pe geam, deasupra pistoalelor automate butucănoase, a puştilor lucitoare şi soioase. Armurierul,

stăpînul ultimei prăvălioare întrezărite la capătul pasajului Pommeraye, se numeşte Brichet.

Atunci, trecînd în revistă în mine însumi tot ce văzusem, m-am îngrozit la ideea însemnătăţii ce-o căpătase totuşi cele mai mărunte amănunte a acestei diorame ciudate pe care o explorasem ; amănunte fantastic exagerate de atenţia mea morbidă, ca şi cum eram pe cale să nu mai văd niciodată nimic, aşa cum ne-am închipui un condamnat la moarte care priveşte în jurul lui, de pe înălţimea eşafodajului unde l-au dus ultimele sale mişcări.

În afara pasajului, aerul era plăcut şi călduţ. Nori mici trandafirii o coteau alene deasupra Pieţei Bursei ; trei sau patru bătrîne şi un bătrîn dormeau pe băncile unei grădini publice strîmte şi murdărite de fumul drumului de fier învecinat ; pisici se jucau în petele de soare tot mai mici pe care le îngăduia umbra în permanentă creştere ; cît vedeai cu ochii se însera : o seară frumoasă, după frumoasa zi de 14 Iulie.

Atmosfera era atît de liniştită încît un moment am fost pe cale să scap de farmecul unde mă aruncase vrăjitoarea brună, ca într-o plasă de mătase invizibilă pe care o tîra purtîndu-mă şi pe mine în urma ei. Doar o clipită, cînd nu mai simţi nimic decît o plăcută impresie de căldură contrastînd cu umiditatea din galerie, o neţărmurită tandreţe pentru bătrîneii aceia şi pisicile ce se jucau la soare, un dezgust mai pronunţat şi o absenţă totală de dorinţe. Poate, acum, în acest minut, m-aş fi putut salva, căci m-am oprit şi m-am mirat că eram liber şi nepăsător într-o lume la fel de banală ca de obicei, dar femeia întoarse capul şi chiar fără să fi făcut măcar un pas spre

mine mă captivară din nou ochii ei rugători, pupilele cenuşii punctate cu paiete galbene.

Pornirăm iar urmînd cheiul Fosse. Insolit, în frumosul centru al oraşului un tren trecu greoi pe chei, în spatele grilajului ce-l mărgineşte şi de-a lungul căruia păşeam şi noi. Era un tren încărcat cu vite ce înainta domol, iar cînd ajunse foarte aproape de capetele noastre, se auziră din toate ferestruicile vagoanelor mugetele boilor duşi la abator ; groaznic să le auzi învălmăşite cu zgomotul de fierărie al roţilor pe şine, după tăcerea care stăpînea pasajul şi oraşul somnolent.

Necunoscuta străbătu cheiul, o luă pe trotuarul dinspre casele vechi, se afundă într-o ulicioară, pe dreapta, puţin mai jos de strada Neuve-des-Capucins. Vedeam în faţa mea păru-i vîlvoi din cauza brizei mării fremătînd ca o pasăre neagră gata să-şi ia zborul, ca ţîşnitura de cerneală a sepiei în care ea însăşi se ascunde. După o clipă nu mai văzui nimic decît pata întunecată a părului dănţuind deasupra zidurilor cenuşii şi dărăpănate, care se deschideau şi se închideau neîncetat în jurul nostru pe măsură ce înaintam.

La capătul unei fundături, care făcea un ocol în semicerc terminîndu-se în direcţia cheiului, se afla o casă în aparenţă înaltă, pentru că era foarte îngustă şi avea la fiecare etaj numai o singură fereastră, iar la parter doar o uşă strîmtă pe măsura casei, uşă încadrată de două harpii de piatră. Acolo se opri creatura stranie pe care am urmărit-o în pofida vrerii mele : tocmai între acele două harpii ale căror sîni de femeie cădeau ofiliţi pe ghearele de vultur.

N-ai fi zărit nimic însufleţit în acest loc pustiu decît pe acea femeie şi pe mine, şi o pisicuţă galbenă, tare mică, încolăcită pe pămînt lîngă un ghiveci cu busuioc de mult uscat. Foarte grăbit, mă apropiai de ea, tocmai cînd îmi întoarse spatele:

— Cine eşti ? mă auzii rostind, fără să-mi pot recunoaşte bine vocea şi nici măcar să ştiu ce voiam să spun, ca şi cum aş fi fost trezit brusc din somn.

Probabil o să mă duc să ating rochia femeii, o să-i iau mîna, o să-i mîngîi părul ; o s-o iau în braţe şi o să descopăr cel mai frumos secret din Nantes. Dar se întoarse pe neaşteptate — o clipă chipul ei îl atinse pe al meu — şi atunci şovăii în faţa expresiei de stinghereală, de spaimă sau poate de groază ce i se întipărise pe chip ; în acelaşi timp, braţele ei mă respinseră cît mai departe. Uşa se deschise cu zgomotul scurt al unei trape, femeia dispăru pe-o scară foarte strîmtă ce urca în spirală şi mă năpustii după ea cît de repede am putut. Părul care i se desfăcuse încă de cînd o întîlnisem i se răvăşise de-a binelea cînd voise să mă alunge, şi umplea acum spaţiul prea îngust al scării luminate de sus, stîrnind umbră în spatele ei, dar răspîndind şi un miros plăcut de animal cu pielea caldă, jilavă, miros pe care-l simţeam în urma-i. Ochii mei păstrau încă o imagine extraordinar de vie a femeii aşa cum tocmai o surprinsesem, împovărată de ruşinea sau repulsia pe care am crezut că o citesc pe chipul ei, cu strîmbătura barbară ce-i schimonosise gura de călugăriţă în extaz.

Am ajuns-o la ultimul etaj, în aparenţă cedîndu-mi, căci am prins-o de încheietura mîinii fără

să protesteze de loc sau să se zbată. Am intrat cu ea într-o cameră ce ar fi fost foarte spaţioasă, dacă bîrnele din tavan n-ar fi arătat limpede că uzurpa casele vecine. Trei ferestre mari erau larg deschise spre portul Nantes ; se făcuse aproape opt seara, soarele asfinţise dincolo de podul transbordor, iar trenul cu vite dispăruse în periferiile oraşului şi tăcerea se înstăpînise din nou. Femeia brună închise uşa după mine şi trase zăvorul, pe urmă se duse şi se ghemui într-un ungher al camerei, unde începu să plîngă aproape fără să facă vreun zgomot. Hohote de plîns înăbuşite îi zgîlţîiau umerii plăpînzi, în timp ce mă privea cu remuşcare şi milă ascunsă. Dar de ce mi se părea că era atît de departe şi de ce mi se ştergea din privire, de ce înţelesei deodată limpede că, rolul ei faţă de mine fiind împlinit, nimic nu mă mai lega de ea ? Îmi reveneam în fire domol, ca şi cum m-aş fi trezit dintr-o beţie sau leşin îndelungat, şi mă străduii să cercetez cu luare-aminte ce mă înconjura în vasta încăpere aeriană unde această vînătoare mă făcuse să mă rătăcesc, unde nu mai ştiam dacă sînt hăitaşul sau vînatul.

O masă mare dreptunghiulară umplea tot spaţiul cuprins între ferestrele extreme. Deasupra am văzut rufe murdare cu pete cafenii, andrele, cleşti ascuţiţi, o colecţie de cuţitaşe de formele cele mai neobişnuite laolaltă cu alte instrumente de oţel scînteietor ce-mi erau complet necunoscute. Sub masă se afla o pernă mare roşie, capitonată ; pe această pernă, un animal foarte ciudat, care semăna şi a porc şi a pisică, mă privea trist ; sau

mai exact mi se păru un porc înveşmîntat cu delicata blană a pisicilor roşcate de Persia, dar fără coadă, cu un foarte mare cap de pisică, cu mustăţi frumoase, cu frumoase urechi feline, dar cu labe de porc şi nişte ochi mici ce semănau cu ai celor două animale. Tristeţea micuţilor ochi galbeni de aur era înspăimîntătoare, făcîndu-te să te gîndeşti la mîhnirea totdeauna atît de stranie din privirea unor monştri. Îmi amintesc de o foarte bătrînă oaie cu şase labe expusă într-o baracă la bîlciul din Trône, ce parcă era imaginea însăşi a disperării contemplate de-a lungul tuturor epocilor lumii.

Atunci apăru o altă creatură, care abia îndepărtase perdelele unui alcov unde stătuse pînă acum ; şuierînd, mîndră, aurită de ultimele învăpăieri ale asfinţitului, întinse spre mine frumosul său braţ acoperit de solzi lucitori, în timp ce femeia brună îşi ascunse în mîini ochii speriaţi. Afară, un cuplu de mari albatroşi albi îşi tîrau pe cerul mov povara lor inexorabilă. În mine nu se mai cuibări nici speranţă, nici teamă, nici chiar îndoială, ci multă istoveală şi simţămîntul unei păci infinite. „Mi-a bătut ceasul", aceste cuvinte solemne, pe care mi le repetam în şoaptă, în sfîrşit prinseră înţelesul adevărat ce-l vor avea într-o zi oarecare pentru fiecare din cei ce mă vor citi. Resemnat să întîmpin tot ce trebuia să se întîmple neîntîrziat, înaintai supus spre cea care mă ţinea prizonier în lumina stacojie, şi care, cu o unghie sidefată, îmi arăta ceremonios masa draconiană, uneltele de tortură pregătite pentru mine.

Acest manuscris, redactat de celebrul om-aligator, şi găsit în bagajele lui puţin timp după ce a murit, ne-a fost adus la cunoştinţă de un bătrîn căpitan al unui vas de cursă lungă care plimba prin oraşele din Bretania o menajerie de monştri. Saltimbancul pe care l-am întîlnit se îmbătase straşnic ca să se consoleze că pierduse pe acest pensionar, cea mai de seamă atracţie a teatrului său. Îl culesese pe omul-aligator, ne-a mărturisit într-o istorisire prea fantastică ca să putem jura că l-am înţeles pe deplin, a doua zi după o sărbătoare naţională, în zori, după o furtunoasă noapte de plăcere, de pe treptele scării ce duce spre cartierul rău famat din Nantes. Înfăşurat într-un covor stacojiu, aruncat în rîu cu murdăriile ce se scurg din lupanare, monstrul rănit scotea gemete ce făceau să crezi la început că era un copil abandonat ; îngrijit, nu întîrziase să se vindece, şi se simţise bine mulţi ani, deşi trăise, neputînd să vorbească de loc, o viaţă mai mult de monstru decît de om.

O mulţime de oameni au putut să-l examineze pe omul-aligator, aşa că nu vom mai încerca să-i descriem diformitatea. Vom adăuga numai că paznicul lui nu citise manuscrisul pe care ni l-a dat — de altminteri abia ştia să citească — şi ne-a spus pe cuvîntul său de bătrîn marinar că îl văzuse adeseori pe monstru, în lada unde vieţuia, înnegrind foi de hîrtie de ambalaj, crispîndu-şi sărmana-i mînuţă palmată pe un stilograf-reclamă al unei întreprinderi de pompe funebre.

Lui Stanislao Lepri

BĂRBATUL DIN PARCUL MONCEAU[1]

Firește, omul nu poate evita să fie mlădios.

JÉRÔME CARDAN

[1] Această istorisire ar putea figura în aventurile *Omului care și-a pierdut scheletul*, roman fantastic scris în colaborare cu Gisèle Prassinos, Hans Arp, Paul Eluard, Max Ernst, Georges Hugnet, Marcel Duchamp, Leonora Carrington... (n. a.).

DACĂ UN POLIȚIST s-ar fi aflat în noaptea aceea pe bulevardul Courcelles, mai mult decît probabil s-ar fi crezut nebun ; căci, cînd rostește cuvîntul „bărbat“, un polițist vede imediat ceva masiv și solid pe care îl poate înhăța, pe care trebuie să-l „încingă“, după expresia profesională, să-l doboare cu lovituri de măciucă în cap sau să-l facă inofensiv prin jocul clasic al cătușelor la încheieturile mîinilor. Eroul acestei istorioare ar fi rîs strașnic dacă ar fi încercat cineva să-i pună cătușe, dar nu era acolo nici un polițist cînd își făcu apariția la colțul străzii Courcelles, în fața stației de metro cu același nume, pentru ca apoi s-o pornească în grabă pe bulevard în direcția rotondei.

Trotuarul ce mărginește aici grilajul parcului Monceau este, după miezul nopții, unul din locurile cele mai pustii ale capitalei. Mici-burghezi cu tipicuri, profesori, funcționari alcătuiesc aproape în întregime populația acestui cartier, ale cărui așezăminte mai cunoscute, o piscină, cîteva școli particulare unde toți se scoală prea devreme pentru a se culca tîrziu, n-au viață de noapte. Fetele se duc mai degrabă la „vînătoare“ în cartierul Batignolles, sau pe bulevardul Wagram, pe care-l vezi scînteind după Piața Ternes, în timp ce prostituatele de pe strada Chazelle se află la Montmartre cu protectorii lor. În sfîrșit, lipsa unui pasaj explică absența cerșetorilor, și nu s-ar putea spune, logic, de ce locul are faima de primejdios, căci algerienii de la Chapelle, care se „joacă“ uneori cu șișurile în fumăraia lăsată de trenurile din nord și est, nu se aventurează niciodată mai jos de metro d'Anvers.

Adevărul este că se desprinde din această singurătate o atmosferă neplăcută, care se datorește poate barelor subțiri de fier, foarte înalte, rînduite într-o foarte lungă înșiruire, îngrămădite foarte mult și aurite la vîrf, iar în spatele lor se zăresc vag formele unor statui sau fabrici, decorative în contrast cu întunecata verdeață de pe oglinda nămoloasă a eleșteului. Mai departe, din cauza masivei cupole cenușii, rotonda Monceau evocă intrarea unui cimitir monumental din Italia.

Personajul nostru se va lăsa oare tulburat de tot ce este funebru pe aceste meleaguri ? În loc să grăbească pasul, cum fac de obicei neliniștiții, iată-l că se oprește la jumătatea drumului ce-l desparte de rotondă și se uită îndelung în jurul lui. Își ia capul cu amîndouă mîinile, strigă ceva în zeflemea, își aruncă în apă pălăria de fetru. Pe urmă, cu graba acelora care tremură să nu fie văzuți dezbrăcîndu-se la lumina zilei, își smulge mai degrabă decît își scoate toate veșmintele de pe el și le înfășoară în impermeabilul ce-l aruncase pe zidul de sprijin al grilajului.

Pînă acum însă nimic extraordinar. Comisariatele s-au obișnuit cu astfel de oameni care le sînt aduși înainte de răsăritul zorilor, buimăciți și tremurînd goi sub o pelerină albastră, prea scurtă pentru a-i acoperi cît de cît cu oarecare decență ; bețivi, vizionari, nebuni mistici care cred că au

auzit trompetele judecății de apoi, sînt de toate soiurile, și, de cele mai multe ori, li se dă drumul fără nici o formalitate juridică, sau mai curînd sînt dați pe seama acelora care vin să-i reclame după ce și-au petrecut dimineața la „zdup".

Acum bărbatul gol face o legătură butucănoasă din zdrențele lui, legînd mînecile impermeabilului de patru sau cinci ori, făcînd un nod deasupra altuia (va fi crezut oare că, abandonînd aceste trențe, își va regăsi în sînul matern al nopții, pe bulevardul Courcelles, o inocență la fel de insolită ca aceea a coamelor de cai ce le vedem țîșnind stufoase pe deasupra zidurilor înălbite de var ale unei chilii mănăstirești ?) și azvîrle totul de cealaltă parte a grilajului, în tenebrele parcului. Amploarea acestui ultim gest ar fi părut poate ciudată unui observator ; mai degrabă decît azvîrlit, nu s-ar putea oare spune, dacă-ar fi posibil, că pachetul a fost „așezat" întinzînd mîinile dincolo de grilaj ?

Dar, în aceeași clipă, omul se saltă pe marginea micului zid, și observatorul — dacă va fi existat vreunul undeva — poate foarte bine să uite acest preludiu în fața spectacolului cu adevărat fantastic al unui braț zdravăn ce alunecă, fără nici un efort aparent, între cele două bare apropiate, prin care abia dacă se putea strecura un furtun de stropit.

Ați văzut, poate, un șarpe ce se alungește, și al cărui pîntec devine atît de subțire încît își urmează micul craniu în găurile cele mai strîmte ; ați văzut melci fără cochilie care se subțiază excesiv ca să se așeze în căușul unei pietre ; ați văzut trupuri de caracatiță mlădiindu-se după forma cavernei

unde se pitesc. Era cîte ceva din toate astea, dar și absolut altceva în deformarea acelui braț omenesc pe care se rostogolea, ca un val urcînd spre umăr, un sul de piele ce se umfla tot mai mult pe măsură ce se intensifica „atacul" împotriva grilajului. Bărbatul gol contemplă cu interes desfășurarea fenomenului și buzele-i fac să se audă un fel de șuierat în care s-ar putea recunoaște o melodie care probabil e din *Nunta lui Figaro*. Umărul se ține scai după braț fără să întîmpine nici cea mai mică dificultate. Capul devine ca un disc uriaș foarte plat, unde mai poți deosebi un chip care seamănă cu acela al lunii de pe afișele unei creme de lustruit bine cunoscute. Șuieratul e acum mai puțin intens, dar stăruie slab, deși nu mai există nici măcar o distanță de un deget între gură și ceafă. Distingem limpede în acest moment aria *farfallone amoroso*. Între timp, capul și celălalt braț trec la rîndul lor prin ultimele bare, iar restul corpului le urmează „aspirat" încetul cu încetul, ca în valțurile rigide ale unui laminor.

De cealaltă parte a grilajului, acest corp redus așa precum am văzut în discuri, plăci și lungi panglici de carne, își recapătă imediat forma cu o elasticitate ce ai crede că e privilegiul acelor *Domnișoare Cauciuc*, pe care artiștii japonezi le expediază în toată lumea în lăzi bine căptușite, farmecul lor atrăgînd o mare clientelă de amatori în jurul storurilor roșii ca macul ale unor mici magazine tainice din cartierul Folies-Bergère... Dar să lăsăm în plata Domnului aceste mistere ce aparțin Parisului și multor altor orașe și care nu oferă, la urma urmelor, decît ceva cumplit de vulgar. Să revenim mai curînd la mlădiosul nostru erou,

în fața căruia noaptea nu prea întunecată îi dezvăluie un parc Monceau mai straniu decît obișnuitul parc al copiilor și al doicilor, puzderie aici în timpul zilei.

Au fost de-ajuns cîțiva pași ca să nu mai vadă barele înșiruite și, dincolo de ele, luminile bulevardului. Se află pe o culme plantată cu dafini roșii, unde-i o mare adîncitură ; acolo grădinarii adună, feriți de priviri, ceea ce probabil li se pare rușinos sau inutil. Astfel, se vedea bine, pe pămîntul negru, un dreptunghi cu mii de mlădițe ca niște andive, încolăcite ca unii șerpi firavi pe-o lespede de plumb — urme lăsate de-o grămadă mare de gunoi care tocmai fusese ridicată ; mai era și o piramidă de fotolii și de scaune din sîrmă galbenă, zbîrlind spre cer o asemenea puzderie de țepi că te purta gîndul la o mașină de captat fulgere sau la opera vreunui nebun. Alături, pe mînerul unei lopeți înfiptă în pămînt, o mulțime de coroane de paie ca niște *ex-voto*, precum și alte unelte obișnuite, o stropitoare de aramă și greble cu dinții în aer — așa că, dacă pășeai peste ele, coadele lor te-ar fi lovit în față — dar toate astea nu vor risipi cu ușurință prima impresie de uluială pe care ți-o stîrnește gîndul la straniul ceremonial pe care încerci să ți-l închipui desfășurîndu-și fastul pe scena acestui loc retras. Cunoaștem măcar religia grădinarilor ? Unde găsim cea mai neînsemnată deslușire despre acești oameni pe care i-am putea atinge cu mîna în fiecare zi, dar ne rămîn mai străini decît țiganii sau pigmeii de la ecuator ? Unde sînt tomurile savante, studiile, atlasurile cu planșele despre ei ? Cine va scrie tratatul, de care

ducem atîta lipsă, despre moravurile grădinarilor și obiceiurile lor nocturne ? Nimic din toate astea nu există, iar știința nu se interesează decît de cele îndepărtate. În penumbră, lîngă niște clopote ocrotind mici plante de lux, scînteiază sînii unei colosale statui de sticlă.

Cîțiva pași încă ; bărbatul gol iese din desiș și se așază pe panta foarte puțin înclinată a unei peluze destul de întinse, unde nu se zăresc, ici-colo, decît niște statui încremenite în piatră și bronz. Stelele tremură deasupra capului său. E un moment solemn pentru această străveche tristețe păgînă, care-i face adesea să geamă pe cei al căror destin e să fie singuri în fața tuturor speciilor din lume.

— Mai bine n-aș avea mîini și picioare, exclamă el, și aș trăi chircit sub zdrențele mele puturoase printre vechiturile unui tîrg în aer liber ! De ce nu sînt un butuc uman așezat sub un glob, împodobit cu flori de portocali, între două frumoase candelabre de argint ! Aș putea să plac măcar uneia din acele blînde femei cu o carnație alb-trandafirie al cărei chip de porțelan ca al infirmierelor anglo-saxone se iluminează, parcă atins de-o rază de soare, la spectacolul încîntător al unui bărbat ce își micșorează propriu-i trup.

Tace, pe urmă îl vedem dîndu-se îndărăt, prinzîndu-și picioarele cu mîinile și întinzîndu-și tot corpul într-un cerc absolut perfect. Deodată-i o „roată umană“, ca un capriciu al unor gravori ai Renașterii, și iat-o înălțîndu-se în echilibru pe iarba cosită ; capul e strîns lipit de brațe, nasul i-a intrat în chip, nici o proeminență nu frînge alunecușul benzii de rostogolire, dar ochii sînt puțin

mai retrași de fiecare parte a acesteia, iar spatele, înăuntrul roții, păstrează toate formele intacte.

Uimitoarea creatură se leagănă, face un tur de orizont pivotînd pe axul ei vertical și se turtește de două sau trei ori pentru a-și lua avînt, pînă cînd o destindere, la fel de brutală ca a unui arc, o rotunjește din nou trimițînd-o să se rostogolească pînă departe pe laturile gazonate ale peluzei. Aleargă cu o viteză ce ține de miracol, ar depăși un cal într-un galop strașnic, și cînd pare că mișcarea ei o să se mai încetinească, o deformație abia perceptibilă îi dă noi forțe. Chiar mușuroaiele ce acoperă mai pretutindeni terenul cu cocoașe n-o opresc ; se cațără pe aceste mici movile cu aceeași ușurință ca în momentele cînd o vezi coborîndu-le grăbită pantele. Dacă întîlnește arcușoarele de sîrmă ce mărginesc peluza, le trece cu o săritură sprintenă și mai să crezi că o auzi rîzînd ; la fel „atacă" trotuarul dinspre bulevardul Ferdousi, marea șosea carosabilă unde bulevardul Ruysdaël se unește cu strada Phalsbourg, și așa pătrunde în partea cealaltă a parcului, spre bulevardul Vélasquez. Un moment, aleargă pe malul romanticului eleșteu de-abia atingînd iedera ce împodobește aici, cu lungile ei plete, ruine cu înfățișare convențională, vestigii, după cum se spune, ale marelui mausoleu al reginei Caterina, pe urmă, după cîteva raite în acest decor prăfos, iat-o că țîșnește lîngă un tufiș de scaieți, în fața îngrozitoarei lături ca de pe-o rufă murdară, cum îi apare imediat figura Nopții de pe monumentul lui Frédéric Chopin. Se leagănă ca un cerc gata să-și piardă echilibrul, dar nu cade, și trece din nou rîul pe-un pod șubred de

lemn, înainte de-a se opri, bălăbănindu-se, de partea cealaltă a apei.

Roata se desface numaidecît. Aceste cărnuri atît de strașnic îmbinate alcătuiesc cel mai rar și mai riguros calculat dintre monștri ; cărnurile, atît de minunat sudate că cel mai furios dintre anatomiști ar șovăi să le disece, se desprind unele de altele fără se se observe nici cea mai neînsemnată strădanie. Încă o dată apare bărbatul gol, vechea noastră cunoștință, care-și întinde mătăhălosul corp în bezna nopții, scuturîndu-și doar cu podul palmei iarba zdrobită ce l-a murdărit din cap pînă-n călcîie în timpul cursei sale.

Totuși, chiar lîngă locul unde a încetat să mai fie rotund, o statuie a lui Laocoon îi atrage privirile, și convulsiile grupului i se par acum tot atîtea provocări ce țintuiesc adversarul, tot atîtea invitații la un joc între pietre și piele pe care vremea călduță și strălucirea stelelor îl va face încîntător. Sare grăbit peste o brazdă, unde castaniul puțin roșcat al micsandrelor pitice caligrafiază o aproximativă tablă de șah pe-un vag frunziș cenușiu.

— Ce șleahtă stupidă de grădinari peisajiști, bombăne el, care se pretind artiști în ale florilor și-s atît de proști de-ți irosesc îngrășămintele ! Nu puteați să plantați niște urechea-ursului pentru picioarele mele goale și măcar cîțiva heliotropi, ca să-i învăluiți cu un parfum ce-i place acestui bun prieten al șerpilor ?

Apoi se cocoață pe soclul cel strîmt al statuii.

S-ar zice, printr-o curioasă iluzie a simțurilor, că grupul statuar s-a însuflețit cînd l-a atins omul gol. Totuși piatra rămîne piatră, și nu se

petrecu nici un alt miracol decît fenomenul acesta natural puțin straniu care îngădui omului nostru să-și deformeze trupul obișnuit, ca să se contopească în toate acele forme pe care le dorește, cu singura condiție să nu-și schimbe volumul.

Vedeți cum se alungește acum ? S-a transformat din nou într-o spirală vertiginoasă ce se năpustește asupra nobilului bătrîn ; uneori, pentru ochiul uimit, nu mai e decît un abis de reflexe pal-aurii ce se fugăresc pe marmură ca și cum ar fi gata să se afunde în ea ; pe urmă e un fir biciuitor ce atîrnă sub relieful foarte mușchiulos al statuii, ca una din acele mărunte reptile ce trăiesc în copacii din Insulinde [1] ; se mărește însă pînă devine un fel de hidră sau de sepia : cuib de șerpi mari țîșnesc din brațele și din mătăhăloasele-i picioare și din tot corpul omului mulat pe măsura modelelor sale împietrite. N-ai îndrăzni să pui mîna pe aceste inelări zvîrcolindu-se, pe care ți le închipui, dacă le-ai atinge, vîscoase și reci ; ai vrea să nu le mai auzi zgomotul neîncetat ce amintește pe-al unor curele boțite, dar acest molfăit, această vînzoleală te fascinează, iar vrăbiile trezite populează cu un ciripit strident rămurișul ce acoperă povîrnișul.

Un crap sau vreun alt pește greoi, devorator de muște, a sărit din eleșteu. Căderea lui moliie, în apa ce se închide cu un plescăit asurzitor răspîndind o ploaie de picături, produce un efect la care nu te așteptai, căci orice mișcare încetează, toți șerpii încremenesc în marmură. Dacă vrei să

[1] Partea Asiei meridionale, ce cuprinde insulele Sonde, Moluște, Celebes și Borneo. Sînt incluse uneori și insulele Filipine.

contempli cea mai rară statuie a lui Laocoon, trebuie să te grăbești, și s-o recunoști, poate, după extremitatea unui tentacul înălțat pe fruntea preotului lui Neptun, doi ochi pe care roata umană ni-i mai arătase, dar care aici sînt atît de apropiați încît par că se contopesc într-unul singur, dedesubtul unui lung corn păros. Curînd revine la prima ei înfățișare de craniu, statuia își regăsește convulsiile milenare, și omul încă înghețat de îmbrățișările marmurei, fără să se mai gîndească măcar să se facă din nou roată, fuge spre dantelăria unei pădurici zărite la stînga unui haos de stînci false simulînd o grotă de munte.

Absurda emoție ce-l stăpînise — și doar pentru un fleac de zgomot stîrnit de un pește — a dispărut, dar un hățiș de spini și ilici nu-i un refugiu plăcut cînd e noapte și ești gol. Problema era acum să iasă de aici. O alee în serpentină, pe unde omul nostru — deși biciuit de crengi, o luase la goană cu pași mari — îl conduse în fața unui soi de piramidă mizeră, posomorîtă, străjuită jalnic de doi sfinxi și pe care, fără să știm de ce, paznicii parcului o numesc totdeauna „mormîntul etrusc", deși stilul e mai curînd egiptean. Sub ușa, care totuși în plină zi pare o iluzie, scînteiază o rază de lumină, deschizătura fiind atît de strîmtă că abia de-ar trece pe-acolo o ploșniță și poate o rîmă, dar în nici un caz o libarcă.

Omul gol se culcă pe nisipul aleii. Nimeni nu s-ar mira văzîndu-l turtindu-se în așa fel încît devine în curînd ca o piele foarte larg întinsă pe pămînt, dar vie, prin care poți să deosebești inima, ficatul, plămînii și toate organele încă func-

ționînd în ciuda deformării structurii lor. Ar fi de-ajuns să bați în clipa aceea patru cuie, ca să-l țintuiești pe sol ca pe-o broască stîlcită pe-o masă de experiență. Observatorul l-ar pironi acolo fără nici un scrupul, dacă și-ar putea părăsi rolul pentru a interveni în mod concret. V-ați putea oare închipui surpriza copiilor a doua zi dimineață în fața acestei jucării extraordinare, glumele lor crude și toată zarva stîrnită cînd vor juca crochet, bile sau șotron, sau vor înșirui soldații de plumb pentru a asalta niște tranșee strașnice, dînd foc petardelor în toiul bătăliei ? Oare o mînă înmănușată de mărăcini n-o să răsară din hățiș ridicînd în aer țintele și ciocănașul de lemn cu două capete ? Ai dori s-o vezi și să-și facă bine datoria. Dar nimic nu se mișcă, decît epiderma întinsă pe nisip, simplă pată luminoasă ce urcă spre ușa mormîntului.

Inutil să mai spunem, nu-i așa, cu ce ușurință sînt străbătute toate obstacolele. Omul gol, acum redus la două dimensiuni, alunecă sub ușă ca o fîșie uleioasă, și cînd își reia înfățișarea obișnuită, se află într-o mică sală cu trei pereți, de forma unei piramide. Zidurile oblice oferă o penibilă impresie de prăbușire, din pricina materiei de-un cenușiu mohorît ce le acoperă probabil ardezia sau plumbul. În fața omului murmură o fîntînă capricioasă, unde, pe niște stînci argintii care se înalță mai sus de capul lui, o puzderie de mici insecte cu trompe vomită mii de firișoare de apă în culorile curcubeului datorită scînteierilor de lumină ce le iradiază aripile neliniștite ; întunericul din fundul încăperii și lipsa de oglinzi sporesc strălucirea acestor automate, ca și cum cineva s-ar juca pe niște perdele de funingine.

După ce omul gol se bucură cîteva clipe de un asemenea spectacol amuzant, vede deschizîndu-se în plafon o ușă orizontală ca o trapă. Un bărbat trece prin ea, primul ce vine să risipească singurătatea de pînă acum a eroului nostru, și el își apleacă în fața acestuia chipul cu tenul cărămiziu, cu un vag surîs, cu ochii puțin migdalați spre profilul foarte înclinat al tîmplelor. Înfățișarea noului-venit mărturisește un deosebit respect, dar nu dezvăluie nici cea mai neînsemnată surpriză.

— De mult vă așteptam, *Signor Molle* [1], îi spune. De foarte mult timp vorbim de căsătoria dumneavoastră cu marea Pisică Mammon. Toți cei de aici se vor bucura de sosirea aceluia ce aduce sărbătoare în locuințele noastre subterane ; în numele lor vă rog să binevoiți a mă urma.

Mai întîi îl duce la etajul inferior, într-o încăpere pavată cu un mozaic în care resturi de coji de ouă se amestecă printre cuie de aur și turcoase dintre cele mai minunate care au fost scoase vreodată din minele din Persia ; iar în încăpere e o lustră pentagonală alcătuită din cinci schelete de pui de găină descărnați în așa fel încît să li se lase intacte cele mai firave cartilaje, care sînt dublate cu muselină azurie în jurul becurilor împodobite cu pene de struț. Acolo, două persoane foarte bătrîne, mai brăzdate de riduri decît mama timpului, și despre care n-ai putea spune exact dacă sînt femei, deși nu-s înveșmîntate decît de pielea lor ofilită, se grăbesc să-l întîmpine pe omul gol ca să-i spele corpul și să i-l parfumeze.

[1] În italienește în original, într-o traducere liberă : *Domnule Maleabil, domnule Mlădios.*

Celălalt bărbat stă într-un ungher, de unde priveşte cu braţul aşezat pe-o consolă pe care ai crede-o făurită pe viu de-un sculptor din epoca barocă, din carnea unei meduze uriaşe, căci mobila burduhănoasă, de-un azur străveziu, tremură la cea mai uşoară atingere ca un bloc de gelatină.

— Cunoaşteţi, reia el, povestea acelui negustor arab ce s-a căsătorit cu o doamnă de la palat? Îndrăznise să-şi mîngîie soţia după ospăţul de nuntă, fără să fi îndeplinit toate abluţiunile rituale. Pentru a-l pedepsi, i se tăie imediat cu briciul patru degete de la mîini şi de la picioare, iar după această pedeapsă a fost cel mai pătimaş şi cel mai respectuos dintre soţi timp de ani îndelungaţi. Să nu credeţi că ne înjosim atît de mult încît imităm O *mie şi una de nopţi*, dar oarecare grijă pentru toaleta dumneavoastră n-are să vă fie inutilă după jocurile în aer liber pe care le-aţi practicat aşa cum putem ghici după urmele ce le-au lăsat pe dumneavoastră; de altfel, aceste uleiuri de valeriană cu care veţi fi frecat au un miros ce place stăpînei noastre.

Bărbatul gol nu răspunse, orbit de ţîşniturile loţiunilor şi asurzit de zgomotul ruginit al vaporizatoarelor, cumplit ţesălat de nişte instrumente ascuţite mînuite cu înverşunare de cele două bătrîne creaturi; iar ghidul continuă cu fraze nepăsătoare.

— Mi se zice Florentinul, şi îi las să-mi spună aşa, deşi ţinutul meu de baştină e mai spre meleagurile Volterrei. Toţi aceşti Concini, aceşti Caligari, aceşti Medici, aceşti Lulli au făcut în aşa fel încît nu mai există decît florentini în parcul Monceau, chiar printre corsicanii din Piaţa Clichy.

Dar povestea mea nu prezintă prea mult interes pentru dumneavoastră; de altminteri, cred că sînteţi gata.

Astea spuse, se apropie şi le îndepărtă pe cele două hidoase bătrîne care-l trîntiseră pe pacientul lor într-o plasă de război unde-l răsuceau cum aveau chef. Bucuroase de elasticitatea lui, îi împleteau picioarele şi braţele aducîndu-i-le la spate ca să facă o urzeală mlădioasă pe care o trag prin ochiurile de bronz ale plasei. Însă Florentinul le înlănţuie pe bătrîne, prinzîndu-le de ceafă două zgărzi cu ţepi ascuţiţi, aşa cum se pun cîinilor-dogi germani. Mînuieşte zgărzile atît de repede încît femeile sînt încătuşate de zid înainte de a fi înţeles ce li se întîmplă, dar cînd se văd maltratate în halul ăsta, amîndouă încep să urle furioase, în timp ce Florentinul îi dă drumul bărbatului gol fără să asculte de rugăminţile lor întretăiate de blesteme. Fac o hărmălaie atît de mare încît cei doi bărbaţi nu mai pot schimba un cuvînt, aşa că se hotărăsc să iasă din mica încăpere prin altă uşă decît aceea pe unde intraseră şi pe care o deschisese Florentinul.

Amîndoi o pornesc pe un lung coridor subteran ce coboară pe o pantă destul de înclinată — deşi aici o scară ar fi fost desigur mai comodă — aşa că regretă lipsa treptelor. De boltă sînt atîrnate o mulţime din acele scoici denumite „porţelanuri" sau „venus"-uri, pline doldora de licuricii pe care îi vezi sclipind şi prin crăpături, dar sub lumina tremurătoare care ţîşneşte din ele se înalţă la dreapta şi la stînga nişte coloane înnegrite şi zvelte, acoperite cu iarbă de mare ţepoasă mai aspră decît pielea de elefant, care se leagănă şi se

unduiesc neîncetat. Bărbatul gol se poticnește, vrea să se sprijine de cea mai apropiată dintre ele, dar coloana se zgîrcește în mîna lui și se miră că o simte fierbinte. Urcate pe niște scări din nuiele împletite, niște frumoase fete de cincisprezece pînă la șaptesprezece ani, brune ca metisele, aproape goale sub cămășile ușoare de mătase portocalie și purpurie, mîngîie coloanele cu mîinile și limba, ca și cum ar fi fantastice instrumente muzicale ; și într-adevăr auzi, cînd treci pe lîngă ele, prelungi și gingașe suspine.

— *Cazzi di cervi marini,* spune Florentinul ; *bellini, né ?* [1] Micuțele lucrează ca să le țină drepte și țepene, căci coloanele poartă toată greutatea bolții. Dacă s-ar muia doar un minut, ce catastrofă !

La ideea asta puțin încurajatoare, cei doi oameni se grăbesc. Imediat ajung jos, în fața unui zid călduț, unde nu se vede nici o deschidere, dar două panouri ascunse se îndepărtează împinse de mîna Florentinului, iar omul gol, îmboldit de însoțitorul său, se trezește într-o mare sală rotundă ce pare să fie construită înăuntrul unei perne uriașe. Nici un unghi drept ; podeaua, pereții și tavanul, de-a valma în rotunjimile lor, sînt toate înveșmîntate la fel : cu o tapiserie pufoasă în care te afunzi fără să găsești sprijin.

Florentinul a dispărut. Bărbatul gol șovăie, se clatină în toate părțile și nu prea știe ce resorturi invizibile îl îndeamnă totuși să se ducă și să se arunce pînă la urmă între labele Pisicii Mammon,

[1] Mădulare de cerbi marini ; frumușele, nu-i așa ? (Ital.)

care tronează în mijlocul odăii ca un colosal pămătuf de blană aurie, munte cald ce toarce și-l înhață pe omul gol cu un zgomot de capcană.

Pe coridor coloanele par cuprinse de-o furie convulsivă. Pretutindeni se amestecă zgomote de orgă, gîlgîiri înspăimîntătoare, iar tinerele muziciene căzînd de pe scările lor răsturnate aleargă în această dezordine cu strigăte de spaimă. Pe urmă, coloanele se învălmășesc, se înlănțuie îngrozitor, iar noduri flasce se surpă pe blocurile de piatră ce alunecă la vale. Atunci, totul se prăbușește. Bezna îl înconjoară pe omul gol, care își simte ochii, gura, nasul, pline de păr roșcat și duhoare. Pielea nu-i e decît o furnicare de gheare ce-i pătrund în carne mîngîindu-l ; așa își pierde cunoștința, fericit ca și cum s-ar fi înecat în sînul unui ocean de blănuri.

Lui Georges Hugnet

OAIE NEAGRĂ

In toate țările unde femeile
nu vor fi omorîte în public ca ființe
sacre, mai mult chiar decît preoții,
acolo nu vor mai exista moravuri.

RESTIF DE LA BRETONNE

ORAȘUL UNDE LOCUIM are în adevăr atît de mare nevoie să fie reconstruit de la țărmul mării pînă la cetățuie? În fiecare seară, ziarele țintuite pe platanii de pe bulevard ne-o spun în litere cu cerneală de China pe hîrtie de orez, cu o mulțime de vignete gravate pe lemn și colorate grosolan cu roșu și albastru; și asta în numele moralei, al igienei, al sănătății publice, într-o latină vulgară, din evul mediu, atît de stîlcită încît își atinge scopul, care este să fie înțeleasă de la prima citire de oamenii de pretutindeni pentru a le făuri un nou limbaj.

„Firește, șarpele trebuie să-și schimbe pielea..." spun și unii din bătrînii noștri prieteni suflînd în ceaiul fierbinte cu un cinism înțelegător, atunci cînd tăifăsuiesc în saloanele cu pălării spălăcite și pene jumulite, ceea ce le conferă o oarecare considerație locală, asemănătoare puțin cu a unor mandarini avertizați că vor fi lăudați, dacă admit progresul. Dar noi, care cunoaștem trupul orașului acesta mătăhălos care ne-a purtat atîta vreme și căruia îi cunoaștem toate protuberanțele, toate fisurile, toți negii, căruia îi iubeam pînă și cele mai neînsemnate răni și cicatricele relelor trecute, cum am putea să asistăm nepăsători la martiriul lui? Pe urmă, de ce tocmai în toiul căldurii din iulie? Se pare că stăpînii noștri sînt pradă unei dorințe pătimașe de a termina odată cu el, de a

vedea imediat demolate cartiere pe care le osîndesc prea mult frumoase amintiri legate de frontoanele străvechilor porți, cu greoaie cariatide sculptate sub balcoane, cu chipuri de marmură între coșcoveala unei tencuieli roșii pe care aerul sărat o mistuie.

Ca treaba să meargă mai repede, se lucrează permanent în toate nopțile, cînd luna luminează îndeajuns. Pe jumătate goi, într-un aer jilav mai înăbușitor decît văzduhul din timpul zilei, muncitori de-a valma, de toate soiurile de sînge și toate rasele, lovesc pretutindeni cu ciocane pneumatice, iar zidurile se prăbușesc pe rînd cu un zgomot sinistru, ca șirurile de fagi uriași vînduți negustorilor de lemne. Un praf fin, strălucitor din pricina razelor lunii, plutește deasupra șantierelor, după căderea molozului, stîrnind un fel de foc de artificii căruia îi țin isonul strigătele și cîntecele celor ce demolează. Deosebești acolo scheunatul de șacal al arabilor, piuitul chinezilor și melopeele înăbușite ale negrilor din Africa. Toți laolaltă se bucură de fiecare dată cînd un alt bloc de zidărie se prăbușește, și luna dezvăluie privirii lor prădalnice naufragiul mobilelor ce n-au putut fi duse destul de repede în altă parte, draperii prea uzate ca să mai fie folosite și alte obiecte, precum și animale domestice trist abandonate de stăpînii lor.

Nu există nici o clipă de odihnă adevărată, echipele se succed fără ca lucrul să se întrerupă și mereu se aud aceleași strigăte și refrene sacadate și aceleași explozii în lungi serii brutale, întretăiate de același zgomot de prăvălire. Încerca-

sem totul ca să ne astupăm urechile : de la plută la bumbac, de la ceara mitologică la micile sfere de măduvă de soc potrivit fixate pe nişte lungi cuie de argint ce le foloseam ca să punem şi să scoatem dopurile. Un costum de scafandru tot n-ar fi fost de-ajuns, iar singurul rezultat al acestor „manevre" e că ne-a făcut să nu mai deosebim precis locul focarelor sonore, ce par multiplicate în jurul nostru de-un ecou cu sute de voci.

Nu mai putem rezista — totdeauna-i aşa — şi curînd iată-ne pe scară, îmbrăcaţi alandala, cu o înfăţişare zbîrlită de papagali în maiouri de deţinuţi încarceraţi. Iată folosind micuţa cheie pe care n-o băgăm niciodată în broască fără să ne gîndim că cei care demolează, în ritmul susţinut de lucru, poate au ajuns şi la camera noastră înainte ca noi să ne fi întors, distrugîndu-ne definitiv singurul refugiu ce-l mai aveam în timpul zilei. Iată, am trîntit uşa după noi, cu o lovitură de tun ca o sfidare adusă gălăgioşilor. Nu ne mai rămîne decît să ne cufundăm într-o stradă, la întîmplare, din puzderia coborînd spre port, iar zgomotele şi cîntecele le auzim tot mai slab pe măsură ce panta ne depărtează de cartierele de pe înălţime.

Aceste străzi duc în locuri de unde pornesc altele mai puţin în pantă şi mai largi decît primele. Secrete ale urbanismului, veţi spune, dar pe noi ne-a stăpînit adesea impresia neplăcută că alergăm pe-un uriaş şotron. Doi paşi de furnică, trei paşi de elefant, două tumbe... cam asta sîntem pe cale să facem astă-noapte sub coloanele care înmulţesc în jurul nostru masca brutală a ultimului erou citadin reprodus şablon pretutindeni. Pe

urmă, e inevitabil, căci acolo se termină toate străzile în pantă, ajungem într-o piaţă mult mai mare decît celelalte, un teren vast inegal, închis de portice, unde are loc totdeauna un bîlci pentru distracţia lucrătorilor şi soldaţilor în permisie.

Nici un arhitect nu se preocupă de această zonă haotică, ce s-a extins în voie sub vechiul oraş. Între zdravene bîrne patrate şi trunchiuri de arbori, ţinînd aici loc de coloane, girafe îşi agită micuţele coarne ca nişte cîrlige păroase, iar mai încolo vedem şi portretul bălţat al unui şoarece uriaş gata să sugrume un om care nu se apără. Fără îndoială e o imagine reprezentînd o formă a amorului sacru, dar noi nu intrăm în această baracă ; ne-au obosit şi jocurile preoţilor ; dervişii şi-au arătat dosul la toată lumea, dar zavera asta s-a întîmplat cu puţin timp înainte de nenorocirile oraşului nostru. Mai degrabă ne-ar fi atras monştrii, dacă discursurile lor învăţate prea bine ar fi mai variate şi n-ar fi fost puşi să repete pînă la saturaţie o atît de banală propagandă în slujba stăpînilor noştri. Dar prea auzisem de douăzeci de ori pe fata cu picioarele palmate şi capul de vidră recitind reclama sforăitoare pentru procreaţia sezonieră, pe ciclopul-angora căindu-se că a fost amînat de consiliul de revizie, şi la ce-i serveşte femeii-cameleon muţenia dacă i s-a pus în jurul gîtului o panglicuţă în culori naţionale, pe care se străduieşte s-o reproducă prin toţi pigmenţii bietului său corp bălos ?

Pentru noi, cel puţin, o să se termine cu acceptarea orbească a celor mai înrăite travestiri ale corpului şi ale viselor. Printre aceşti amatori de zaiafeturi, resemnaţi să petreacă după cum le e

cheful, o să trecem ca nişte mari fluvii dispreţuitoare şi reci străbătînd lacuri călduţe : apele noastre nu se vor învălmăşi cu ale lor. Chiar în noaptea asta o să coborîm mai jos, la acele galerii pline de atracţii construite din şarpante din lemn atît de tînăr încît la primăvară o să le înmugurească toţi stîlpii cu verdeaţă, iar girafele o să poată rumega în voie între stemele cu armele oraşului ţintuite în turnul de strajă. Sînt coridoare întunecoase, pe care le cunoaştem, unde ne aplecam ca să putem intra ; scările coboară ca nişte guri de canal în care apa clipoceşte şi miroase urît a pămînt jilav şi a şoarece. Pragul e păzit de oameni ai poliţiei în costume verzi, înarmaţi cu pistoale, cu paturi de carabină, cu aparate fotografice şi reflectoare cu magneziu, iar prea puţini dintre noctambulii adunaţi acolo vor îndrăzni să-l treacă, riscînd să-şi vadă numele şi fotografia pe listele „catalogului frivol", acest instrument de teroare din dantelă şi hîrtie roz. Îndrăznesc doar cîţiva, a căror reputaţie nu mai are nimic de pierdut, şi noi, care am făcut destule năzbîtii pînă acum ca să mai fim trecuţi în rîndul celor declasaţi ; aşa că turbăm de mînie fiindcă n-am izbutit — dar poate nici n-avem o existenţă mai reală decît umbrele din această lume înghesuită aici, unde poliţia nu ne-a acordat niciodată onoarea să se ocupe de purtarea noastră.

Dincolo de coridor se aşterne un întuneric ciudat de jilav, sălbatic, înţepat de scînteieri. Am trecut digul cel mare prin pasajul subteran, după care nu mai e nimic pînă la mare decît un loc sterp, strîmt, îmbibat cu apă stătută, sub nişte arbuşti cenuşii pe care luna îi face să pară auriţi ;

totuşi există poteci unde piciorul se sprijină pe scînduri aşezate peste gropi, pe pietre sfărîmate, pe buşteni aruncaţi peste băltoace laolaltă cu bucăţi de cărbune ; de aici vezi sus un du-te-vino de oameni ce merg în procesiune. Cîteodată unul din ei iese din rînd, îngenunche între sălcii, pentru nu ştiu ce ritual fabulos, şi asta ne face să ne amintim de rugăciunea extravagantă pe care am auzit-o rostită de careva din aceşti evlavioşi, odată cînd treceam pe lîngă cloaca unde se prosterna printre larvele de ţînţari :

— Libertate, striga, neagră libertate ţipătoare în mijlocul nopţii pinilor, binevoieşte numai să închizi asupra mea coarnele tale de lună.

Căci numeroşi erau amanţii acestei zeiţe în oraş, cînd autorităţile s-au hotărît să le nimicească templele, iar acum mulţi vin aici în bălţi să-i consacre un cult lunar adorînd-o sub forma marelui capricorn, a minotaurului de papură sau a libarcei uriaşe. Se distinge chiar o sectă eretică : „însoţitorii libertăţii aptere", care o vor întrupată în staphylin [1], şi aceştia îşi tîrăsc pîntecul în nămol, ridicîndu-şi picioarele pentru a imita poziţia insectei ce-şi încovoaie abdomenul.

Dar uite că am vorbit şi aşa prea mult despre aceste respingătoare mistere. Alte scopuri ne-au atras dincolo de ziduri, o dată cu cei mai mulţi dintre oamenii ce calcă pe acest spaţiu strîmt, atît de bine devălmăşit între pămînt şi valuri, pe care nici legile noi, nici poliţia n-au încercat vreodată să-l reducă. Puţin mai departe, în direc-

[1] Specie de insectă carnivoră.

ția apelor curgătoare, întîlnim o insulă pe jumătate inundată, însă mai solidă decît celelalte, unde cocotele copios fardate, tîrfele cu privire albastră sub lungi plete lucioase și-au înălțat tabăra după ce-au fost alungate din oraș printr-un edict sever. Pînă acolo trebuie să treci peste multe canale, pe podețe din lemn și frînghii, care se clatină primejdios dacă două persoane trec pe ele în același timp ; sînt și hățișuri cu tufe de mărăcini pline de lipitori și melci pe care nu le poți ocoli, atît de strîmtă e poteca și de prost croită ; pe urmă se lărgește și descoperi un fel de sat în care hangare fără ferestre formează un talmeș-balmeș de ulicioare ce se împletesc și se despletesc fără nici o noimă. Construite din scînduri proaste, tăiate la întîmplare din trunchiurile de arbori păstrate pentru a le clădi, insula la început fiind acoperită de păduri, hambarele au toate spre stradă o deschizătură semănînd cu o siluetă umană decupată cu fierăstrăul, iar în față o plasă ce-ar trebui să servească la îndepărtarea țînțarilor — dar noi am încercat pe pielea noastră cît valora această apărătoare. Deasupra ard ghirlande de lămpi electrice, toate acoperite (cum oare le-am putea uita petalele, cu acele nervuri ce par vinișoare ?) cu o mare floare roz, din familia magnoliilor, care cresc din abundență în luna iulie în arbuștii de pe țărm. Și noaptea e sfîșiată de mari titluri luminoase, ca niște inimi palpitînd ce vor bate atît timp cît li se vor oferi melodii de mandolină : *L'Escarpolette, Le Troubadour Madécasse, Les Premières Communiantes, Madame Mousseline, Fata Morgana, Le Buisson ardent, Le Fauteuil électrique, Le Bergeronnette, L'Échelle de Soie, Le Vol à la Tire, La Boîte de Pandore, Giroflée Girofla, Le Petit Soulier, Queretaro, L'Amanite des Césars, Vénus Barbata, Les Antipodes* [1], pe urmă privirea se pierde în depărtare pe niște pete clare unde nu poți citi nimic, ceea ce sugerează fanteziei firme dintre cele mai rare.

Nu există alt leac pentru această obsesie a nomenclaturii decît să intrăm în prima baracă din fața noastră, care-i atît de aproape încît nici n-am observat ce scriu lămpile electrice pe sărăcăcioasa ei fațadă. Cel mai neplăcut e să pășim prin ușa a cărei formă ciudată ne face să ne gîndim că trupurile noastre ar putea odată foarte bine să se „incrusteze" acolo, deoarece încap exact în locul canatului dispărut, dacă a existat cîndva vreunul. Urmează apoi un mic vestibul calcinat, unde în pămîntul bătătorit a fost plantat un copac putred fixat și de acoperiș, iar pe ramurile ce le atingem flutură veșminte, de la cele azurii marinărești pînă la cele împodobite cu paiete ale călăreților. O singură sală ocupă tot restul barăcii.

Aici pereții sînt tencuiți cu ipsos alb ce răsfrînge căldura, căci n-au ferestre, dar un aparat cu pîrghii și frînghii face să alunece o parte din acoperiș, lăsînd să se vadă cerul liber deasupra unor plase întinse acolo pentru a împiedica să coboare, dacă pot, măruntele gîngănii înaripate ce zbor noaptea deasupra bălților și sînt atrase de lumină. Mai jos, între bîrnele de sprijin dintre doi pereți, globuri electrice sînt pictate în toate culorile,

[1] Titluri de șansonete.

agățate de bine de rău cu vechi cîrlige de undiță și chiar cu cîrlige de rufe.

Peretele din dreapta noastră ne atrage mai întîi privirile datorită decorului bizar unde tronează două mari creaturi (ce ar face mîndria unei expoziții umoristice) pe un fundal de epave adunate din valuri, precum și de obiecte pe care le colectează adesea marinarii pensionari cam maniaci.

În linii mari, prima nu este decît un rechin domesticit, dar cele două brațe de maimuță ce i-au fost puse în locul înotătoarelor alcătuiesc un frumos suport pentru capul ce reprezintă pe regina Victoria, sculptată într-o masă de ziare vechi pietrificate de apă și aglomerate într-un bulgăre. Mai poți citi încă pe fruntea reginei știrea despre un ciclon ce a pustiit insulele Antile și astfel ai putea afla epoca de cînd datează, dacă dinții rechinului plantați în gura grațioasei suverane și maniera dușmănoasă în care a fost tratată sculptura n-ar fi de ajuns s-o situeze pe vremea războiului burilor. Un sutien roz, plin de cîrpe și pietre, care împlinește formele sirenei boțite, nu poate fi decît o adăugire ulterioară, probabil de pe vremea cînd a fost așezată în hangarul cu magnolii luminoase.

Dar privirile noastre se îndreaptă cu mai multă bunăvoință să mîngîie a doua creatură ce se lăfăie în centrul panoului ca o reclamă a ospitalierei case : acest gigantic chip al zeiței Venus, reprodus după Tizian, făurit din biblii de format mic și pene de bîtlan. Trebuie să crezi că lăzi cu asemenea volumașe au fost aruncate pe țărm de pe un vas naufragiat, altminteri căutarea acestui „material" ar fi cerut mai mult timp decît făurirea operei însăși. Admirăm modul cum artistul a știut

să folosească legăturile în piele de diverse culori, pe care le-a pecetluit mai mult sau mai puțin adînc într-un strat de ipsos mulat după relieful voluptuosului său model, umbrind bibliile cu pene numai în locurile care în realitate sînt acoperite cu păr sau cu pori.

La stînga, cealaltă latură a sălii e „garnisită" cu niște canapele așezate ca un fel de loji care se pot izola trăgînd perdelele ce atîrnă de pereți ; dar nici una nu e trasă, așa că vedem bărbați și femei așezați împreună pe canapelele aurite luate, fără îndoială, de la un vagon vechi de cale ferată sau de la o străveche navă de agrement. Singur, în prima din aceste alveole, un negru gol-goluț pe o canapea de janilia roșie e gata să satisfacă plăcerea oricui ; doarme cu gura deschisă și muște i se fugăresc pe dinți, căutînd mîncare. S-ar putea dansa, dar nimeni nu se gîndește. Domnește o tăcere de amiază în pădure. Muzicanții zac în fundul sălii printre instrumentele lor prăbușite și nici un chelner nu oferă de băut. Cocotele își leagănă prostește bărbiile în căușul palmelor. Bărbații tac. Intrarea noastră nu stîrnește nici măcar o privire și ne așezăm pe marginea unei loji goale în totala nepăsare a tuturor.

Trec cîteva minute și apare o fată uluitoare, mai tînără și mult mai puțin fardată decît celelalte tîrfe. În picioarele goale, cu o înfățișare stranie în straie ușoare de scămoasă mătase verde-cenușie, își prinsese în părul castaniu flori de mentă roșie. Atunci tot cabaretul se însuflețește : prostituatele se agită, își umflă gîtul ca niște șerpi în preajma focului, ceva nou scînteiază în privirile bărbaților, s-ar vrea să se danseze, muzicanții

își acordează instrumentele, și negrul, rușinat de goliciunea lui, trage perdeaua lojei de unde muștele zboară.

— Oaie neagră, răsună o voce.

Alte douăzeci repetă : „Oaie neagră" ; pe urmă un bărbat, un lucrător din cei ce dau foc ierbii de mare, se smulge dintre două tîrfe și, adresînd un salut comic aceleia care tocmai intrase, fredonează cu o voce tremurătoare de femeie amețită :

Tristă oaie neagră
Ochiul tău lasciv și aurit mă privește
Ochiul tău atît de blînd, ochiul tău melancolic
Căci acum știu foarte bine că-mi cunoști sufletul.
Și toate firele tuturor tainelor mele s-au destrămat
pentru tine
Gingașă și tristă oaie neagră...

Chiar noi, puțin mai tîrziu, cînd frumoasa creatură, fluturîndu-și buclele scurte pe chipul căreia zîmbetul nu înflorea firesc, veni să se așeze la masa noastră, am întrebat-o :

— De ce ești tristă gingașă oaie neagră ?

Fără să nădăjduim prea mult că ne va răspunde înfruntîndu-ne bărbătește.

Vorbește totuși ca fiecare, dar chipul îi e atît de aproape de noi încît sclipirile ochilor ei ne înlănțuie într-o colivie de ferigi blonde, și-o înțelegem anevoie.

— M-au poreclit așa de cînd au auzit acest cîntec, ne spune.

Cum stăruiam să ne explice mai limpede, a continuat :

„— Totul a început de la animale. Trăiam, sora mea și cu mine, ca două regine adevărate în mijlocul unor animale. Păsările cîntau de dimineață pînă seara într-o colivie patrată, în jurul căreia se afla o baltă pentru gîște și berze ; multe erau libere pe peluze și își arătau grațioasele picioare albe cînd își scuturau înfiorate penele ; dar cel mai frumos era să vezi păunii zburînd în razele soarelui ca să vină să se așeze pe terasele casei unde le dădeam grăunțe, sau cînd, dănțuind în fața coliviei, le auzeam strigătul ca de trompetă provocînd vulturul sau buhnele.

Aveam pisici de o specie pe jumătate sălbatică, cu blana mult mai bogată decît pisica domestică, cu dungi ca tigrii, negre și bej, cu grele cozi ca de vulpe, încercuite de inele, cu niște capete mari și urechi scurte ; și au mîncat atîtea păsări cîte au vrut, după poftă, și niciodată n-am făcut nimic să le împiedicăm. Sora mea, Encelade, care prefera cîinii, alerga în urma unei haite de mari ogari roșcați aproape la fel ca «umbrela» ciupercilor de cîmpie ; zadarnic în razele soarelui le scînteia blana ; rămîneau mereu niște cîini urîți la vedere, animale proaste, crude, prădalnice, în stare numai de rele.

Un hangar adăpostea și alte animale în niște lăzi ; iepuri cu blana pletoasă, atît de fină că nu te săturai mîngîindu-i ; cobai, un viezure care grohăia, arici și broaște țestoase, pe care le lăsam în timpul zilei într-o împrejmuire cu nisip. Dar, mai mult ca orice, îmi plăcea o mică turmă de oi

negre ; amîndouă le eram stăpîne, Encelade și cu mine, dintr-un capriciu al tatălui nostru care ni le-a dăruit în ziua cînd recitise nu știu ce stră-veche poemă învățată pe vremea liceului și i se năzărise să-și vadă fetele făcînd pe păstorițele. Turma era alcătuită dintr-un berbec, trei oi și doi miei. Dragi oi negre, niciodată n-o să vă uit fermecătorul galop de la un capăt la altul al parcului unde erați libere aidoma căprioarelor, și cînd smulgeați cu dinții iarba din rădăcini și mîncați rămurele și scoarța copacilor ; niciodată n-am să mă gîndesc la voi, la lăbuțele voastre înfurcate în care găseam adeseori spini, la blîndețea prietenoaselor voastre căpșoare cu păr scurt și creț, la mirosul aproape insuportabil ce-l aveați după ploaie, dar pe care îl aspiram fanatic pînă mă durea stomacul, la behăielile pe care le scoteați cînd vă aduceam coji de pîine frecate cu sare, niciodată n-am să mă gîndesc la voi fără să văd din nou curgînd sîngele vostru pe mîinile, pe brațele, pe rochia mea, sînge pe care nimic nu-l va șterge, oricît voi trăi.

La grajduri alergam ca niște zănatice, atît de dragul cailor, cît și pentru rîndași. Băieții ce îngrijesc caii au o piele lucioasă care place tuturor fetelor, iar noi îl îndrăgisem pe unul din ei, Nani, deși tatăl nostru îl poreclise Noodle, un flăcăiandru voinic, oacheș și proaspăt ca un mînz, purtînd totdeauna cămașa deschisă pînă la pîntec, pielea mirosindu-i frumos a fîn. Encelade îl lua de un braț, eu de celălalt ; spînzurate de trupul lui, intram în boxele unde ne lăsa să mîngîiem caii, ne punea pentru ei bucățele de zahăr în pumnii noștri înțepeniți și atingerea mătăsoasă a boturilor

lor ne făcea să ne strîngem mai mult de el. Știa cuvinte de alintat caii, iar ei îl priveau cu o gingășie puțin speriată care ne fermeca de teamă, cînd, ca și el, îi mîngîiam cu degetele pe gît în timp ce se agitau cu mișcări de lebădă. Cunoașteți ceva la fel de frumos pe lume ca aceste creaturi ? Tatăl meu avea mania să nu le vorbească decît în engleză, dar, în ascuns, băieții din grajd le cîntau la ureche melodii în dialectul nostru ; poate din pricina asta n-au cîștigat niciodată «cursa peste ogoare» la care unul din ei participa în fiecare an, reprezentîndu-ne herghelia.

Ne plimbam și în pădure, pe locuri pustii și adeseori pînă la țărmul mării. Encelade, care călărea de pe-atunci ca un bărbat, își conducea sprintenă un micuț alezan ; eu îl însoțeam pe Nani, pe crupă sau mult înaintea Enceladei, călărind pe-o namilă de iapă neagră pe care toată lumea o numea Babouche, afară de tatăl meu care, încăpățînat, îi spunea Blackbird.

Encelade are pielea albă și ochi de viespe ; părul îi e mai lung, mai închis decît al meu ; e înaltă, cu talia subțire, ține cravașa în mînă la fel de firesc ca pe-o panglică ; o mîndrețe de fată, vă asigur, pe cînd eu am mai curînd înfățișarea unui animal ; totuși bărbații pe mine m-au preferat totdeauna. Galopa lîngă noi fără să mă părăsească din ochi, trăgînd strașnic de căpestre, și gura îi șuiera sudălmi ce n-ajungeau pînă la Nani, dar pe care le ghiceam, deoarece le auzisem altădată :

— Burduf din piele de țap, zicea, țeastă, dovleac, ești plină numai de apă amară, ai sînge alb ca cicoarea, păpădie, ai să ajungi o iubită

frumoasă, agață-te zdravăn de gîtul lui, aș vrea să văd rufăria pe care o s-o-nroșiți împreună...

Așa petreceam totdeauna în timpul plimbărilor, cînd sub picioarele cailor noștri se fugăreau șoricei de nisip, care și-acum mi se mai pare că au căzut din gura Enceladei.

Gelozia ei nu dăinuia mult : cînd ne întorceam, puteam să stau cît voiam singură cu Nani care țesăla caii. Ne uita imediat, alerga să dea drumul favoriților ei și, bucuroasă că era înconjurată de-un cor de lătrături, se năpustea în parc cu îngrozitorii cîini roșcați.

Asta se petrecea astă-primăvară și cred că exista ceva în atmosferă care, la animale și oameni, ne provoca febră ; totuși se apropiau căldurile cele mari ce ne-ar fi doborît într-o toropeală salvatoare, dacă ne-am fi putut tîrî astfel viața pînă atunci, dar trebuia să nu se întîmple așa.

În ziua cînd toate astea s-au destrămat eram în parc, ocupată să caut niște zbîrciogi într-un hățiș, unde — așa credeau rîndașii — după ploaie trebuia să găsesc cîteva din aceste ciuperci. Nu văzusem încă nici cel mai mic burete negru sau bej între ierburi și mușchi, dar locul era plăcut, sub razele soarelui care se cerneau prin crengile cu puține frunze. În mijlocul unei poieni înfloreau tot soiul de orhidee lîngă niște trunchiuri bătrîne și am cules o frumoasă orhidee-păianjen ale cărei petale ca niște insecte florale, decupate ca de-o croșetă avîntată într-o frumoasă catifea castanie, mă înveseli numai rotindu-le prin fața chipului meu. Oile pășteau la cîțiva pași, la marginea desișului, și le auzeam cum rupeau așchii, smulgeau

frunze, călcau cu labele pe mărăcini, își mișcau alene fălcile, toate aceste zgomote sporindu-mi buna dispoziție.

Deodată aud lătrături în parcul de pe înălțime și, cînd ies din adăpostul meu, văd apărînd un copoi, pe urmă alți doi, apoi toată haita, și după ea pe Encelade purtînd cizme și alergînd pe cărarea abruptă pe care o folosisem la coborîș. O clipă am admirat siguranța mersului ei, istețimea cu care punea piciorul chiar acolo unde trebuia între atîtea rădăcini și pietre ascuțite, de-abia uitîndu-se la ele ; doar o clipă, căci pe urmă cîinii, care aveau obiceiul sălbatic de-a se năpusti urlînd asupra a tot ce vedeau mișcîndu-se pe cîmpie, îndată ce zăriră oile, începură o șarjă sălbatică spre marginea hățișului.

Asemenea atacuri erau obișnuite, dar stîrneau mai mult larmă decît furie, iar turma nu suferise de pe urma lor ; doar le sileau la un mic galop de la o pășune la alta. Nu știu de ce, de data aceasta, oile se înspăimîntară mai tare : cu berbecul în frunte, o porniră într-o goană strașnică în jos spre un drum rîpos care dădea într-un pîlc de brazi tineri unde se termina parcul cu o dublă împrejmuire de sîrmă ghimpată, și acolo năvăliră buluc prin trecerea strîmtă, dispărînd cu toți cîinii după ele. Auzii behăituri, urlete de durere furioase. Encelade, care se oprise sus pe creastă pe unde trecea poteca, șuiera zadarnic să-și cheme haita. Eu, tînguindu-mă, am alergat cît am putut de repede, dar cînd am ajuns acolo jos, totul aproape se sfîrșise.

Mai întîi, animalele străbătuseră pîlcul de brazi într-o cursă oarbă pe ale cărei urme puteai să

mergi, căci scoarţa pomilor mai păstra smocuri de lînă neagră şi bucăţi de piele lucioasă cu mari pete jilave de sînge; pe urmă berbecul le făcuseră să se năpustească după el în împrejmuirea dublă de sîrmă ghimpată unde se zdrobiseră de a doua reţea, după ce se răniseră groaznic ca s-o treacă pe prima. Zăceau acolo, un morman de animale înghesuite ca peştii în plasă, pradă cîinilor, pe care strigătele şi sîngele îi făcuseră nebuni de îndrăzneţi.

Encelade fugise, o auzeam fluierînd, în depărtare, chemîndu-şi cu disperare copoii, iar aceştia, ca şi cum ar fi regretat (mă miram văzîndu-i ascultători pe neaşteptate, după o asemenea criză sălbatică), părăsiră unul după altul locul carnajului ca să-şi urmeze stăpîna.

Atunci m-am îndepărtat cîţiva paşi după ce-am mîngîiat animalele muribunde, m-am aşezat pe-o moviliţă şi am rămas acolo încremenită în faţa îngrozitoarei privelişti, cu ochii holbaţi şi gura căscată: rare tresăriri mai făceau să palpite ceea ce fusese odată turma scumpelor mele oi negre, puţină spumă le tremura între botişoare şi nări, ochii smulşi le atîrnau la capătul ligamentelor, pielea crăpase sub oasele zdrobite, dintr-un pîntec sfîşiat curgeau mormane de măruntaie. Curînd deveniră ţepene, şi labele îndreptate spre cer luară o înfăţişare caraghioasă.

Cît am stat acolo, cîte ore sau cîte minute, n-aş putea să spun, dar pînă la urmă m-am simţit gîrbovită de-a binelea, ca şi cînd umerii mi-ar fi fost strînşi de o mare mînă rece; m-am sculat anevoie; în fugă, am ajuns în fundul parcului din care am ieşit printr-un mic grilaj vechi, pe

jumătate astupat de iederă, şi care dădea, în acest loc, spre un teren pustiu.

Am străbătut apoi pădurea de la un capăt la altul, fără să mă gîndesc la nimic de care aş putea să-mi amintesc astăzi, şi m-am dus pînă la ţărmul mării pe drumul ce îl foloseam de obicei în cavalcadele noastre. Acolo mi-am smuls pantofii cu ciorapii pătaţi de sînge şi i-am aruncat foarte departe în mare. Am încercat să-mi spăl şi veşmintele, dar n-am reuşit decît să le murdăresc mai rău. Pe urmă, în picioarele goale, am tot mers de-a lungul mării, stînjenită de rochia care acum, strîmtă şi aspră, mi se lipea de trup deoarece se îmbîcsise de nisip, şi soarele care aproape asfinţise nu putea să mi-o usuce bine.

Coborî înserarea: firişoare de lumină de la galben şi portocaliu pînă la purpuriu şi vineţiu se înălţau dinspre orizont ca nişte săgeţi învăluind tot cerul, care căpătă strălucirea suspectă a unei ciuperci strivite. Frigul îmi împovăra din nou umerii şi încercai să mă încălzesc alergînd, dar obosii curînd şi atunci am început să tremur toată fără să mă mai pot stăpîni. Curînd se înnopta, întunericul mă putea prinde acolo şi nu ştiu ce-aş fi devenit, copleşită de oboseală şi de frig, dacă zgomotul unui cal galopînd în urma mea pe ţărm nu m-ar fi făcut să mă întorc.

Înainte chiar de a putea deosebi chipul călăreţului, ghicisem prezenţa lui Nani, şi într-adevăr pe el l-am recunoscut cînd s-a apropiat în galopul calului pe care de obicei călăream împreună. Sări repede jos, lăsînd liberă iapa, pe care o ştiam la fel de ascultătoare ca un cîine ciobănesc, dar acum îl vedeam pe Nani fără să-mi facă plăcere, mai

ales că mă privea cu o expresie de fericire copilărească ce mi se păru puţin respingătoare. Mă resemnasem însă atît de mult cu tot ce mă putea aştepta rău acolo în întuneric şi frig încît un salvator nu mi-aducea decît ceva inutil sau chiar puţin umilitor, căci, după măcelul oilor negre, uitasem cît eram de tandră înainte cu el.

— Nani, de ce-ai venit ? Ar trebui să te alung.

Ca şi cum n-ar fi auzit, mă cuprinse în braţe ; mă ameţea cu vorbe fără şir, drăgăstoase, pe care nu le auzisem niciodată rostindu-le şi de-abia le înţelegeam ; îmi vorbea de-o tainică tulburare pe care i-o provocase insensibilitatea mea ; totuşi, nu lăsă impresia că suferă prea mult. Pînă la urmă, mă întinse într-o groapă de pe plajă îmbrăţişîndu-mă de la cap la picioare. Îi simţeam degetele luptînd stîngaci cu butonierele veşmintelor mele jilave, dar nu-mi trecu prin minte să-l împiedic să le desfacă. În jurul meu, în lumina difuză a acelor ore înainte de înserare, vedeam pe nisipul curat o mulţime de obiecte fără umbră, în toate nuanţele între negru, cenuşiu, galben şi alb, obiecte la care privirile mele se uitau avid, cu o curioasă nevoie de a cunoaşte şi a identifica fiecare lucru : bălegarul de cal, în parte devorat de pescăruşi şi pigmentat cu sare, cocoloaşe de nămol din mare, bureţi fibroşi, tufe de alge rostogolite de valuri, ciorchini din acel strugure veşted care-s tîrtiţele sepiilor, cartilagii, resturi informe, scoici de arici de mare fără ţepi acoperite de cocleală, ca nişte vase descoperite în timpul unor săpături arheologice. Pe urmă, un fel de pîclă coborî asupra mea, sau mai degrabă a fost ca şi cum un mare salcîm împovărat de miresme mă acoperi cu spinii lui

ascuţiţi şi cu ramurile minunat înflorite ; am întors capul spre ţărm şi numai atunci, înainte de-a închide ochii, am mai putut vedea iapa noastră mătăhăloasă şi neagră intrînd pieziş în valuri.

Mai tîrziu, cînd briza risipi rămurişul ăsta aspru şi bun, mă aflam lîngă Nani, care mi se păru schimbat. I se cuibărise o îngrijorare în privire ce mă amărî.

— Nu mă duce acasă, i-am spus, gîndindu-mă să-i fac plăcere, şi m-a adus aici, învelindu-mă într-o frumoasă pătură scoţiană, pe care o pusese special pentru mine peste şa."

Acum, cînd a terminat de istorisit, se întinde pe canapea, pe urmă se chirceşte caraghios, imitînd un mic animal care se pregăteşte să doarmă. N-o să mai aflăm nimic de la ea. Cînd istorisea, prostituatele s-au apropiat de noi clipind din ochi, cu o mutră prostească, dar în acelaşi timp au devenit foarte frumoase din cauza sîngelui care le învăpăia chipurile făcîndu-le să se îmbujoreze de parcă în jurul nostru ar fi fost o grădină cu lalele de foc legănate de vînt. Cărnurile lor grase aveau un luciu de plante veninoase, acea culoare roşie care, totdeauna cînd ne-a apărut, ne-a pus în gardă împotriva unei primejdii apropiate ; iar cînd în spatele lor am văzut bărbaţii complotînd în mici grupuri, şuşotind cu răutate făţişă, cum am ignora ceea ce ni se putea întîmpla dintr-un moment în altul, dacă am fi dispreţuit semnalul de alarmă ? Poate că am făcut rău atrăgînd lîngă noi pe copila împodobită cu flori de mentă roşie. Poate

n-ar fi trebuit s-o ascultăm și să nu fi stăruit, așa cum făcusem, să-i auzim povestea. Să mai fi întîrziat acolo, în orice caz, ar fi semănat a provocare, așa că acum vom încerca să batem în retragere, dacă mai este încă posibil.

Două împrejurări ne-au ocrotit: mai întîi purtarea nefirească a negrului, care lăsase să intre în loja lui un fel de militar bătrîn cu o mantie îmblănită, ceea ce stîrni glume foarte potrivite, ca totdeauna atunci cînd perdele ascund un asemenea cuplu; deci simțim că n-o să ni se întîmple nimic grav atît timp cît n-o să-i vadă din nou pe negru și pe cel alb; pe urmă gamele unui flaut, executate de un muzicant din orchestră cu o încetineală așa de paralizantă că toți au fost incapabili să mai facă ceva, pînă cînd zgomotul nu încetă sau deveni iar muzică adevărată. Chiar noi izbutim cu greu să ne desprindem de pe această lunecoasă scară de note, dar a trebuit să profităm de ocazie, așa că am sărutat pe mohorîta copilă care a închis atunci ochii și, pe urmă, sculîndu-ne imediat, am străbătut încăperea fără să mai ascultăm cele cîteva sudălmi care însă nu erau însoțite de nici un gest dușmănos.

Afară noaptea-i pe sfîrșite; în curînd se vor stinge luminile firmelor înflorate. Nimeni parcă nu ne urmărește (firește, datorită negrului și flautistului), dar pentru mai multă siguranță o să ocolim cîteva cabane, pe poteci, ca să-i facem să ne piardă cu totul urmele.

La capătul insulei, pe țărmul opus aceluia pe care îl cunoaștem, se află un drum lung pe piloni, pe care îl bate pe o parte valurile mării, iar de cealaltă e scăldat de lagunele sălcii care aici prelungesc mlaștina. Mergem repede. Curînd vedem primele case care domină portul, ținta dorită a călătoriei noastre pe aceste lemne putrede, mîncate de cochilii și unde cresc alge verzui.

Acolo se luminase de ziuă de-a binelea. Salve de artilerie zguduie apele liniștite, escadra ancorată în port, cu toate vasele vopsite în alb din cauza căldurii, înalță marele pavoaz, în timp ce trompetele răsună; matelotii, ca niște agili șoareci albi, se cațără pe catarge și scări, aleargă pe tunurile cele mari de oțel albastru, freacă de sus în jos cu buretele și peria într-un delir de curățenie furioasă. Pescărușii sporovăiesc sub lumina proaspătă. Pe chei trec urlînd stropitoare albe, purtînd emblemele întreprinderii de curățenie. Blocuri sinistre construite de curînd, palate ale comerțului și industriei, hale înveșmîntate în ceramică, rotonde de ciment, înalte turnuri ca niște bastoane de cretă țîșnesc ca o coroană deasupra orașului vechi pradă demolării și tot acest alb imaculat ne provoacă o groaznică senzație sfîșietoare, ca și cum n-ar mai exista nimic plăcut pe lume, nici gingășie, nici prietenie, decît doar străfulgerarea unei priviri întunecate, sub fruntea îngustă a unui micuț cap negru.

Lui Christian Bérard

MORMÎNTUL LUI AUBREY BEARDSLEY

Nu iubesc plăcerile inocente.

DOMNIŞOARA DE MONTPENSIER

Căci un lucru e sigur: urăsc, sub toate formele, simplitatea.

SALVADOR DALI

LA OPERĂ — *spuse Albion, aruncînd cu un mic bobîrnac tichetul său de metro pe lîngă o cruce de aur care de cîtva timp îi sîcîia privirea, cruce pitită cu grijă sub o cămașă Lacoste, ca în părul de pe pieptul unui călător lacom, pe care lokoum-uri verzi și roșii l-au pudrat cu zahăr aidoma acelor tineri travestiți, țepoși ca mistreții și fardați ca niște tîrfulițe, care joacă la teatrele obscure din Atena* — da, acolo la Operă am zărit-o pentru prima oară pe prințesa de Petit-Columbes, care, din greșeala mea, este acum mama femeii-obuz de la Coliseum din Londra.

Trebuie să mărturisesc cinstit, dacă țineți morțiș să urcați pînă la obîrșiile unui scandal ale cărui ultime ecouri mai stăruie prin unele cluburi și saloane : ar fi drept să împartă vina în egală măsură cu mine și micuțul Philéas Monin, prietenul meu, prietenul oricărui cerc de „flamingo", de bărbați deocheați și al „florilor de zmeură" al „gaștelor" de femei dubioase ; el m-a surprins la colțul unei mese de ceai în ajunul acelei seri jalnice și n-a vrut să mă lase-n pace decît după ce m-a avertizat, în modul cel mai categoric, că o să cinăm împreună a doua zi.

— Am două locuri la *Lohengrin*, îmi spusese în ultimul moment, pe cînd eu încercam s-o șterg. O să cînte Elijah.

Ați ghicit că Philéas are mania, pe care o împărtășește cu aproape toți ceilalți bărbați deocheați de pe bulevard, să numească totdeauna persoanele de seamă numai cu prenumele lor, sau, dacă-i posibil, cu o poreclă — precum Rana, Nicanor, marele Gabo, Bozon, Marcienne, Léonide... — și ei vă spun, el și cei de teapa lui, e de la sine înțeles că toată „lumea bună" se întîlnește la Dada la un supeu cu fripturi după „balul femeilor întreținute" : la voia dumneavoastră să alegeți dacă vreți să mergeți la adolescenta ducesă de Cornoue, Dada Cornoue, ale cărei ifose de pisică malaeză, bîrfeli catifelate și găteli capricioase au fost un flagel atrăgător și demn de temut printre oaspeții acestei „Mari colivii", sau mai degrabă la Dario Norcini, acrobat din Orivete, pe care inițiații îl numesc cînd Dada Medrano, din pricina gesturilor lui caraghioase, cînd Dada Meudon, deoarece singurul lui sîn plantat în stînga, dar demn de Venus din Cyrene, i-a cîștigat favoarea ultimului prinț de Meudon, care a mobilat pentru el cu oglinzi paralele, lampadare, leagăne, cu trapeze și fire aeriene, întinse de la o cameră la cealaltă, cel mai minunat apartament ce s-ar fi putut oferi unui asemenea monstru.

În orice caz, de data asta nu mai aveam nici o îndoială asupra identității aceluia pe care ne duceam să-l auzim a doua zi. Și-mi amintesc că l-am cunoscut foarte bine pe tenorul negru Elijah Gabalus, pe vremea cînd cînta *Othello* la Great Dreamhall din Memphis.

Oare Dreamhall-ul își mai înalță și acum pe malul fluviului strălucitoarea și zeflemista lui fațadă imitînd orgile cele mai mari din lume, folosind

convențional niște banale burlane de sobă pictate în albastru-deschis și țintuite pe proptele de lemn ? Sau mai degrabă această frumoasă zămislire a megalomaniei feciorilor de sclavi a întîlnit în aluviunile Mississipi-ului ruinele bisericii rotitoare a pastorului Belizarie și arca nupțială a sectei Bastonul Roșu ? Nu știu, și la drept vorbind prea puțin mă neliniștește. Dar, pe vremea cînd Gabalus ținea afișul, sala, cu renume modest de obicei, era plină în fiecare seară cu un public pe care nu-l vedeai niciodată la teatrul pentru negri.

Veneau din Saint-Louis, din Cairo și din Nouvelle-Orléans ca să audă un negru adevărat în rolul lui Othello, veneau de mai departe, și totuși, oricît de departe ar fi venit, nimeni nu rămînea nepăsător în fața delirului comun. Femeile cele mai albe și mai frigide din Statele Unite, soțiile bancherilor din New York, fetele magistraților din Wyoming și ale fermierilor din Nevada se topeau toate ca niște lumînări la căldura diavolească și la unduirile catifelate ale vocii lui mîngîietoare ca o mînă de maimuță. Din actul al doilea, chiar cele mai puțin sensibile căpătau înțepeneala nalbei uscate bine, și melodiosul taur negru, fascinant în găteala ambiguă a unui costum scurt de purpură, larg desfăcut pe torsul său gol, cu un colier de aur și cercei, înlocuia pentru totdeauna toate imaginile adamice ce luaseră formă de boxeri, husari sau gorile, pe care tinerele știu să le evoce printr-o ușoară apăsare cu degetul pe pleoape și globii ochilor închiși.

La sfîrșitul actului al patrulea, Gabalus o sugruma pe Desdemona, tîrînd-o pe podea cu atîta violență încît se auzea clichetul miilor de ciucuri

de cristal ale lustrelor atîrnate sub bîrnele de sicamor ce sprijineau tavanul Dreamhall-ului ; atunci nu exista spectatoare care, o dată cu ultimele înfiorări, să nu simtă cum întregu-i trup se lasă pradă călăului negricios al blondei eroine ucise pe scenă.

Cortina cădea, aplauzele se rostogoleau de la fotoliile de sus pînă la cele de jos ca un banc clămpănitor de dorade vomitate de un năvod pe puntea unei nave. Dacă Gabalus ar fi plecat pe unde ieșeau de obicei cîntăreții și muzicanții, zelul admiratoarelor i-ar fi sfîșiat bucățele trupul în cele patru puncte cardinale ; pentru a înșela femelele care se îmbulzeau în jurul lui, negrul folosea un șiretlic.

Am pomenit că Dreamhall-ul își cufunda temeliile și o bună parte din ziduri în mîlul Mississipi-ului ? În acel loc, inaccesibil și invizibil de pe țărm, între două turnuri patrate, la fel de întunecate și așezate aidoma ca la intrarea unei cetăți, se afla în fiecare seară o barcă plătită de direcțiune ; se deschidea o mică trapă ingenios construită de mașiniștii care erau la curent cu toate sforăriile melodramei, iar tenorul, acoperit peste straiele sale roșii cu o largă manta de stofă de culoarea nedecisă a alunei, se ducea și se așeza în partea din spate a bărcii, cu gesturile unui prinț în exil, în timp ce luntrașul îl ducea spre fluviu cu lovituri de prăjină. Ca să evocăm aici pe calmul erou aplecat peste paloșul său, ar fi un „stil" puțin prea „pralină" (stilul „pralină" este pentru bărbații „flamingo" sau femeiuștele „flori de zmeură" ceea ce-i pentru baldachin legătura celui ce-și acoperă ochii în jocul de-a baba oarba) ;

însă am contemplat totdeauna această plăcere solemnă, pe care o spionam adesea de pe turnurile Dreamhall-ului, cu o emoție intensă cu atît mai inexplicabilă, în fond, cu cît eram unul dintre cei foarte rari intimi ai lui Gabalus care știa precis unde se ducea.

O să spun numaidecît în ce loc mă obișnuisem să-l regăsesc. Înainte, aș vrea să vă fac să întrezăriți ceva din dezordinea puțin obișnuită în care se afla orașul și periferiile Memphis-ului din cauza reprezentațiilor de la Great Dreamhall. Trecuse totuși de mult vremea bizonilor, a carelor cu coviltir, a mandolinelor, a calului-rege și a legii de plumb. Prăfos Far-Vest, încîntătoare sperietoare în corset cu balene de puști, urmele tale au dispărut pretutindeni ! Le mai vedem doar la cinematografele de pasaj urban și la muzeele cu figurine de ceară ; chiar vocea lui Gabalus n-ar mai putea să le insufle o oarecare aparență de viață. Dar timpul cînd nu mai domnea primejdia, timpul școlii duminicale, al poliției rutiere, al predicii și al optimismului la jocurile de bursă, se întîlnise cu vremea trecută, acolo în sumbra sală de teatru unde dormeau încă secolele vracilor, ale șefilor indieni și ale incașilor cu preafrumoasele lor pene. Căci o furioasă dorință pentru pielea neagră pusese stăpînire pe toate femeile, și gelozia bărbaților crăpa ca o bubă uriașă ce-ar fi acoperit tot ținutul cu dîre însîngerate.

Zilele treceau într-o toropeală suspectă, așa cum se observă adesea în epocile cumplitelor carnaje ; negustorii abia dacă își deschideau sfioși prăvăliile o oră sau două înainte de prînz, pentru ca fiecare să-și poată face cumpărăturile absolut ne-

cesare existenței ; pe urmă se instăpînea din nou somnul cotidian, pînă la terminarea spectacolelor de teatru. Atunci, foarte vechi mașini Cadillac, albastre sau verzi, ca muștele ce roiesc în preajma hoiturilor și mari ca niște șlepuri, ieșeau din garajele lor în plină viteză, virau pe lîngă marginea trotuarelor făcînd să le vîjîie cauciucurile, străbăteau bulevardele orașului într-o cursă zănatecă, ducînd fiecare spre plajele pustii ale regiunii Mississipi-ului de sus preaplina lor încărcătură de femei albe, care urlau în jurul unui negru tînăr, sufocat de călușe și de lanțuri. Preoți pe motociclete, cu părul ciufulit de vînt ca niște cufundători în acvariu și cu sutana fluturînd în urma lor ca un drapel anarhist, duceau de la o biserică la alta ultimul mesaj sigilat cu pecetea episcopală ; se scoteau din altare caii avînd copitele învelite în stofă, cai care, potrivit obiceiurilor memphite, erau păstrați în rezervă cînd predicile rostite din înălțimea amvonului sau cînd teama de-o pedeapsă veșnică nu era îndeajuns să țină supusă turma credincioșilor ; iar atunci se deschidea la cimitir un cavou special plin doldora cu arme prin grija conducerii ecleziastice ; curînd, bulevardele ducînd spre periferii răsunau de-un galop lînos, presiunea gazului scădea în felinare, ușile se zăvorau mai avan, obloanele erau întărite și cu barele transversale, ferăstruicile, lanțurile de siguranță dîrdîiau pretutindeni cu zgomote de năluci. Pe urmă invada cîmpia un mare val de cavaleri înveșmîntați în giulgiuri străpunse de găuri acolo unde erau ochii, iar aceste fugare forme albe, însoțite de salturile unor cîini feroci dresați să adulmece fără

să latre, așa cum fac lupii, fluturau deasupra capetelor luminări, bice, medalii zimțate, cuțite scînteietoare.

Aidoma furnicarelor stropite cu petrol, cabanele negrilor ardeau în văpăi, în timp ce locuitorii lor, de cum asfințea soarele, se refugiau în hățișurile cele mai spinoase sau se cățărau în pomii cei mai stufoși, de acolo urmărind înspăimîntați evoluția vînătorii, trădați uneori de proprii lor cîini : vigilenții misionari se amuzau să-i împroaște cu petrol, pe urmă să dea foc acestor sărmani bastarzi, care alergau să caute ajutor pe lîngă protectorii lor obișnuiți, indicînd astfel cu o dîră de foc direcția ascunzătorilor.

Mă întreb, de altminteri, dacă nenorociții ăștia de negri ar fi fost prinși, în mîinile cui ar fi dorit să cadă și dacă era mai puțin înfricoșător pentru ei să servească drept obiecte de plăcere femeilor decît bărbaților drept obiecte de răzbunare ? Biciuirea cu lovituri de medalii zimțate și cu „mătăniile groazei" (denumite astfel deoarece mărgelele lor ascuțite fac răni hidoase la gîtul celor torturați) sînt cu siguranță lucruri triste, dar femeile, fără să chibzuiască dinainte, născocind absolut spontan, aveau cu totul alte capricii cînd ieșeau de la Dreamhall. În statul Tennessee veți mai găsi cîteva în stare să vă mărturisească, dacă știți să le provocați, toate împrejurările care au făcut ca de atunci, pentru ele, tragica aventură a Maurului din Veneția să fie strîns legată de izul de coniac străvechi care plutește în jurul subsuorilor unui negru căruia moartea îi dădea tîrcoale.

Probabil Gabalus cunoștea bine amănuntele acestor groaznice ceremonii și delirul sălbatic pe

care apariția sa sub lustrele Dreamhall-ului le consacrase în poienele din apropierea orașului, pe nisipul insulelor plutitoare și de-a lungul țărmurilor fluviului, dar nu cred să fi fost îndurerat vreodată cu adevărat din pricina suferințelor fraților săi de rasă. Înainte de a fi un mare cîntăreț, era un comediant înnăscut, preocupat doar să-și joace rolul la perfecție, să aibă succes mai mult decît toți rivalii săi și să cîștige pe deplin favoarea sălii, ceea ce însemna că asasinatele reprezentau pentru el ca niște aplauze, cînd erau rodul preadesăvîrșitului său joc.

De asemenea, Gabalus nu-și recunoștea nici cea mai mică vină cînd auzea de mîrșăviile femeilor, pe care le descria bucuros ca pe niște ființe perverse, misterios impulsive, gata în fiecare secundă să se lase pradă celor mai rele excese în toate împrejurările, din pricina mecanismului fragil al sistemului lor nervos. Regret că n-a fost cu mine la doamna de Petit-Colombes ; ar fi putut să vadă, în timpul seratei, unele episoade care i-ar fi întărit teoriile, dacă și le-a mai păstrat după ce-a părăsit America.

Pe vremea spectacolelor de la Great Dreamhall, tenorul negru alesese, ca să scape de femei și de periculoasele lor frenezii, un local cum nu sînt multe chiar în statele din Sud. Luntrașul care-l ducea în fiecare noapte în josul fluviului acosta la un anume debarcader dintr-un cartier murdar, fetid, aproape neluminat, pe unde, prin niște străduțe mirosind a ploșnițe, negrul ajungea la o veche fabrică de cărămizi scoasă din folosință, pe care o lume interlopă malițioasă o transfor-

mase într-un local de petrecere pentru bărbați sub numele promițător de Fairyland Floor.

Acolo, smulsă de mîinile unor tineri pe care îi puteai compara cu niște miei de bronz, dispărea imediat mantia de stofă cafeniu-deschis ce fără îndoială fusese pătură de grajd înainte de a servi să ascundă purpura fastuosului veșmînt al lui Othello ; pe urmă, Gabalus urca demn în fortăreața liniștită a unei loji din cărămidă suprapusă, unde-și petrecea tot restul nopții, în mijlocul unui cerc bizar, lunatic și împestrițat, la care mă alăturam adesea și eu, spre revărsatul zorilor. De cealaltă parte a pistei unde se dansa, într-o lojă asemănătoare, cîntau vijelios cei din *Fairyland Black Flowers :* cinci muzicieni negri avînd drept straie peste cămășile fîlfîind doar niște corsete îndungate roz și alb ; în picioare purtau lungi ciorapi stacojii bine mulați, pielea devenind astfel mai întunecată datorită contrastului violent cu mătasea și rufăria, iar pe cap își îndesaseră pînă-n urechi ridicule pălărioare cloș din catifea albă, împodobite cu pene roșii. Cioburi de oglindă îi înconjurau de la cărămizile podelei pînă-n tavan, îngăduind să fie admirați din toate unghiurile, iar scălîmbăielile lor răspîndeau în aerul greu duhori de mosc ca ale urinii de pisică.

Îmi plăcea nespus de mult acest cabaret ciudat ce prelungea noaptea pînă aproape de mijlocul zilei ; zidurile lui groase îmi îngăduiau să scap de-a binelea de prostia zgomotoasă a dimineților americane. Gabalus mă primea bucuros la masa lui ; în fața mea mîngîia liniștit umerii goi ai frumoșilor adolescenți, oaspeții săi, pe care îi ruga să se încordeze, fiecare pe rînd, pentru a-mi arăta mai bine musculatura elegantă a brațelor și a torsurilor mlădioase ; uneori cu preferința ce o au toți negrii din Lumea Nouă pentru istoriile biblice, Gabalus își închipuia că ne aflăm printre păcătoșii din Babilon și o mare mînă strălucitoare o să vină să scrie deasupra întunecatelor *Flori* ale orchestrei avertismentul fatidic adresat regelui Nabucodonosor ; curînd se înflăcăra povestind, și atunci se urca pe-o banchetă, psalmodia versete reținute alandala, acompaniindu-se cu ritmuri de *blues*, pe care vecinii lui le însoțeau de strigăte și hohote de rîs — ceea ce denumiseră predica lui Father Elijah.

O să mai spun că termenul „babilonean", chiar și acum dacă se pronunță într-o discuție, e de-ajuns să înalțe în jurul meu cele patru ziduri ale unei camere fără ferestre care mă stingherește prin înălțimea-i excesivă, cu pereții ei înnegriți de-un fel de uriaș cuptor de uzină, unde mă văd înfundat pînă-n gît de-o puzderie de cărămizi roșii, ce se pot schimba între ele ca piesele într-un joc de construcții pentru copii, dar care, îmbinate pretutindeni în grămezi, alcătuiesc, împreună doar cu niște bucăți de stofă și cîteva oglinzi, mese improvizate, bănci, o mulțime de scaune, o tejghea foarte lungă, loji la balcoane și alte obiecte, toate laolaltă formînd un fel de subterană, o cavernă voluptuoasă ; și mă revăd acolo pierdut într-o gloată — cît de numeroasă vreți să v-o închipuiți — de bărbați în costume de femei, asediat de brațe scînteietoare, de umeri lucioși, de piepturi cu lustru de frunze, de chipuri parcă de argilă bine arsă sau de lemn de abanos, de priviri ca emailul, de păr scurt și creț, de urechi tatuate cu

perle micuțe, asaltat de efluvii atît de învălmășite încît nu pot să deosebesc aromatele și balsamurile cele mai suave de izurile de sudoare și mirodenii ; în timp ce Gabalus, în straie de Othello, stăpînește cu bonomie peste acest Orient ciudat.

După toate cîte v-am spus, înțelegeți graba cu care așteptam ziua următoare și spectacolul unde promisesem să mă duc. Sala plină pînă la ultimele galerii de imagini ale lui Philéas Monin nu mi-ar fi stricat buna dispoziție, la gîndul de a-l aplauda pe taurul meu negru în rolul extravagant de cavaler al lebedei.

Fie că am crezut prea mult în arogantele purtări ale negrului, fie că directorul teatrului a făcut prea multă ordine în timpul repetițiilor, am fost totuși dezamăgit cînd a intrat în scenă lebăda cea mare pe rotile, pîndită de departe cu aceeași nerăbdare ca altă dată barca de la Dreamhall ; și cînd l-a depus pe-un țărm tot atît de sonor precum gîtlejul unui Lohengrin, Gabalus avea chipul la fel de alb ca al dumneavoastră, ca mine sau ca toți interpreții dinainte. Sub azuriul metalic al coifului din carton presat, împodobit și cu panașul unei lebede în miniatură, tenorul avea obrajii de-o albeață ușor purpurie, sprîncenele blonde, o mustăcioară ca o omidă de argint deasupra buzelor, totdeauna paralelă cu acestea în orice fel le-ar fi deschis. Purta desigur o mască de cauciuc foarte fin, destul de mlădioasă pentru a reda toate mișcările chipului, contorsiunile gurii, exprimînd orice modulație cînd cînta ; dar cunoscînd aroganța lui Gabalus, știind prea bine că se va descoperi cînd va fi aplaudat, așteptam cu răbdare sfîrșitul actului.

La prima chemare, Elsa și Lohengrin veniră împreună să salute publicul, dar la a doua, Gabalus o și expediase pe cîntăreață, prevenită de altminteri că niște șișuri subtil manevrate în umbră ar fi putut să transforme farmecele ei în curiozități anatomice bune pentru o baracă de bîlci, dacă s-ar fi încăpățînat să-l concureze pe negru. Pe urmă, după aplauze, s-a înclinat foarte adînc și l-am văzut pe blondul cavaler ridicîndu-se, luînd cu amîndouă mîinile de sub viziera căștii ceea ce părea pielea chipului său, sfîșiind-o cu un gest sălbatic și azvîrlind ca o sfidare două bucăți de cauciuc ude leoarcă de sudoarea tîmplelor sale pe spetezele celor mai apropiate fotolii de orchestră. Niciodată Gabalus nu fusese atît de negru, niciodată ochii lui nu mi se păruseră atît de scînteietori, dinții atît de albi ; redevenit Othello, izbucni într-un hohot de rîs drăcesc, sub podoabele livide ale lui Lohengrin, iar „bravo"-urile și buchetele se îngrămădeau în jurul lui într-o atmosferă aproape la fel de delirantă ca la cele mai bune spectacole de la Dreamhall.

M-am întors spre vecinul meu convins că-și va exprima admirația, încredințat că-l voi auzi, cu fraze foarte banale pe care numai el deținea secretul să le facă expresive crispîndu-și vocea cînd rostea adjectivele, extaziindu-se în fața acestei capodopere de umor, de absurditate și ciudățenie, după care de obicei trîntorii deocheați se dau în vînt aproape la fel ca mine.

Dar trădătorul — mă stăpînește și acum indignarea — nu privea pe scenă ; căci spectacolul pentru care într-adevăr venise începea chiar în acest moment în sală, și într-acolo privea, pipăind

cu niște ochi iscoditori ca lungi tacuri de biliard în acel lac de fracuri și de rochii-crizantemă (ce încîntătoare era moda rochiilor-crizantemă în anii aceia ! Spuneți-mi, ați putea uita cum erau gătite femeile pe atunci, cu decolteul pierdut între mii de fîșii de mătase ca niște văpăi smintînite, sau coafurile lor umflate exagerat ca niște sfere jilave mai mîngîietoare decît vaporii ce se risipesc la primele raze ale soarelui ?), căutînd pe cei ce voia cu tot dinadinsul să-i salute și chipurile acelor personalități cărora se grăbea să le surîdă. Îmi amintesc că unii dintre trîntorii deocheați cei mai năzdrăvani îl botezaseră „vărul Philéas", pentru obiceiul acesta de-a le adresa o ploaie de gesturi intime, atunci cînd, de cele mai multe ori, abia dacă le fusese prezentat, dacă nu le era cumva deplin necunoscut.

Dintre toate, un loc din sală părea să-l fascineze. Curios să aflu cine putea fi acolo pentru ca Philéas să-i adreseze trei sferturi din strîmbături, mă uitai în aceeași direcție. O lojă, mult mai intens luminată decît altele, mi-a reținut privirile datorită prezenței neobișnuite a unei zale aruncate pe balustradă cu atîta neglijență de parcă ar fi fost un mantou de blană, și mă gîndeam că greutatea oțelului va lăsa pe catifea o urmă de neșters. Pe urmă, după ce se risipi surpriza de a vedea în acel loc o armă defensivă care astăzi lipsește arareori din panoplii (dar de cîte nu ne-am mira, dacă am fi atenți la capriciile „lumii bune" ?), cercetai cu luare-aminte pe cei din lojă. Se aflau acolo, cu un omuleț sfrijit al cărui frac cu reveruri strîmte de moar avea culoarea unei cratițe ruginite, două femei, una mai tînără ca

cealaltă, amîndouă de-o înălțime excesivă și de-o frumusețe atît de maiestuoasă, în rochiile lor identice, cu falduri albe sub nodurile panglicilor verzi și mov, încît nu te puteai împiedica să le compari, oricît de banal, cu niște statui năpădite de glicine înflorite.

— Prințesa de Petit-Colombes, zise Philéas, și adăugă : prințesa are în păr pasărea inventatorului Trouvé.

Vedeam bine un fel de oglindă pentru ucis ciocîrliile aruncînd văpăi deasupra urechii uneia din uriașe, înfiptă acolo într-o mîndră grămadă de bucle cu reflexe roșietice, coafate cu atîta îndrăzneală că-ți luai cu greu privirea de pe ele, de teamă să nu pierzi spectacolul la care te așteptai dacă ar fi fost răvășite. Cu binoclul am văzut că era o pasăre de briliante ce mișca din coadă, bătea din aripi, deschidea și închidea pliscul, datorită fără îndoială unui mecanism ascuns cu dibăcie. Mai tîrziu, cînd m-am străduit să-mi adun, o dată cu amintirile, informațiile despre tot ce privea, de aproape sau de departe, pe doamna de Petit-Colombes, am dat și peste descrierea acestui curios obiect printre alte bijuterii electromobile făurite de Gustave Trouvé, descriere în adevăr atît de caraghioasă încît am să vă citesc pasajul în întregime, pe care l-am copiat în carnetul meu de buzunar : „Piesa principală, măreața pasăre cu diamante, căreia i-am adăugat în gravura noastră capul de mort și iepurele, nu mai este o bijuterie de cravată, se spunea în carte [1].

[1] *Histoire d'un inventeur : Gustave Trouvé*, de Georges Barral, Paris, Carré, 1881 (n.a.).

E o podoabă de preţ, însufleţită, scînteietoare, menită să împodobească capul unei femei încîntătoare, într-unul din acele turniuri pariziene, unde găseşti laolaltă graţia, eleganţa, bogăţia şi frumuseţea, neştiind pe care s-o admiri mai întîi. Priviri lacome vor cădea asupra chipului frumoasei privilegiate, cînd, atingînd cu degetul un mic resort invizibil, ea va face instantaneu din pasărea sa un adevărat roi de scîntei plutitoare, oprind-o cînd va voi, pentru a-şi relua din nou zborul la dorinţă. În realitate pasărea, ca şi capul de mort şi iepurele, sînt în legătură cu o mică baterie electrică ermetic ascunsă într-o şuviţă de păr.“

Poate prinţesa voia să cruţe energia bateriei, căci aripile scînteietoare nu se agitară mult timp. Cînd bijuteria se opri, am observat că mişcările ei mă fascinaseră la fel ca şi pe prietenul meu, deoarece şi el se uita atent numai la aceea căreia îi împodobea coafura, ignorînd-o însă pe vecina sa. Aceasta, mai înaltă chiar decît doamna de Petit-Colombes, dacă aşa ceva era posibil, o tînără uriaşă, avea un păr la fel de frumos, dar mai bogat şi castaniu ; nasul scurt şi nu prea subţire, gura şi buzele cam pline deasupra unei mici bărbii rotunjite, şi mai ales un mod foarte plăcut de a-şi trece printre dinţi vîrful ascuţit al limbii, m-au făcut să mă gîndesc la înfăţişarea unui pui de leu domesticit ; binoclul meu prinse în străfulgerarea ochilor ei roşcaţi ceva de animal care îmi întări şi mai mult această impresie.

— Cine-i ? l-am întrebat pe Philéas.

— Babirusa, îmi răspunse scurt.

M-aşteptam la toate felinele de pe pămînt, dar nu la porcul-cerb din insulele Filipine.

— Babirusa ?

— Da, îmi explică el, e numele ce i se dă Barbarei de Petit-Colombes, fiica prinţesei Galsuinthe. Te duc la ea cînd vrei.

Gradul său de căpitan de geniu în Uganda îi îngăduia, la drept vorbind, să frecventeze cîteva locuinţe aristocratice, chiar dintre cele mai greu accesibile. Nu se pot uita uşor în lumea bună faimoasele fapte de arme ale celui de-al patrulea regiment de geniu din Uganda în timpul ultimului război, nici cum aceşti oameni de bronz deschiseseră o breşă, care a permis, după un lung asediu, să se cucerească oraşul Munster. Mi-ar plăcea nespus de mult să istorisesc şi bătălia de la Emmenthal şi sacrificiul acestor pitici eroi, căci „geniştii“, dacă sînt cei mai curajoşi soldaţi din armata noastră, sînt, în acelaşi timp, cei mai mărunţi, dar am fost pînă acum prea mult plictisiţi cu asemenea istorii soldăţeşti. Să ne reîntoarcem mai degrabă la prinţesa Petit-Colombes.

Am vizitat-o, Philéas şi cu mine, cîteva zile după spectacol. Locuia în centrul unui cartier de hale şi tarabe sărăcăcioase, unde femei fardate ca nişte sălbatice îşi disputau aprig grămezi de cupoane de stofă proastă ; cartierul aducea puţin cu un bazar fără acoperiş, şi trebuia să-l străbaţi pe jos, fiindcă străzile erau prea strîmte pentru maşini şi te pîndea primejdia cînd circulai pe acolo, căci stofele se tîrau de la o prăvălie la alta pînă în rigolele pline de copii care stăteau pe vine, iar ferocitatea cumpărătoarelor ar fi jucat cu siguranţă un renghi imprudentului ce ar fi îndrăznit să treacă cu roţile pe orgia lor de ţesă-

turi din fibre vegetale, de mătase artificială și de viscoză fără marca fabricii.

— Galsuinthe trăiește bine în mijlocul femeilor, explică nepăsător Philéas. Ea a știut să făurească pentru ele un fel de regat, orînduind în jurul locuinței sale acest tîrg cu nenumărate tarabe, această pînză de păianjen foarte vastă, ea fiind stăpîna, unica proprietară, atît de respectată încît toate clientele ei, de la micuțele de treisprezece ani pînă la bătrînele de șaptezeci și cinci, s-ar lăsa ucise cu grație ca s-o apere în ziua cînd ar avea nevoie.

Blănuri de ocazie atîrnau printre vechituri, și Philéas îmi arătă cu degetul femeile care se tocmeau, înnebunite de furie, trăgînd de coada vulpilor și zgîriind urechile jupuite ale blănurilor vechi de lutru.

— Ienicerii hotelului Petit-Colombes, îmi mai spuse. Privește-le pleoapele albastre, chipurile și mîinile unse cu crap prăjit, genele groase ca niște cosițe. Sînt cele mai credincoase prietene ale prințesei.

Sub privirile lor bănuitoare, am ajuns în fața unui zid cu o înfățișare mai acătării decît restul, cafeniu pînă la jumătatea lui, galben-deschis deasupra, în întregime gol, doar un portal țuguiat cu geamuri cum au dughenele, și pe acolo am intrat.

Ce-am văzut atunci era în contrast atît de izbitor cu tîrgul de vechituri de-abia dispărute încît uitai și de Philéas, și de explicațiile lui, de fiecare dată incapabile să explice ceva, și de curiozitatea mea întotdeauna greu satisfăcută. Mă aflam în cea mai frumoasă grădină cu flori, cu

verdeață, statui, ornamente de stînci și fîntîni pe care am visat-o vreodată și care se prelungea mult mai departe de împrejmuirea ei patrată, datorită unor tablouri în perspectivă însuflețite de siluete mobile așezate pe ziduri sub mai multe ecrane de sticlă, executate atît de perfect că te prindea mai strașnic mirarea văzînd acolo atîtea frumuseți nepotrivite : pîrîiașele împovărate de lebede ale grădinii, aleile fremătătoare de trandafiri îndrăzneți, de pruni și de viespi se continuau din pricina perspectivelor murale cu drumuri pline de zăpadă și canale înghețate, unde femei mătăhăloase, înveșmîntate în jachete îmblănite după vechea modă poloneză, băteau furioase cu cizmele-n pămînt, zvîrleau un bărbat mărunțel la picioarele lor ca să-l pălmuiască cu dosul mănușii, apucau încheietura mîinii unei prietene ca s-o tîrască după ele pe gheața îndungată de mii de patine fugare. Un chioșc luminos scînteia parcă ironic în acest septentrion artificial, iar în fundul grădinii alte două asemănătoare, dar adevărate, străjuiau cu marii lor ochi de sticlă intrarea într-o clădire foarte spațioasă, destul de haotică, roșie pînă la ornamentele piramidale din trandafiri ce urcau pînă deasupra pietrei măslinii a fațadei : acesta era hotelul Petit-Colombes.

Dacă aș fi fost singur, aș fi avut grijă să mă uit la toate, să le examinez cu atenție și să le întipăresc în amintire, dar Philéas mă trăgea după el cu atîta grabă că n-am putut vedea nimic din grădină, nici din tablourile însuflețite sub ecranele lor de sticlă, în afară doar de ceea ce am istorisit. Acum regret că am trecut prea repede prin fața acestor teatre de marionete, care mi s-au părut,

după puţinul ce mi-a fost dat să văd, că repetă scene de cruzime. Erau oare într-adevăr, după cum am fost asigurat, reproducerile unor episoade cunoscute din istorie, în care se remarcaseră prin îndrăzneala şi brutalitatea lor mai mulţi străbuni ai prinţesei Galsuinthe, sau mai degrabă doar un simplu capriciu al arhitectului ? Nu ştiu, şi sînt nevoit să istorisesc despre ele doar din auzite, deoarece aceste monumente ciudate au fost distruse cîteva zile mai tîrziu.

Nervozitatea ghidului meu, care creştea pe măsură ce înaintam, mă cam neliniştea.

— Numai ouăle să fie proaspete şi căţeluşul destul de încălzit, îl auzii murmurînd, fără să ştiu dacă mi se adresează mie în special sau altei persoane.

Tocmai atunci am intrat în hotel : mai întîi ne-am aflat într-o încăpere ce semăna cu interiorul unui melc gigant, înveşmîntat tot în sidef trandafiriu şi înconjurat cu un covor violet care, ducînd spre etajele superioare, se rotea pe un plan înclinat a cărui spirală se strîmta pe măsură ce se înălţa. Mă pregăteam să urc în urma unei tinere femei înalte, al cărui pas viguros făcea să tremure această şubredă construcţie, dar o negresă — cafră în livrea albă — mi-a barat trecerea, şi chiar Philéas m-a luat de braţ, ducîndu-mă spre un subsol prost luminat, unde se deschidea în peretele de sidef o uşă concavă.

— „Melcul de onoare" e rezervat femeilor, îmi spuse el, şi adăugă : ai face bine să te apleci cît mai mult, sau să nu te cam arăţi, căci într-adevăr eşti prea înalt pentru invitaţii lui Galsuinthe.

Unde eram acum mirosea a fum şi carne friptă. Se afla acolo un personaj mărunţel şi sfrijit semănînd cu cel pe care-l zărisem în loja prinţesei în seara cînd se reprezentase *Lohengrin*. Philéas îl salută şi mă prezentă vidamului de la Moulineaux. Picioarele noastre făcură să se clatine o podea destul de modestă din dale cenuşii, în mijlocul căreia se înălţa pe un soclu de ipsos, sculptat în acea marmură neagră puţin mată, pe care o denumim „stofă mortuară" din cauza folosirii ei curente, statuia unui căţeluş lăţos cu o înfăţişare destul de rea, pe care artistul îl reprezentase în mărime naturală, în picioare pe labele-i scurte, lăsînd să-i cadă pînă-n pămînt părul scămos foarte lung, cu botul întredeschis arătîndu-şi dinţii, dar care părea atît de viu şi furios că, numai privindu-l, am crezut că-l simt cum mă muşcă. Animalul era învăluit într-o pîclă greţoasă ca aceea care însoţeşte cazanele vînzătorilor ambulanţi de peşte fript. Am întins mîna spre el şi am observat că frige datorită fără îndoială unei rezistenţe electrice cu temperatura unui cuptor ascunsă în marmură.

O cafră mai bătrînă decît prima, pe trei sferturi goală, grasă şi care se legăna cu gesturi de luptătoare, veni şi ne oferi o strachină de cositor în care înotau trei ouă crude, pe care le amestecă. Pe urmă vărsă ouăle pe craniul încins al cîinelui din care ţîşniră, cu un sfîrîit obscen, aburi împuţiţi ce dădură cîtva timp animalului înfăţişarea inspirată a unui profet încoronat de raze. Negresa, cu o lingură ascuţită, desprinse repede, înainte de-a se fi carbonizat, firele de omletă mulate în şănţuleţele ce simulau blana cîinelui, le aruncă din nou în strachina ce-o ţinea sub fălcile animalului,

ca s-o umple imediat cu un fel de bale infecte, și mărturisesc, după toate cele întîmplate, n-am fost prea surprins cînd veni să ne ofere pe rînd această mîncare scîrboasă. Philéas și vidamul nu făcură nazuri și luară cu două degete o bucățică pe care o înghițiră ; la rîndul meu i-am imitat ; bunăvoința noastră trebuie s-o fi încîntat pe negresă, căci aplaudă pocnindu-și degetele sub nasul meu cu o lipsă de jenă care mi se păru cum nu se poate mai libertină, dar făcurăm haz de necaz, și atunci izbucni într-un hohot de rîs mult mai zgomotos ca al nostru ; pe urmă binevoi să ne deschidă ușa camerei ce nu era probabil decît „melcul cel mic", deși pentru mine esențial era să ne conducă în sala de recepție.

— Iericho a fost cățelușul favorit al prințesei, îmi șopti Philéas în timp ce urcam ; cei care l-au cunoscut spun cu toții că n-a existat niciodată un cîine mai arțăgos și mai cu bîzdîc ca ăsta. Blînd ca un iepure cu femeile, nu era rău decît cu bărbații, dar zarva pe care a stîrnit-o cît a trăit printre prietenii prințesei Galsuinthe e de nedescris ; cînd cîinele muri, bucuria acestora se manifestă cam prea în răspăr, și prințesa supărată a vrut să perpetueze tirania cățelului asupra oaspeților ei masculini așezînd o statuie a animalului în această pivniță transformată în mausoleu, statornicind și ceremonialul umilitor la care tocmai am fost supuși și noi.

Pe urmă, Philéas puse piciorul pe palierul superior al scării în spirală. O ușă cu două panouri, tapisată-n catifea, se deschise și se închise după trecerea noastră, fără să facă mai mult zgomot ca zborul greoi al unei păsări de noapte. La început închisei ochii, neputînd crede ce vedeam și nici că aș fi fost în stare să-mi închipui, chiar dacă eram cu mintea limpede.

Dacă vreodată cuvîntul uimire, pe care îl folosesc ca dumneavoastră toți fără noimă și nu cu prea multă chibzuială, corespunde, în amintirile mele, unui anume obiect sau vreunui spectacol într-adevăr de seamă, fără îndoială n-ar putea să-mi evoce decît saloanele doamnei de Petit-Colombes. De altfel, n-ar trebui să vorbesc aici de saloane, nici de scări, ferestre, uși sau de orice altceva care te-ar face să te gîndești la banalitatea locuințelor cunoscute, ci mai curînd de o grotă aeriană, de o cavernă luminoasă ca o enormă bulă de săpun suspendată deasupra pămîntului printr-o rețea de lanțuri transparente. Nici o îngrăditură, nici un perete — cel puțin nici unul care să fi fost vizibil pentru noi, doar oglinzi acoperind peste tot suprafețele în locurile unde într-adevăr n-ar fi putut lipsi zidurile. Nici un tavan, numai spirale, identice cu ceea ce Philéas numea „melcul de onoare", și o pădure de scări răsucite ; ele uneau un caldarîm cu dale dreptunghiulare, alternînd din lavă cenușie-deschisă și marmoră azurie-închisă, cu două etaje înveșmîntate, deasupra capetelor noastre, numai cu oglinzi, străpunse de atît de multe deschideri patrate sau circulare încît formau o învolburare de punți ca niște noduri, cruci și stele, așa că de pe balustrade îi puteam vedea aplecîndu-se asupra noastră pe cei care se plimbau. Coloane dintr-o materie translucidă aidoma cristalului țîșneau aproape pretutindeni din pardoseală, pentru a sprijini în aer etajele sclipitoare despre care am pomenit, iar

oglinzile verticale le multiplicau la infinit numărul, purtîndu-le înşiruirea în spaţii nesfîrşite, unde nu dispăreau decît după ce mai scînteiau pînă la linia orizontului. Căci ultimele raze ale soarelui care pătrundeau în valuri mari prin uriaşele goluri deschise spre toate cele trei caturi se refractau în acele tije străvezii, pictîndu-le minunat în toate culorile curcubeului, în acelaşi timp cu alte coloane ce foşneau şi fremătau, dar pe care ochiul de-abia le deosebea de primele ; erau jocuri de apă care se pierdeau la înălţimea ultimei pasarele, scînteind ca diamantele, fără ca o singură picătură să cadă înapoi, cursa lor puţin piezişă conducîndu-le în nişte bazine anume construite ca să le culeagă la cîţiva metri de tavan. Ploua în mijlocul acestor străfulgerări cu ornamente de plante înflorate, despletite ca nişte liane, ale căror ramuri urcaseră mult spre exteriorul vilei înainte de a se strecura prin nişte găuri săpate la adăpostul unui jgheab, iar nişte colivii de mărimea unei căsuţe zdrăngăneau sub flori, în vreme ce se vedea ţopăind acolo, după un filigran de argint, culorile pestriţe ale oaspeţilor preţioşi.

Ştiu prea bine că ar trebui o descriere mai exactă, şi de pe-acum vă aud, chiar înainte de-a deschide gura, întrebîndu-mă despre stilul de la care s-a inspirat arhitectul prestigiosului interior. Dacă vreţi cu tot dinadinsul, am să vă pomenesc despre un stil-moluscă, precum şi de-o imitaţie capricioasă a acelor cochilii şi ornamente mobile imitînd stîncile, la modă pe vremuri în Germania de Sud. La scările în spirală, la uşile cu agheasmatare, se adăugau alte găteli răspîndite pe scări, la orificiile jocurilor de apă, la ramele nişelor sau

oglinzilor, toate alcătuind o monstruoasă îngrămădire de elice, trompe, tritorni, viermuşori, nautili şi gasteropode, atît de învălmăşite că puteau să-l facă să-şi piardă capul şi pe cel mai savant conchyliologist. Coloanele încrustau la temelia etajelor muşcătura elegantă a unor benzi subţiri şi alungite, precum braţele de caracatiţă pe o carne lucioasă. Mobilierul participa şi el la zămislirea acestei lumi băloase, dar am fost mai impresionat cînd am observat că lemnul, cel mai obişnuit dintre toate materialele locuinţelor noastre, era cu străşnicie exclus din casa doamnei de Petit-Colombes. În afară de flori şi de păsări, negrese, servitori şi invitaţi, nu găseai nimic altceva acolo înăuntru decît pietre, ceramică, metal, sticlă şi stofe ; pînă şi acestea din urmă scînteiau toate. Parcă cel ce orînduise acest vast cuib de reflexe nu căutase decît să-i dezorienteze pe oaspeţi, cufundîndu-i, pentru distracţia sa, într-o atmosferă de lumină rece şi lux glacial.

Se înnopta. O privire a prinţesei spre grijuliile negrese-cafre grăbi sfîrşitul zilei. Fără îndoială, Galsuinthe ar fi lăudat-o pe domnişoara de Lespinasse că nu-i plăcea jumătăţile de măsură, nimic ce-i indecis, ce-i puţin. În orice caz, niciodată nu suportase cu plăcere trecerea pe nesimţite de la o stare la următoarea, tranziţia îndulcită de încetineală. Orele astea confuze de înserare, zori sau asfinţit, care poartă în pîcla lor îndoiala cu o plăcută toropeală, orele astea nesigure pe care poetul, istovit de visare, artistul solitar în faţa operei sale imposibile, ar vrea să le reţină, le îndepărta din viaţa ei şi chiar grăbea schimbările anotimpurilor plecînd în Norvegia către sfîrşitul

toamnei, în Africa sau în Sicilia la primele călduri ale anului.

Perdele se năpusteau în fața unor mari ferestre, o cascadă de satin cenușiu-pal își unduia marile fîșii de la înălțimea etajului al doilea pînă pe dalele podelei, și cînd valurile-i se potoliră, imitară alte oglinzi confuz ondulate alternînd cu planurile îmbinate ale celor de pe ziduri. Se aprinseră atunci în vid lustre mobile: vreau să spun că un mecanism cu o contragreutate le înălța imediat cît de mult se putea, și pe urmă coborau din nou lenevos, ca vagonetele unui teleferic, pe cabluri aproape invizibile, atît erau de fine, care le forțau să descrie deasupra ochilor noștri uluiți figuri învolburate, ale căror conture se modificau în fiecare secundă pe măsură ce avansau cărucioarele purtătoare de lumini printre deschizăturile pasarelelor, în jurul jocurilor de apă și printre coloanele de sticlă.

Ce făceau oaspeții, atunci, în aceste prime clipe, am văzut prea prost pentru a pretinde s-o pot spune, atît de absorbit eram în contemplarea complicatului decor. Mai tîrziu mi-amintesc că Philéas, care se dusese să se lingușească pe lîngă niște contese aproape de două ori mai înalte ca el, cînd se întoarse lîngă mine, mă anunță că o să luăm parte la un dineu capilar oferit de doamna de Petit-Colombes în onoarea marchizei de Bièvre, al cărei păr, torturat acum cîteva zile de-un coafor nepriceput, abia își regăsise fireasca-i unduire și strălucire dinainte datorită îngrijirilor unui adevărat artist.

Un val brusc de miresme calde, ca un voal zdrobind pe temerarul care se aventurează în baia

seraiului, mă făcu să mă dau înapoi cu cîțiva pași atunci cînd, la brațul Galsuinthei, frumoasa Angélique de Bièvre străbătu grupul nostru. Foarte palidă, preainteresanta victimă, a cărei vindecare o sărbătoream astăseară, cobora cu părul unduindu-i pînă aproape de mijloc, și sub valurile acestei blăni mai puțin roșcate decît a vulpii, sub străvezia muselină-isabelle, care ascundea foarte puțin din trupul său bronzat, putînd rivaliza cu acel al negreselor, marchiza avea înfățișarea unei uriașe prăjituri de ciocolată glasată cu bezea și încoronată cu cremă de cafea. În urma celor două prietene se îngrămădea turma uriașelor, grațioase ca niște viței, strigînd de bucurie, rîzînd strident și stîrnind pretutindeni tremuriciul cristalului. Omuleții le urmau ca niște păstori ridicoli.

Dineul era servit în apropierea unor coloane și fîntîni, vizavi de locul unde se aflau coliviile cele mari și perdelele de flori, într-un colț al salonului pe care însă nu-l observasem. Se aflau acolo măsuțe care la prima vedere mi se părură de lemn adevărat, deși aveau culoarea unor pietre prețioase, dar nici ele nu făceau excepție de la legea vilei, deoarece erau mese fierăstruite în trunchiuri de arbori pietrificați pe niște picioare de lavă neagră. Nu s-ar putea închipui nimic mai extravagant decît fotoliile ce le înconjurau; peruci puse pe dos, mari peruci de porțelan ale căror șuvițe mulate, căzînd de pe cap, aplatizate pe podea, alcătuiau soclul, în timp ce calota, întoarsă în sus, oferea un scaun confortabil în căușul unei dubluri de pluș roz, unde niște șireturi violete dădeau impresia vinelor occipitalului.

Fiecare se așeză unde dori. Tocmai mă resemnasem să-l urmez pe Philéas și să stau între un minuscul crustaceu masculin cu figura acoperită de solzi de culoarea tutunului pe-un trup cu o carnație aidoma șuncii fierte și o uriașă bătrînioară guturăioasă, cuplu pe care-l cunoșteam vag, baronul și baroana Molitor, cînd simții că mă oprește cineva. Mă trăgea de braț fiica doamnei de Petit-Colombes, această încîntătoare creatură roșcată, care mă uluise cînd o privisem în balconul lojii.

— Luați masa cu mine, îmi spuse. Veți îndepărta astfel pe acești pitici groaznici ce-o fac pe mama să rîdă și pe care-i urăsc.

Alesesem o măsuță cu două peruci, mai la o parte de îmbulzeală ; mă țineam țeapăn să nu pierd un deget din statura mea ca să mă deosebesc mai bine de piticii detestați, dar îmi venea să cred că eram aidoma lor de fiecare dată cînd îndrăzneam să ridic ochii spre formele impunătoare ale vecinei mele.

Zaiafetul începu. Mai întîi se auziră exclamații, vocile stridente ale piticilor străpungînd ca niște trompete glasurile mai confuze, de oboi, ale uriașelor, și atunci se descoperi că adevărate plete de femei țineau loc de șervete. Brune, blonde sau roșcate, de toate culorile intermediare, parfumate, electrizate ca să trosnească sub degete ca buclele unui coc răvășit de vijelie, ai fi zis că erau însuflețite sau tocmai atunci „recoltate". Îl sărutai în ascuns pe-al meu, care era de-un negru foarte pur, așa cum îl vezi pe capul frumoaselor Piei-Roșii, și cred că Barbara de Petit-Colombes, de mi-ar fi surprins gestul, nu m-ar fi dezaprobat,

dacă i-aș fi evocat cu blîndețe puzderia de tinere sărace tunse cu prețuri valorînd aur numai pentru a-i înveseli pe invitații mamei sale. Aceștia reacționau diferit, dar mai degrabă decît gingășia sau regretul de a vedea cele mai frumoase podoabe ale iubirii înjosite să îndeplinească serviciul umilitor de șervete, triumfa cruzimea : scalpurile feminine fluturau în mîinile uriașelor, amenințîndu-i comic pe omuleți cu ele, înnodîndu-le rînjind aceste piei jupuite pe chip, făcînd din plete bărbi persane, lungi mustăți de chinez, coame, și profitînd de asemenea joacă ca să ciupească obrajii țapilor ispășitori și să-i gîdile, obligîndu-i să le implore milă. Ne învălui un miros foarte tare, ca acela care năpădește curțile interioare ale școlilor de fete în orele de recreație. Barbara înălță capul și adulmecă aerul, legănîndu-se ușor.

— Femeile astea miros a leu, spuse ; dar chiar în acel moment, la fel ca atunci cînd o văzusem prima oară, cu nările dilatate, cu nasul puternic și ochii galbeni pe jumătate închiși, semăna drăgălaș cu fiara cea cumplită.

Tocmai mă pregăteam s-o felicit, cînd intrarea unor cafre ce aduceau supa îmi tăie vorba.

Înveșmîntate doar cu o wagneriană perucă de operă, care se rostogolea pînă ceva mai sus de glezne, ofensîndu-le pielea albăstruie cu șuvițele de-o culoare blondă aidoma cu aceea a așchiilor de plop sau a bureților de baie ce împodobesc vitrinele coaforilor, cu talia încinsă de-o panglică verde și scînteietoare ca un șarpe de apă, cu pieptul dezgolit după ce dădeau în lături buclele false, în aceste straie de idilă bedlamită, cafrele făcură ocolul oaspeților ca să împartă fiecăruia cîte-o

lingură mare de supă străvezie, în care pluteau niște fire aurii de fidea de-un soi necunoscut, atît de fine că accentuau mai mult, prin contrast, aspectul artificial și grosolan al părului de cîlți folosit la coafarea celor ce serveau. În adevăr, fire de păr — și doar un strigăt izbucni pentru a proclama că aurul și subțirimea lor n-aveau rival în lume decît pe capul chrysocom al lui Polémone d'Asnières, iar frumoasa interesată, acolo de față, nu făcu prea multe nazuri, lăsîndu-se despletită ca să facem comparația de rigoare — da, fire de păr, dar le-am mîncat, căci erau chinezești, comestibile și parfumate cu magheran.

— Ce pacoste! Galsuinthe ne oferă un dineu cu cîrlionți și peruci blonde, ca pe vremea Directoratului, zise marchizul de Saint-Mandé suflînd în firișoarele de „fidea" ca să le răscolească înainte de-a le duce la buze.

— Moațe false, zise doamna de Champerret.

— Codițe, zise doamna de Sablons.

— Fundulițe de păr, zise contesa d'Antony.

— Aripioare de porumbel, zise Palémone.

— Gîsculițe, zise vicontele de Pierrefite.

— Zbor de dragoste, zise domnișoara de Pantin.

— Găină plouată, zise din nou vicontele.

— Parc englez, zise Palémone.

— Castane de India, zise un pitic pe care nu-l cunoșteam.

— Cîine adulmecător, zise domnișoara d'Arcueil.

— E pusă pe reculegere, zise ducele de Clamart.

— Stă sus de tot, zise doamna de Gennevilliers.

— În înaltul cerului, zise marchiza de Puteaux.

— O să sfîrșească jalnic, zise mărunțelul cavaler de Nanterre.

— Rasă și frezată, zise contele de Drancy, cu tonul cu care ar fi anunțat: „șah și mat".

— Cu tonsură, întări doamna de Vanves.

— Ce cocuri, suspină prințul de Villetaneuse, care era chel ca o drajea.

— E la fel de nesuferită ca de obicei, strecură vidamul de Moulineaux la urechea doamnei de Nanterre.

— N-aș vrea s-o îmbunez, răspunse aceasta.

— Totdeauna puțin stricățică, zise contele de Stains.

— De-abia împlinită, zise doamna de Créteil.

— Cărunțeală și falacroză, rosti sepulcral un corpuscul viclean, ducele de Montrouge, care nu-i ierta frumoasei Diane de Nanterre că-l biciuise odată în public; xerasie, favus și încîlceală poloneză de barbă și păr.

Toți tăcură; evocarea acestor rele de temut îmi dădu fiori, și gluma de mare efect pe care voiam s-o plasez îmi rămase pe vîrful limbii. Cafrele deghizate îmi evocau ceva de care nu izbuteam să-mi aduc aminte; deodată îmi răsări în minte Gabalus sub masca lui Lohengrin, și mă gîndii că doamna de Petit-Colombes trebuie că luase de-acolo ideea năstrușnică să le gătească pe servitoarele ei negre cu părul walkiriilor.

Al doilea fel de mîncare erau „perucile-surpriză": altfel spus, peruci de păpușă, drăgălașe coafuri copilărești, pline de o tocătură totdeauna delicioasă, în pofida varietății inepuizabile. Regret că n-am notat menu-ul în întregime, totuși, cum să uit limbă de bou umplută cu păr și muștar

care ni se aduse molatic culcată în negrele cute ale unui medalion de astrahan autentic, limba înconjurată de lăptuci în bigudiuri și varză roșie, ca și cum ar fi fiert-o în vin ? Cum să uit — dar ar trebui aici să vorbesc despre părul glasat sau de dulceața de bucle ? — desertul ? Tot ce pot spune e că se numea „păr de înger“ și că nicidată, nici măcar la Smirna sau la rabinii din Cairo, n-am gustat ceva mai dulce.

De la supă pînă la sfîrșitul dejunului, monumentala creatură așezată în fața mea nu desfăcu buzele decît ca să mănînce, cafrele ostenindu-se s-o satisfacă, iar ea înfulecînd bucatele cu o poftă pe care dimensiunile ei o justificau pe deplin ca să mă mai prindă mirarea. De altminteri, ridica uneori ochii, și atunci, tot cu gura plină, și-i ațintea într-ai mei ca și cum ar fi fost recunoscătoare.

În ce mă privește, totdeauna mi-a plăcut să văd femei care mănîncă lacom și dau tîrcoale dinadins grădinilor zoologice cînd sînt hrănite animalele sălbatice, hoinăresc intenționat pe străzi sau pe cheiurile fluviilor ca să contemplu treaba uriașelor macarale ce devorează grămezi de pietre cu uriașe înghițituri de fălci. Asemenea spectacole îmi provoacă o stare aproape voluptuoasă, pe care n-ați putea-o înțelege. Regret că nu mi s-a întîmplat niciodată să fiu pe o cîmpie năpădită de verdeață cînd se năpustește asupra ei un nor de lăcuste transformînd-o în pustiu, dar mă stăpînesc adesea ciudate visări după ce-am citit asemenea descrieri în istorisirile călătorilor, sau atunci cînd îmi cade în fața picioarelor unul din acești mici monștri bej, strîngînd sub aripi nepăsătoare drapelele de purpură care au susținut zborul lor trudnic, sau cînd mă gîndesc că mai există în apele unor rîuri din America tropicală miliarde de pești-măcelari, mărunți și scînteietori ca niște dinți în libertate, ce ciopîrțesc pe loc calul pe care oamenii îl trimit cu prudență în apă înainte de-a încerca s-o treacă. Veți fi deci mai puțin surprinși aflînd că am amuțit tot timpul dejunului, mai fericit să-mi observ comeseana decît să mă străduiesc să încep o conversație pe care neîndoielnic n-o dorea.

Odată terminați „perii de îngeri“, ne ridicarăm ; invitații trecură din nou în cealaltă parte a saloanelor pe care negresele, între timp, le pregătiseră pentru joc.

Mobila principală era acum o masă foarte lungă, acoperită cu un mozaic destul de grosolan, care se înrudea mai degrabă cu statuia cățelușului lățos decît cu prețioasele ciudățenii ale saloanelor aeriene : pe un fond de calcar galben, pietre negre desenau pete imitînd, în ce privește forma, urmele întunecate lăsate de fierul încins al spălătoreselor pe scîndurile de călcat, iar aceste pete purtau numere din pietriș alb.

Uriașele și mărunții lor însoțitori se așezară pe cele două laturi ale mesei. Galsuinthe dădu semnalul să fie deschise ușițele coliviilor. Atunci se desfășură o scenă feerică în adevăratul înțeles al cuvîntului : papagali dresați, cenușii, azurii, violeți, trandafirii, verzi și galbeni prinseră să zburătăcească printre capetele jucătorilor, lăsînd să cadă pe tabloul de mozaic grăunțele ce le țineau în cioc — parcă niște boabe mari și ciudate de fasole de cea mai sîngerie culoare posibilă. Grăunțele cădeau la întîmplare și se opreau pe petele întunecate, iar atunci un crainic cafru, singurul

mascul dintre servitorii prinţesei care era admis în sălile de recepţie, le culegea şi anunţa rezultatul jocului, strigînd mai întîi numărul petei de fier de călcat, pe urmă culoarea păsării. „Şaptesprezece albastru", „trei cenuşiu", „douăzeci şi doi violet"... Aşa răsuna neîncetat, iar ecoul repeta strigările de două sau trei ori, şi nu ştiu prea bine cum ajungeau întocmai la urechile unui roi de tinere negrese, înveşmîntate în costume de pierrot de catifea albă, care se grăbeau să alcătuiască din boabe de marţipan coliere avînd culoarea şi numărul strigate, pe care apoi le treceau după gîtul unui jucător, fiecăruia cînd îi venea rîndul. Atunci mici maimuţe rîioase, cu stufoase cozi albe ţepoase şi mustăţi la fel, săreau mişunînd de pe un umăr pe altul al jucătorilor, smulgîndu-le imediat ca să le devoreze marile perle moi al căror singur rol părea să fie de a hrăni pe aceste căpcăune, deoarece nimeni nu făcea un gest să le alunge. Uriaşele aristocrate şi piticii „călcîie roşii" simulau cea mai superbă nepăsare la atingerea degetelor păroase, ca şi cum ar fi fost necuviincios, în acest loc, să te fereşti de asemenea paraziţi.

Uneori jocul era oprit. Maimuţele şi papagalii dispăreau, chemaţi în coliviile lor de prelungi modulaţii de trompetă de-o moliciune irezistibilă, iar apoi crainicul venea şi făcea socoteala boabelor de marţipan rămase la gîtul jucătorilor, stîrnind de fiecare dată discuţii zgomotoase ce destrămau toate frumoasele lor atitudini afectate de patricieni atunci cînd maimuţele îi folosiseră drept rastel şi loc de plimbare — discuţii cu atît mai

absurde cu cît nu era nimic de contestat, şi victoria atribuită uneia dintre cele două tabere nu le aducea absolut nici un cîştig.

Nu-mi plac prea mult jocurile, fie că sînt de noroc sau de isteţime, aşa că am preferat să mă aşez lîngă Barbara pe o canapea semicirculară ce se afla într-un fel de nişă, luminată din spate de o deschizătură rotundă drapată cu mătase foarte veche, pe care erau pictate toate torturile născocite de oameni. Uriaşa îmi arăta una după alta aceste imagini, ca filele unei cărţi de copii, şi vocea-i căpăta cele mai aspre inflexiuni pe măsură ce-mi descria aparatele cu mecanismele lor barbare. Îmi luai îndrăzneala să-i mîngîi braţul pînă la îndoitura cotului, iar pe urmă pînă la subsuoară ; această frumoasă namilă mă lăsă să-mi fac hatîrul cu îngăduinţa ce-o putea avea pentru zburdălniciile unui şoricel alb, aşa că nu îndrăzneam s-o iau razna, ştiind prea bine că, dacă ar fi vrut, m-ar fi dat peste cap cu un bobîrnac.

Ne aflam la descrierea estrapadei [1]. Savanta fată îmi dădea amănunte cu atîta migală despre „forma terestră" şi „forma marină" a acestei pedepse, ca şi cum ar fi vrut să-mi lase impresia că trebuie să aleg între cele două torturi, dar antebraţul ei îmi zdrobea mîna de şoldu-i uriaş, rotund şi potolit precum casa unei nave ce pluteşte alene în apele calme ale unui doc. Atunci am observat că jocul lîncezea ; îmbuibate, aproape toate maimuţele se duceau din nou în cuştile lor din apropierea coliviilor ; papagalii mai veneau cînd şi cînd să

[1] Tortură constînd în a ridica pe vinovat la oarecare înălţime, lăsîndu-l apoi să cadă.

arunce cîteva grăunțe pe mozaic, dar masa fusese părăsită de aproape toți jucătorii, care șovăiau fără îndoială și nu mai aveau chef să se lase acoperiți de nenumărate coliere acum cînd erau neglijați de maimuțe. Atunci se aduseră niște instrumente muzicale pe care negresele le așezară între muchiile unei stînci artificiale de cristal și argint, aproape de adăpostul nostru, ceea ce atrăgea aici foiala piticilor. Pentru a ne feri de curiozitatea lor, am pus înaintea nișei un ecran din aceeași țesătură ca tapiseria pereților ; puteam astfel, fără să fim prea mult văzuți, să ne uităm mai departe la ce se petrece în salon.

Îndată ce muzicanții veniră și începură să cînte, Galsuinthe încercă să înjghebe un fel de bal, pe care chiar ea îl deschise, jucînd polca cu bătrînul prinț de Villetaneuse, care fu obligat să-și ridice foarte mult brațele ca să-i țină mîinile — cît despre a-i cuprinde talia, nici vorbă — ar fi fost la fel de greu ca atunci cînd ai vrea să faci cîrlionți unei broaște țestoase. Disproporția nu era mai mică între toți ceilalți parteneri, și cum nici unul nu se pricepu sau nu socoti de cuviință că singurul mijloc să se pună pe roate un asemenea bal era să se formeze cupluri de același sex, peste puțin timp, încă mai curînd decît ținuse jocul, dănțuiala începu să se domolească și pînă la urmă să lîncezească cu totul. Se produse totuși o înviorare cînd un negricios mărunțel și urît, pe care nu-l cunoșteam, dar toată lumea îl numea „monsenior“ și-l saluta pînă-n pămînt, se duse și comandă viorilor să cînte triluri foarte repezi, după care dansă cu pași vioi, cu atîta maliție și iuțeală că ceilalți prinseră să-l imite la o distanță respectuoasă. Pînă la urmă dispăru, ca și cum ar fi zburat, și poate într-adevăr așa a fost ; oricum, nu l-am mai văzut. După plecarea lui, atmosfera deveni mai apăsătoare ca niciodată.

Se scurse puțin timp. Galsuinthe, care ședea mai departe de invitații ei, își ascundea cu mîndrie proasta dispoziție, prefăcîndu-se obosită. Atunci probabil i se păru lui Philéas că sosise momentul prielnic să se remarce, să prindă din zbor ocazia de a rămîne singur cu ea, făcîndu-i geloși pe toți trîntorii deocheați de acolo. După trei sau patru pași glisați, o piruetă îl duse lîngă spătarul fotoliului prințesei ; buzele lui se aflau acum la nivelul celor mai de jos unduiri ale coamei vijelioasei roșcate și, oricît de provizoriu ar fi fost această egalitate, sînt convins că i-a dat încredere în el.

Prinse să vorbească deschizînd gura foarte larg pentru a sublinia mai bine cuvintele importante, cum am spus că făcea totdeauna, dar acum atît de mult încît îi vedeam limba zbătîndu-i-se între fălci. Stropea cu scuipat ? Nu știu ; dar pe neașteptate o văzui pe Galsuinthe frecîndu-se cu atîta furie încît micuțul căpitan, cuprins de zăpăceală, se făcu că nu observă nimic.

O roșeață apăru pe obrazul prințesei, devenind imediat stacojiu, pe urmă ca o rană deschisă, ca un micuț crater în coadă de păun, unde se agita în fund ceva albăstrui, aidoma unui ciorchine de omizi de culoarea turcoazei.

— Pecingine, din nou ! exclamă Barbara, aproape la fel de înspăimîntată ca și căpitanul. Mama a avut totdeauna nebunia să creadă că scuipatul o murdărește ; și de fiecare dată cînd o

apucă o criză, își freacă obrazul, și totdeauna îi revine îngrozitoarea plagă.

Fără să ne fi înțeles, ne-am refugiat după ecran. Țesătura lui arsă de secole cedă cu ușurință cînd o apăsai cu unghia ; așa că n-a trebuit decît să apăs puțin degetele ca să fac niște găuri pentru ochi sub butucii, arsicile și perele de tortură care erau pictate de o parte și de alta.

Galsuinthe se ridicase, întinzîndu-și atît de furioasă mușchii vînjoși încît rostogoli imediat pe podea fotoliul de bronz și satin unde o găsise Philéas cu un zgomot de castron de supă ciobit. Regret că n-am avut la dispoziție un mijloc s-o petrific sau s-o torn într-un metal înainte de a-și fi schimbat atitudinea, căci ar fi reprezentat o măreață statuie a mîniei ; așa am văzut-o, ca într-un coșmar, înălțîndu-se gigantic pe o insulă de granit întunecat, în fața unui promontoriu scăldat de neîncetatele valuri ale mării, la extremitatea cea mai sălbatică a unui continent unde băștinașii fuseseră învățați să urască tot ce e străin. Dar statuia holbă ochii, tot chipul fiindu-i străfulgerat de-o lumină aproape albă, a cărei scînteiere însemna : „fără iertare“, la fel de limpede ca un pîrîu de munte.

— Păcătos genist bălos, strigă gazda noastră, a cărei voce, sonoră ca a unui obelisc înzestrat cu darul vorbirii, sălta în cascade stîrnind nesfîrșite ecouri în încăpere ; ce-ți veni să mă privești ca și cum ai fi un melc ? Așteaptă puțin ! Am să te fac să-ți intre coarnele în cap.

Dintr-un salt a fost lîngă estrada unde zăceau instrumentele muzicale, într-o dezordine de lazaret de ciumați, lăsate vraiște acolo de interpreții care-o luaseră la fugă cînd fotoliul fusese azvîrlit pe podea cu o zarvă al cărei ultim ecou mai vibra în urechile noastre ; pe urmă se întoarse la Philéas, înarmată cu un arcuș de violonist pe care i-l trecu apăsat peste dinți ; atunci răsună ceva ce nu știu dacă a fost un geamăt sau un strigăt, dar împovărat de atîta durere încît droaia de invitați risipiți în saloane alergară în goana mare, așa cum fac toți gură-cască cînd aud fluierul unui măscărici de bîlci.

— Galsuinthe ! zise ducele de Clamart, care comandase un regiment de cornaci bengalezi ; căpitanul merită respectul dumitale, nu uita.

Dar prințesa nu mai putea fi stăpînită, cum nu poate fi stăpînit un carusel de rechini cînd se încaieră în jurul unui om căzut în mare. Pe chipul ei pecinginea începuse a înflori în niște umflături violacee, pline de sînge, tremurînd la fel ca făloasa podoabă a curcanului, iar Galsuinthe nu se putea stăpîni să nu le irite cu mîna, ceea ce nu făcea decît să le întindă și mai mult.

— O să le ai și tu, răspunse ea ; stîrpitură, argat de elefanți !

Apoi îl izbi pe chip cu patru lovituri de arcuș, unde se nimeri, lovituri ce-i smulseră de pe față o mulțime de negi mici pe care îi avea în jurul ochilor asemenea unor ramuri de coral roz și a căror extirpare violentă îi lăsase urme ca și cum i s-ar fi aplicat o pînză de spini. Ducele începu să se văicărească ținîndu-se de fălci ca un șoarece rănit, în timp ce Galsuinthe le asmuțea pe uriașe, strigînd :

— Trebuie să terminăm o dată pentru totdeauna cu flecușteții ăștia de bărbați, le îndemnă

ea. Zămislit din furnică, vanitos că a crescut puţin mai mare decît ea, tot acest trib de păduchi şi paiaţe, de firimituri, de paie şi bombonele, care îşi tîrăsc sub faldurile rochiilor noastre aroganta lor fragilitate dîndu-şi aere de greieri împopoţonaţi, n-o să mai îndrăznească mult timp să-şi pună labele pe noi, dacă şi voi o să faceţi ca mine. Înarmaţi-vă, surori. Năpustiţi-vă asupra lor. Smulgeţi-le mustăţile. Amintiţi-vă tratamentul la care l-am supus pe soţul meu, prinţul Esprit, înainte de a face din el acel micuţ gîndac descreierat refugiat pe ogoare în lanurile nesfîrşite de ovăz, obligat să trăiască cerşind de la ţărani şi care mai crede, sărmana stîrpitură, că le apără recoltele agitînd a binecuvîntare cei doi polipi cărnoşi pe care noi i-am grefat la tîmple.

Răspîndindu-se imediat în saloane, uriaşele creaturi se întoarseră îndată, înarmate cu un amestec de ustensile şi obiecte, de la agheasmatar la căuc, luate din pivniţa cu lichioruri muzicale, precum lampa-porumbel, ceara de epilat, cornul împotriva deochiului şi atîtea altele, pe care, dacă aş vrea să le enumăr pe toate, n-aş mai termina niciodată. Pe urmă tăbărîră asupra bărbaţilor.

Philéas le-a fost prima victimă. Căpitanul era atît de speriat de urmările prostiei lui, paralizat ar trebui să spun, de şerpii albaştrii care ţîşneau din străfundul pecinginii princiare că nu se clintise cu un deget la toate loviturile de arcuş pe care le primise. Aşa cum îl cunosc, probabil ar fi vrut să-l înghită un hău după această ofensă ireparabilă adusă codului respectat de „florile de zmeură". În orice caz, nu opuse rezistenţă cînd contesa de Anthony, doamna de Vanves şi doamna de

Champerret se năpustiră asupra lui capturîndu-l cu ajutorul unor cleşti de zahăr ; căci la Galsuinthe bucăţile de zahăr erau pe măsura stăpînei casei, cleştele pe măsura bucăţilor, aşadar, ţinînd seama de mărimea lui, un cleşte uriaş în fălcile căruia îi prinseră nasul, braţele şi coapsa, înainte de a-l duce suspendat atît de groaznic pînă la marginea unui bazin gol unde îl aruncară. Mult timp n-a stat singur acolo, căci curînd i-a ţinut companie baronul Molitor, pe care războinicele se duseră să-l răpească la fel, cu toate urletele baroanei, care le imploră în zadar să-l cruţe pe soţul ei.

După acest debut nefericit care lipsea o tabără de campionul cel mai de soi, „piticii", sfătuiţi de prinţul de Villetaneuse şi conduşi de ducele de Clamart, încercară vitejeşte, dacă nu să le învingă, cel puţin să-şi vîndă cît mai scump posibil aruncarea lor în bazin. Unii alergară în salonul fotoliilor-peruci, de unde şterpeliră un arsenal întreg de linguri şi furculiţe pentru nuga, pe care le aduseră fluturîndu-le în modul cel mai războinic ; alţii se strînseră roată şi făcură patru caturi, punînd picioare dolofane pe umeri sfrijiţi, iar cavalerul de Nanterre escaladă această piramidă şubredă şi fu destul de isteţ sau îndeajuns de norocos ca să taie cu un ferăstrău cablul uneia din lustrele-călătoare ce alunecau deasupra capetelor ; atunci o simţii pe Barbara de-abia abţinîndu-se să nu aplaude ; odată doborît marele păianjen cu labele luminoase, omuleţii luară lumînările, făcînd din ele o centură de flăcări împotriva asaltului uriaşelor.

Unele, care-o luaseră razna înainte, fără să le treacă prin minte că, zdrahoane cum erau, le pîndea un risc serios din partea unor fiinţe pe

care se obişnuiseră totdeauna să le dispreţuiască, simţiră curînd pe pielea lor că bărbaţii mărunţei nu sînt mai lipsiţi de arme şi de răutate decît micile animale. Barbara îmi spuse numele acestor temerare şi, ca să-şi înăbuşe mai bine vocea de clopot, îşi puse gura atît de aproape de urechea mea că era mai-mai să mă răstoarne cu suflul ei : şi de unde mă aflam le-am recunoscut şi eu prin ochelarii din ecran, doamna de Vanves, pe care Galsuinthe, îndemnînd-o să se reîntoarcă, o striga „iubita mea Adonide", apoi Palémone d'Asnières, care îşi oferea o partidă de pescuit popice aruncînd asupra „piticilor" o panglică roşie-închis desprinsă de la gît, cu care îi trăgea spre ea prinzîndu-i de pîntec în acest laţ improvizat, şi Briotte d'Arcueil, ce rotea în jurul ei două „bîte" de temut : cele două lungi cozi ale părului său negru ce formau mai adineauri un coc mai frumos ca un coş sculptat în jad şi pe care şi le despletise acum după ce făcuse la capătul fiecăreia un nod gros cît pumnul.

Se stîrni o agitaţie printre „pitici" care-mi făcu plăcere, deoarece semăna a fugă, pe urmă însă se regrupară încercuind cu torţe pe acelea cărora le doream victoria. Înainte ca uriaşele să se fi putut desprinde din încercuire, îl văzui pe înfioratorul conte de Stains cum se năpusti fluturînd deasupra feţei sale patrate două lumînări, pe care le azvîrli cu o răutate de scorpion în muselina cu nuanţe de prună coaptă ce învăluia trupul opulent al Adoniei şi în crepul de culoarea chihlimbarului ce-o acoperea pe Briotte d'Arcueil ; şi atît de aproape înflori desişul de grozamă al părului Palémonei încît ducele de Clamart nu trebui decît să ridice

puţin braţul pentru a-i da foc, stîrnind un incendiu stăruitor, care întunecă repede splendoarea gigantei în vîrtejurile unui fum puturos.

Imprudentele îşi datorară scăparea unei ţîşnituri de apă care le stinse văpăile de pe ele, stropind pe toată lumea, dar asta nu micşoră gloria ieftină a „piticilor" ; acum ei tropăiau, îşi agitau torţele, le aţîţau pe femei, jurau să nu le mai servească, scoteau şuierături înfiorătoare. Auzii şi sunetul unui gong, care cam aducea cu acela ce răsună pe scările pensiunilor elveţiene pentru a aduna pe comeseni în sufragerie, şi strîmbai din nas gîndindu-mă la jalnicele mîncăruri ; atunci, vecina mea, căreia probabil nu-i plăceau nasurile subţiri, puse degetul ei cel mic întîi într-una, apoi în cealaltă nară a mea, ceea ce avu drept urmare să le lărgească prodigios, aşa cum le vedeţi astăzi. Apăru o cafră, şi Galsuinthe îi spuse cîteva cuvinte pe care slujnica le transmise personalului de serviciu. Cîtva timp cele două grupuri rămaseră locului observîndu-se şi insultîndu-se, dar pe urmă izbucni o larmă, ca şi cum s-ar fi tras cu plugul într-o biserică, şi le acoperi vocile.

În acel moment intrară opt tinere negrese cu torsul gol deasupra unei vechi pălării de spice de orez croită ca o fustanelă ; împingeau o uriaşă cadă de argint aurit montată pe roţi, plină vîrf cu lapte smîntînos, cadă împodobită în partea din faţă cu o sirenă neagră, cu sfîrcurile ţuguiate ale sînilor din porţelan mat, iar coapsa solzoasă îi dispărea înăuntrul băii. Acest aparat ciudat remorca o cuşcă în acelaşi stil, de unde uriaşele scoaseră nişte iepuri vii, pe care îi cufundară în lapte ca pe bureţi, şi-i azvîrliră apoi cu multă

dibăcie peste luminări pentru a le stinge primejdioasele văpăi ; iar după ce „bureţii“ îşi îndepliniră misiunea, alergară pretutindeni cu mici sărituri, ca nişte iepuri de zăpadă.

Odată stins focul pînă la ultima văpaie, uriaşele reluară ofensiva împotriva brigăzii sfrijiţilor ; Galsuinthe le încuraja, jurînd pe dosul lui Dumnezeu că-i vor învinge pe bărbaţi şi îi vor scalpa numaidecît.

— Barbara ! strigă ea ; unde te-ai băgat ? copila mea, fiică trădătoare care pentru prima oară îţi laşi mama să lupte fără s-o ajuţi.

Moştenitoarea familiei Petit-Colombes nu răspunse decît apăsîndu-şi puţin mai tare braţul gol pe degetele mele şi alungînd cu lovituri de picior cîţiva iepuri care se năpustiseră în refugiul nostru.

— Dacă s-ar fi deviat traiectoriile ţîşniturilor de apă cu o lingură sau cu un alt obiect convex aplicat pe orificiu, n-ar fi fost oare tot atît de bune stingătoare ca aceste sărmane animale al căror păr va îmbîcsi cu un miros neplăcut de nou-născut frumoşii dumitale pantofi de satin roz ? o întrebai.

— Fireşte, zise ea (scoţîndu-şi pantofii să-i miroase), dar ai putut vedea în grota căţelului în ce măsură maică-mi îi plac efectele de alb, negru şi galben. Ar clădi o lume numai din ipsos, nisip şi funingine. La noi, în fiecare zi, improvizează ceva din cenuşiu şi bej. Trebuie să încerce toate combinaţiile posibile de moca, frişcă şi ciocolată, şi-o să găsească mereu altele. M-ai plînge dacă ai şti de cîte ori am fost nevoită să mănînc din aceste „table de şah“ comestibile, căci ea crede că jocurile de culori după care se dă-n vînt sînt imorale

dacă rămîn nefolosite şi trebuie să le justifice lăsînd cel puţin impresia că joacă un rol în viaţa noastră. Ah ! spuse ea în continuare, sînt tare plictisită...

Cînd termină de vorbit, ne uitarăm din nou prin „ochelari“. Acum, fiindcă omuleţii nu mai aveau luminările să se apere după ce le folosiseră cu atîta sălbăticie, nu mai exista nici o îndoială asupra soartei ce-i aştepta, şi, aşa cum le fluturau fracurile şi se foiau cu strigăte de spaimă printre iepurii năuciţi, mi se părură un cîrd de răţuşte atacate de vidre.

Unul din ultimii pe care-l zvîrliră în bazin fu vidamul de Moulineaux, provocat la duel de Rhéa d'Antony, care-şi făcu un punct de onoare să-l dea gata numai din ochiade, doar cu ajutorul unei oglinzi de mînă pe care o vîntura neîncetat deasupra şi pe lîngă chipul său foarte palid, pentru a răsfrînge asupra duşmanului privirile-i severe, cu toate văpăile neînduplecate ale pupilelor ei de culoarea aripilor de lăstun. O săritură a vidamului, care se apăra duelînd cu multă dibăcie servindu-se de un cuţit de fructe, înălţă această armă destul de sus pentru a tăia dintr-o lovitură epoletul unei rochii a cărei mătase grea şi plisată semăna cu muşchiul albastru-argintiu de pe trunchiurile mestecenilor ; precum o scoarţă de copac sfîrtecată, aşa se prăvăli greaua stofă, şi sînul contesei sub sfîrcul rozaceu se dezvălui tuturor privirilor mai mare, mai alb decît un scut de zahăr-candel, în timp ce oglinda, înclinată cu isteţime, arunca în ochii preasfrijitului personaj reflexe care-l împietreau de spaimă. Nu putu să

reziste, și uriașele îl aruncară leșinat în groapa unde-l așteptau toți semenii lui.

Mi-e greu să istorisesc ce-a urmat, atît e de necrezut, dar nu trebuie să uitați că mînia femeilor fusese furibund ațîțată văzînd ce suferiseră Briotte d'Arcueil și doamna de Vanves, „rănite" la coafura lor, și mai ales Palémone d'Asnières, lipsită de aici înainte de mărețul stindard de bucle care împodobea de atîta vreme hotelul Petit-Colombes. Le-ar fi iertat bucuros toate insultele, dar nu pe acestea, și poate chiar distrugerea celor două rochii, deși se adusese o ofensă cultului ce-l aveau pentru stofă. Dar, dată fiind situația, n-au avut nici o indulgență.

Închipuiți-vă, dacă puteți, pe mărunțeii învinși legați fedeleș în fundul bazinului înainte de a fi scoși de acolo trași de picioare ; cînd au fost aduși în fața unui tribunal tronînd în fotoliile-peruci, semănau cu niște buchete de capete îmbujorate între brațele ce li se bălăbăneau și trupurile chircite ; căci uriașele au ridicat la rangul de călăi pe cele mai tinere dintre ele, care acum se înverșunau să facă din foștii lor însoțitori un muzeu de figuri de bîlci.

Unii, socotiți mai puțin vinovați, au fost legați goi-goluți de gratiile coliviilor, ca să servească drept stinghii vii pentru papagalii ce-o să-i acopere cu excremente. Altora li s-a ordonat să se așeze pe vine lîngă o țîșnitură de apă, iar o țeavă care le trecea prin gură îi făcea să scuipe spumă după moda aspră a delfinilor și broaștelor țestoase de bronz. Șapte sau opt, adunați într-un zăplaz circular ca într-un urinoar, au fost spoiți cu praf de cretă, ca să se vadă apoi înnegriți de desene obscene culese din închisorile femeilor. Ducelui de Clamart și contelui de Stains li se cusură în piele rîme înșirate pe fire de cînepă pînă ce chipurile le deveniră ca niște ciorchini umflați ce se agitau prostește deasupra cravatelor de dantelă ca plasele de pescuit țipari. Agățat de călcîie și mîini de niște sfeșnice de pe pereți, Philéas fu transformat într-un hamac, iar tinere marchize de nouăzeci de kilograme, contese de două sute douăzeci de livre au călărit de-a dreptul pe el, s-au rostogolit frenetic pe trupul lui întins, în timp ce o baroană grasă îi arăta foarte cu înțeles cizmele cu pinteni pe care se pregătea să le încalțe.

Treburile astea, oricît de frumoase ar fi fost, n-au putut să-i ascundă îndelung Galsuinthei că din colecția sa jalnică lipsea un pacient. Cînd băgă de seamă, se legănă de două sau trei ori aidoma unui resort, ca și cum ar fi chibzuit ce să facă sau unde să se avînte, pe urmă o porni asemenea unei mari lebede roșcate care-și conduce cîrdul în văzduh, tîrînd după ea o hoardă de femei zeloase să-l caute pretutindeni pe cel pe care încă nu-l prinseseră.

— Mai e unul, strigau, unul care făcea pe piticul și a venit cu ofițerul de geniu. Să-l alungăm ca pe-un cîine, surorile mele. Nici unul din ei n-o să ne scape.

Atunci Barbara deschise încet fereastra rotundă care se afla în spatele nostru, mai puțin strîmtă decît mi se păruse la început, deoarece trupul mătăhălos al tinerei trecu prin ea fără greutate. Înainte să dispară, îmi făcu semn s-o urmez, și am ascultat-o mergînd pe-o cornișă proeminentă ; așa am reușit să ajungem la ferestrele încăperilor

unde stăteau servitoarele și am intrat acolo fără să fim observați.

Cartierul era pustiu cu excepția unei odăi în care am putut arunca repede o privire: acolo niște uriașe slujnice cu obrajii îmbujorați comentau victoria stăpînelor, iar valeții, prin vorbe zeflemitoare, își dădeau puțin curaj prefăcîndu-se că sînt foarte ocupați să frece argintăria. Curînd ajunserăm pe o scară de serviciu și apoi îndată în stradă.

Vă amintiți de incendiul de la hotelul Petit-Colombes? A izbucnit două zile după fuga noastră. Unii dintre dumneavoastră s-au mirat poate că victimele, numeroase, aparțineau toate speciei masculine.

Nu știu unde trăiește acum prințesa. Cît despre Barbara, m-a părăsit două luni mai tîrziu, căci prinsese gustul bărbaților și nu s-a mai reîntors la mama ei. Scamatorul care mi-a luat-o a făcut din ea o saltimbancă mai renumită decît el. Puteați s-o vedeți la Londra și anul trecut urcînd curajoasă în gura căscată a unui tun de circ pentru a îndeplini misiunea periculoasă de femeie-obuz. Îmbrăcată într-un maiou de mătase albă, coafată cu o mică tocă stacojie cu ciucuri aurii, era, mi s-a spus, frumoasă, atrăgătoare și mîndră ca ambasadoarea unei planete puternice față de care a noastră ar fi avut toate motivele să se teamă.

Lui Paul Eluard

PODUL

Ți-ai împletit sălbatica-ți ființă cu tot sufletul pădurilor.

VILLIERS DE L' ISLE-ADAM

DEPARTE DE ORICE curs de apă, singurul pod din pădure își înălța inutilitatea-i stranie, unind, deasupra unui drum cu hîrtoape, două povîrnișuri foarte înalte acoperite cu tufe mici de ferigă și mușchi proaspăt și viguros. Sprijinit pe stîlpi de piatră albă, de-abia puțin înverzită în ciuda vechimii, era doar o pasarelă de lemn putrezită de mult pe care mai nimeni nu se mai aventura, iar foarte puținii localnici ce-o foloseau croiseră cu pașii lor, cînd coborau și urcau povîrnișurile, o potecă în zig-zag ce marca servil vegetația ca urma unui colier pe-o blană.

Damien se culcase pe creastă, în fața arcadei centrale a podului ; dacă ar fi fost mai cald, și-ar fi așezat capul în căușul unei perne de mușchi, ca să-și satisfacă o vagă dorință de a adormi ce-i juca în fața ochilor împiedicîndu-l să vadă limpede ; dar pămîntul este încă rece în primele zile ale primăverii, așa că n-ar fi făcut decît să-i înrăutățească boala. Acum hîrșiturile din piept, aidoma pielei frecate și nisipului vînturat, aproape nu se mai auzeau, și asta de cînd, ascultînd sfaturile unei matroane de cafenea („nu-i vorba decît să știi să respiri“), venise în regiunea asta împădurită, părăsind ținutul de uzine și canaluri încețoșate și cu ecluze, unde semenii lui o să-și tîrască pînă la capătul zilelor o existență posomorîtă alinată de săptămînalele lupte de cîini și

de vizitele la biliardele femeilor. Nu ducea lipsa luptelor de cîini ; privise totdeauna cu dezgust luciul pieptarului și al zgărzilor cu colți scînteind sub lămpile cu petrol în sala goală a vreunui șlep cu cărbuni ; acum se uita cum se fugăresc norii printre ramurile arborilor golași încă, și privirea lui ducea acolo amintiri de la biliardele femeilor, singurul loc unde proprietarii micilor întreprinderi textile, stăpînii ținutului sudic, îngăduiau o caricatură de distracție.

Prin fumul învolburat la voia întîmplării, cenușiu ca cenușiul tuturor zidurilor din periferiile cu uzine, apărea o firmă — privită de atîtea ori — deasupra porții unei case joase pe care o descopereai cu ușurință, la cîțiva metri de ecluze, înconjurată de-o grădiniță pătrată. Damien se gîndea că o să vadă îndelung în fața ochilor emblema de-un alb spălăcit reprezentînd două cozi lungi, una roșie, alta galbenă, încrucișate deasupra a două sfere de aceeași culoare, cozi ce înălțau între vîrfurile lor un sutien desfăcut, ale cărui largi pungi trandafirii i se păruseră totdeauna, din pricina picturii zgrunțuroase, că semănau cu o pereche de boabe de zmeură uriașe zburînd legate doar de-un șnur subțire de culoarea topazului, care se termina cu un nod fistichiu acolo unde se împleteau cozile. Sălile de biliard ale femeilor sînt aproape la fel ca pretutindeni : din lemn lăcuit, aramă lucioasă și stofă verde ; aici, ca pe bordul navelor de război, domnește o curățenie exemplară ce te uimește, în contrast cu fațada, dar asemenea taverne sînt închise cu strictețe pe dinafară și nu se gătesc decît pe dinăuntru. La parter o tejghea cu băuturi ocupă fundul sălii sub o scară rustică

ce conduce la primul etaj. Oamenii șlepurilor și ai ecluzelor îndrăgesc grozav automatele, și ca să-i distreze, biliardele sărăcăcioase au cîte-o pendulă cu un cuc, iar cele mai elegante o orgă cu marionete ce scînteiază aproape de tejghea ca un rastel cu puști aurite pe care joacă tontoriul o trupă de șoareci costumați. De la patru la zece, după rangul localului, bănci de lemn de stejar brut înconjoară mesele de biliard despre care v-am vorbit, ca să le izoleze unele de altele, lăsînd în jurul fiecăreia un culoar destul de spațios pentru ca mișcările jucătorilor să nu fie stingherite de picioarele celor ce-și așteaptă rîndul sau care se mulțumesc doar să privească. Suprafața lor e luminată violent de lustre cu forme fantastice de castele cu mii de vîrfuri, ca de vis, ce-și revarsă scînteierea și asupra mătăhăloaselor „viespi din teatru“ care sînt partenerele oferite amatorilor de biliard : fete tare zdravene, parcă mai înalte în conturnii din picioare, purtînd doar un maiou foarte strîns pe corp, încercuit cu dungi orizontale roșii, apoi galbene, ca o repetare a firmei de afară, și cu părul de-un blond aprins pînă la un șaten decolorat, împletit în mari cocuri îndesate, strînse mult deasupra cefei. Carambolajele sînt zgomotoase, căci dacă bărbații caută prăzi, fetele tigrate își apără strașnic libertatea. În adevăr, la biliardul femeilor — și asta-i o lege — jucătoarele, cu mîinile legate la spate, sînt oferite acelora ce vor putea să le învingă, aparținîndu-le fără rezerve pentru o oră ; dar aceste creaturi sînt atît de bune cunoscătoare ale jocului, căruia îi dăruiesc toate clipele vieții lor, că există puține speranțe să le învingi, doar dacă te plac sau poți să le

îmbeți ; căci copii împopoțonați frivol în straie de fluture de la chermese veghează să fie ordine în rîndurile clientelei, și între tejghea și mese se văd cîte trei sau patru alergînd cu sufletul la gură, vînturîndu-și aripile de tafta, ca și cum ar vrea să facă să spumege mai bine berea dulce sub capacul unei halbe impozante pe care-o așază în colțul mesei la îndemîna vreunei jucătoare prea iscusite. Damien nu uitase singura partidă pe care-o cîștigase, și nici chipul, puțin porcin, nasul mare cîrn, ai fi zis că din pricina loviturilor de pumni, ochii micuți înfundați în obraji, colțurile gurii băloase și puful de pe buza superioară jilavă de spumă al adversarei lui care, observîndu-l, își înăbușea lacomele hohote de rîs, trădate de mișcările maioului, în timp ce neglija la fiecare bilă să marcheze mai multe puncte cîștigate înainte. Așa că pînă la urmă o învinse, cu atît mai multă zarvă cu cît de aproape o lună nu se înregistrase în local nici o victorie masculină. Se pusese în tonomat un disc special : imnul textiliștilor, îmbogățit îndată cu un cor al lucrătorilor de la ecluze — niște ventrilogi și mormăiți ; pe urmă apăru patronul gîrbovit din pricina cîntecului în răspăr, o mutră de popă firav pe care mai curînd te-ai fi așteptat să-l vezi tremurînd înaintea masivei nimfe decît s-o înhațe — așa cum și făcu — pe jucătoarea învinsă, ca să-i îngreuneze încheieturile, — aducîndu-i-le brutal la spate — cu niște cătușe acoperite de cenușa desprinsă de pe-o vatră unde se afuma șunca. După ce cheia acestei ferecături ajunse în mîna învingătorului, împinse înaintea lui fata mătăhăloasă care se strîmba de rîs urcînd scara, în timp ce toți încercau printre gratii s-o

stropească pe pulpe cu bere din halbă. Se culcase cu ea într-o cameră sub acoperiș, cameră scundă de puteai să scrii cu degetul pe plafon, dacă eroul nostru ar fi avut chef atunci cînd se trîntise pe-un pat înalt doar cît o pernă mare aruncată pe podea, acolo în fața unei sobe umilite de cîteva păpuși vechi, cuibărite sub niște globuri de cristal. Strașnică idilă, din care ce-și amintea mai bine era că toate făgăduielile însoțitoarei lui nu-l putuseră convinge pe el, pe Damien, să-i deschidă cătușele, cu toate că-l rugase foarte stăruitor ; pe urmă nu mai contenise cu sudălmile, așa că depusese solemn cheia pe un glob ce acoperea pe cel mai jigărit dintre spiridușii de ceară și mătase prăfuită ; se așezase liniștit lîngă fată și îi contemplase îndelung, din căușul păturii răvășite, formele pline care făceau să-i crape în unele locuri maioul stropit cu bere ; sînii aveau o paloare bolnăvicioasă, iar chipul îi fu întîi dezamăgit, apoi pornit pe ură și, în sfîrșit, scofîlcit de lacrimi.

Un zgomot izbi urechile lui Damien, care crezu la început că fusese stîrnit de fuga vreunui animal iscodind prin paiele țepoase ale ferigelor din anul trecut ; prea repezi pentru a-l face să creadă că erau ale unui om greoi, cum sînt tăietorii de lemne sau lucrătorii de la minele de cărbuni pe care îi întîlnești de obicei la marginea pădurilor, pașii rostogoliră pietre de pe culmea unui povîrniș pînă în valea unde era drumul rîpos ; cînd auzi zgomotul mai aproape, simți o atingere abia perceptibilă pe spate și un miros de lînă jilavă. Captivat de viziunea sa, încerca să nu se miște, ca s-o rețină mai bine, dorind să se cufunde din nou, odată rămas iar singur, în acea nălucă evocată zilnic,

cea mai triumfală dintre toate amintirile lui ; dar o rafală de vînt risipi marele corp inelat pe care se complăcea să-l umilească cu rigorile unui examen morocănos ; atunci își îndreptă iar privirea spre pămînt și zări pe fundalul întunecos al peisajului forestier o micuță ființă albă ce privea de pe cărarea povîrnită ducînd spre drumul de jos, ca și cum ar fi șovăit să-și riște gleznele. O femeie îmbrăcată însă cu un pantalon bufant din lînă groasă și suplă, cu un pulover din cașmir fin, lucind minunat în lumina cretoasă aidoma straielor îmbibate de făină ale măscăricilor de bîlci care își fac bufoneriile înaintea unui circ cu rulote ; contrar fetelor de la biliarde, avea părul de culoare castanie, tot atît de naturală ca și culoarea argilei curate, a ierbii pîrjolite, a frunzelor ofilite sau a blănii de iepure, iar din pletele prinse în clame îi cădea pe umărul drept o lungă șuviță rebelă potrivindu-se destul de bine cu tot ce pot oferi nesfîrșitele hectare cu arbori și crînguri cînd primăvara abia sfîșie boarfele murdare ale iernii.

„E mai de preț decît toate celelalte creaturi ale pădurii!" se gîndi Damien, căruia hoinărelile îi îngăduiseră în ultima vreme să cunoască o mulțime de minunății : căprioara, corn cafeniu-deschis, țîșnind deasupra potecii cu repeziciunea elastică a unei lovituri de rachetă ; greierul, acel războinic minuscul în armură întunecată, pe care-l izgonești din culcușul lui de pe marginea mușchiului cu un fir de iarbă ; prihoria țopăind sub iarbă, gata să despice cu ciocul o uriașă ciupercă, jumătate cenușie, jumătate azurie, ca să scoată larve ; și aușelul, atît de drăguț cînd sare pe crengile joase ale brazilor sau în adăpostul prăfos al stîncilor

încît ți se strînge inima ca și cum ai vedea din mijlocul unei răspîntii străvechi o fată dezbrăcată ce-și termină rochia de bal aplecată pe-o mașină de cusut abia luminată de clarul de lună. „Să nu-mi scape nimic de la această femeie!“ se mai gîndi cu o luciditate care-l uimi, în timp ce-și descoperea și o nestăvilită dorință de-a se bucura de prezența ei, ceea ce nu-i stîrnise niciodată prihoria, aușelul, greierul, rădașca împodobită cu niște cornițe albastru-închis, gîndacul dăurit ce se agață de floarea de soc, sau chiar veverița pe care poți s-o închizi într-o colivie rotitoare ca o frumoasă văpaie de păr roșietic într-un lampion venețian. Totuși se stăpîni, și nu făcu nici un gest, dintr-un soi de spaimă, și nu rosti nici măcar salutul banal ce-l schimbi adesea în pădure, asemenea vîslașilor pe mare, deși ea poate îl așteptase ca să-i răspundă, căci fluturase intenționat în batjocură, cînd trecuse prin dreptul lui, eșarfa de *tweed* arămiu pe care-o ținea în mînă.

În sfîrșit se hotărî capricioasă, cu o mișcare desăvîrșită de căprioară : nici gînd să coboare pe panta povîrnișului, așa cum se aștepta Damien ; sări, pată albă și ușoară, peste tufele de urzici ce ascundeau cu verdele lor proaspăt cîțiva mărăcini putreziți care stăvileau de mai mulți ani accesul la pod. Cum tocmai atunci o strigase prevenind-o cît de primejdios era să meargă pe scîndurile putrezite, sfătuind-o să se întoarcă și s-o ia ca toată lumea prin fundul rîpei, ea se sprijini de balustradă chiar la mijlocul pasarelei, cu picioarele depărtate, cu un braț ridicat fluturînd eșarfa, cu chipul concentrat, îndreptînd spre el — care

se ridicase prea tîrziu ca s-o oprească — o privire de-o bucurie violentă. Din rîpa sonoră, vîntul năpustea rafale, alungîndu-i pletele și lipindu-i de corp veșmintele de lînă ; așa, fără ca Damien să le fi putut auzi, s-au pierdut în depărtare cuvintele pe care le văzuse rostindu-le gura imprudentei pentru el.

După ce șovăi puțin și convins că ea nu voia să-l asculte, trecu și el peste mărăcinișul încoronat de urzici, întrebîndu-se, în timp ce picioarele zdrobeau șubredul obstacol, de ce paznicii nu puseseră acolo trei sau patru pari cu rețea solidă de sîrmă ghimpată. Bănuia că n-o să-l aștepte, căci, cu excepția vreunei femei învinse mai întîi la jocul de biliard, orice altă necunoscută l-ar fi putut buimăci ca adineauri zborul razant al gaițelor albăstrui, năpustindu-se uneori cu strigăte din frunzișul fremătător de deasupra capului său ; cînd puse degetele pe prima bară a balustradei, răsuflă ușurat, văzînd la celălalt capăt dispărînd pantalonul alb într-un pîlc întunecat de arbuști spinoși de la marginea crîngului.

Dacă o zgîriai cu unghia, bara se fărîmița imediat, mîncată de putregai și acoperită de lichenii galbeni și cenușii crescuți printre ciupercile plate asemănătoare unor urechi negricioase sau unor mici ventuze de cauciuc vînăt.

Damien rămase cîteva clipe aplecat pe aceste ruine. Cu tot vîntul, plutea în aer un parfum ce evoca mulțime de fete îngrămădite la întîmplare în jurul unui culcuș princiar ; ca să-și dea seama de unde venea mireasma, își apropie chipul de ruine ; dar nu avu decît senzația că o barbă mucegăită i-ar fi atins buzele. Atunci coborî povîr-

nișul și o porni pe șosea, întorcîndu-se la casa din apropiere, pe care maică-sa o închiriase, într-un loc sănătos înconjurat de-un pîlc des de pini. Întrebînd-o cine era femeia întîlnită, îi răspunse că fusese fără îndoială doamna Camille, așa cum o numeau arendașii pădurii, soția bătrînului Simon de Hur, descendentul unei străvechi familii de „inspectori ai apelor și pădurilor", stabiliți de secole pe acele meleaguri, și care stăruia cu încăpățînare să locuiască în castelul strămoșesc, dărăpănat acum din pricina umidității copacilor care-l înconjurau ca o chingă.

Ceva nou interveni în viața lui Damien după aventura de lîngă povîrniș. Nu că s-ar fi schimbat relațiile monotone dintre el și maică-sa — această femeie cu chipul de dihor chelbos pe niște umeri prăfuiți, preocupată doar să-i dea să mănînce, la orice oră din zi, hălci de carne fripte afară în bătaia vîntului la un grătar cu cărbuni, care alerga neîncetat de la masă la cuptor mormăind scîrbită ocări împotriva dezgustului său față de această hrană însîngerată și afumată — dar acum, cînd scăpa de îmbuibare și privea o fîșie de cer, vedea înălțîndu-se printre nori, în loc de maioul îndungat al jucătoarelor de biliard, cei doi stîlpi care purtau bolta centrală a bătrînului pod, albi ca picioarele rășchirate ale Camillei de Hur.

Dădu tîrcoale de mai multe ori în jurul castelului unde aflase că locuiește. La drept vorbind, nu mai avea decît o aripă, dar în spațiul restrîns unde se afla și pentru că nu mai exista un corp principal al clădirii, părea excesiv de înaltă cu singurul ei cat din cărămizi negre, roșii și trandafirii sub un uriaș acoperiș de ardezie. Iedera învelea în întregime zidul în locul unde era mutilat. Crescuseră lăstari de frasin alcătuind acum un desiș străveziu între pietrele colțuroase ce dezvăluiau locul sălilor dispărute. Puteai să reconstitui dintr-o privire fundația corpului principal al clădirii și cealaltă aripă ; să le fi străbătut ar fi fost primejdios, din cauza pivnițelor ale căror bolți prăbușite lăsaseră găuri, ascunse de lianele și crengile stufoase ale măcieșilor. Deasupra, vioi ca un herald al pădurii, un alun, cocoțat pe-un morman de pietre care-i înăbușea rădăcinile, își înghesuia puținul frunziș în aripa locuibilă a castelului.

Damien descoperi sub mușchii din pădure, pe-o mare întindere, bucăți de cărămidă, unde niște dîre dezvăluiau foarte clar că acolo izbucnise de mult un incendiu, așa că nu mai avu nici o îndoială asupra cauzelor dezastrului.

Cît despre aceea pentru care venise, nu-i vedea altă urmă decît doi ciorapi agățați să se usuce în fața unei lucarne a acoperișului avînd pe fondul cenușiu o amăgitoare culoare de peruzea, prezența lor acolo, sub pretextul că au fost spălați, părîndu-i-se un semnal ; în realitate, însă, o invitație aidoma sutienului pictat de pe firma de la biliardele femeilor ; își făgădui să nu-i scape acest semnal. I se păru de asemenea că zărește o pată mișcîndu-se dincolo de ferestrele cu mici patrate de la parter, ca și cum cineva îl observa prin geam ; totuși nu recunoscu chipul dorit, căci ferestrele duble împiedicau privirea să pătrundă cu ușurință în interior. Către seară, copacii și zidurile castelului trimeteau în jurul lui, asemenea unor

dinți smulși dintr-un zăcămînt fosil, un mănunchi de note foarte firave țîșnite dintr-un vechi clavir.

Drumul pe care îl luase pentru a ajunge la castelul lui Hur trecea pe lîngă o poiană îngustă, în mijlocul căreia se afla un mesteacăn doborît. Într-o după-amiază, cînd vremea era blîndă și calmă, întorcîndu-se mai curînd ca de obicei, îi veni ideea să exploreze poiana. Trecînd peste făgașul unde totdeauna mustea puțină apă stătută la umbra ferigilor și a bureților de stejar, descoperi un covor nebătătorit, smălțat atît cu anemone de pădure stropite cu pete de-un roz-pal pe cele patru frunze întunecate, cît și cu hrenițe scînteind la soare într-o minunată unduire verzuie. Surprins de atîta prospețime și de tăcerea care se cuibărise acolo, se descălță să nu rănească plantele decît cu picioarele goale.

Atunci îl cuprinse un fel de amețeală. În toamna trecută tăietorii de lemne curățaseră copacul de crengile mai mici pentru a face cîteva mormane, stivuite acum în apropierea drumului între patru țăruși smulși din crîng, așa că în poiană nu mai zăcea decît trunchiul cu ramurile lui mai mari aproape înghițite de frunziș; și totuși o viață încăpățînată umplea cu muguri crăpăturile scoarței copacului; dar, mai ales, la jumătatea distanței dintre vîrf și rădăcină, trunchiul se despărțea în două crengi, pe care Damien le văzu încovoindu-se înaintea lui, apoi aplecîndu-se tot mai mult spre mușchi, aidoma cu partea de jos a unei ogive răsturnate, avînd coloanele la fel de albe și rotunde. Pe dată se gîndi la pod, închipuindu-l cu pilonii rășchirați ca un animal uriaș care s-ar fi culcat să doarmă pe povîrnișul drumului. Din rădăcini se ițeau firișoare colorate, care îi amintiră de eșarfa și buclele despletite ale doamnei de Hur. Părticele din coaja copacului, stîrnite de-o abia simțită adiere, palpitau languros, la fel ca respirația în timpul somnului. Își dezbrăcă toate veșmintele, se întinse pe arbore și-l strînse-n brațe. Un soare blînd îi încălzi spatele și simți pe pîntece scoarța jilavă, rece a tînărului mesteacăn, mai aspră decît ar fi crezut.

Ridicînd privirea, nu departe de el, într-o tufă de porumbar, zări imediat un mic bulgăre întunecat. Cînd scăpă de moleșeala stîrnită de prietenul său vegetal și se îndepărtă de arbore, o pornire copilărească îl îndemnă să afle ce-i ațîțase curiozitatea ; se duse la tufă, îndepărtă mărăcinișul cu degetele și văzu niște pupile încețoșate de iarna petrecută sub povara zăpezii și a chiciurei. Era un cuib de mierle atît de mult afundat în mărăciniș că un om în picioare n-ar fi putut niciodată să-l vadă ; numai întîmplarea ce-i scoase-n cale bușteanul făcuse ca Damien să-l descopere între ramurile de jos ale unui prun sălbatic.

În cuib, pe care păsăruicile îl căptușiseră răbdătoare cu smocuri de păr, pene și lînă, se odihneau, în misterul unei prezențe unice, strînși laolaltă, trei ouă micuțe, care-i amintiră lui Damien, după cochilia lor punctată cu pete de culoarea ardeziei, pe-un fond albastru nespus de gingaș, ciorapii de aceeași nuanță puși la uscat sub acoperișul castelului de Hur, iar, prin strania lor apropiere, îi evoca bilele care adesea, după ce erau carambolate pe tot biliardul, se întîlneau pentru a nu se mai părăsi. Dar cedînd gustului ușuratic

de a despărţi mereu ceea ce este inseparabil, luă unul din ouă, îl duse lîngă arbore, pe urmă îl lăsă să cadă deasupra reţelei de ramuri. Greu să fi putut explica ciudata plăcere care îl stăpîni văzînd învălmăşindu-se gălbenuşul oului şi rămăşiţele fragilei coji azurii cu albuşul fluid, opalin şi cu un miros abia perceptibil de castan înflorit pe care-l stîrnise însîngerarea cu muşchi a crengilor.

A doua zi, plecă înainte de-a se însera, şi nici gînd să audă pomenindu-i-se de cină, ceea ce făcu să răsune în toată casa gemete jalnice ; totuşi, la ora ceaiului, maică-sa îl văzuse mîncînd un sfert dintr-un ficat de viţel şi cel puţin zece tartine de pîine prăjită cu dulceaţă de afine.

Un vînt rece sufla printre pini ; ca să se apere, îşi aruncase pe umeri o veche mantie îmblănită de păstor, întărită ca o talpă din pricina nopţilor petrecute cu ea sub cerul liber. Lipseau doar oile şi cîinii, dar avea în mînă un curmei zdravăn de iederă, strunjit la foc, ce părea un şarpe ţeapăn sau bastonul aproape la fel de înalt cît el al vreunui conetabil zănatic conducînd prin pădure, sub escorta unei haite de cîini, o ceată lunatecă de bărbaţi negri şi femei albe.

Mai întîi se duse în poiană. Acolo, folosind cuţitul cu prăsele de corn pe care-l găsise ascuns în mantie, unde mai avea o capcană pentru cîrtiţe şi un fluier de momit păsărelele, toate unelte utile ţăranului, desprinse din miezul lemnului cuibul unde mai erau două ouă de culoarea aceea azurie atît de neverosimil de limpede, de care se îndrăgostise prosteşte. Ultimele raze ale soarelui străpungeau pieziş crîngul, mai bogat în muguri decît în frunze, dezvăluind la încrengătura ramurilor tufe de ciuboţica-cucului, galbene şi roşii, ce străluceau cu scînteieri aidoma cu ale peştişorilor ascunşi printre pietre într-o apă limpede. Damien adună din aceste flori jilave un buchet mare, în mijlocul căruia aşeză cuibul, în aşa fel încît să ascundă sub corolele deschise edificiul de rămurele şi să nu dezvăluie privirii decît gingăşia dinăuntru, unde se rostogoleau molatic cele două ouă îndrăgite, care, asemenea unor astre gemene în calota cerului, o să-i tulbure acum existenţa, aşa cum odinioară n-o putuse face toate partidele de biliard — cîştigate sau pierdute — acolo, pe meleagurile ecluzelor şi întreprinderilor textile.

Puţin mai tîrziu, se strecura prin sîrma ghimpată fixată de trunchiurile de arbori a căror scoarţă, în unele locuri, era scrijelită de cuie ; pe urmă pîndi castelul.

Cărămizile reflectau o lumină roşietică ivită de după crengi. La parter ferestrele aveau obloanele închise ; numai la una se vedea lumină ; acolo, ca în ajun, se contura o formă, de la talie pînă la ochi, foarte vizibilă din cauza lămpii aşezate în fund, care o proiecta în negru pe geamurile ferestrei ; încremenită, părea însă un manechin de coafor. Pianul, ce de-abia se auzea zilele trecute, acum deşira mereu printre obloane sunetele exaltate ale unei nocturne romantice, ca şi cum ar fi făgăduit nişte voluptăţi macabre.

Pentru a-şi ascunde chipul, Damien ţinea în faţă cuibul înveşmîntat în florile de ciuboţica-cucului ; aşa ajunse, din cîteva sărituri, din crîng

la fereastra luminată. Dinăuntru, gazda-femeie, care printr-o ușoară mișcare își afirmase prezența destrămînd iluzia unei figuri de ceară, probabil că-l luase drept unul din acei fluturi efemeri cu cap de floare, agili dansatori pe care pădurea, precum spun bătrînii maeștri tăietori de lemne, îi zămislește adesea în martie sau aprilie, după ce-a căzut bruma, într-o poiană rotundă, azvîrlindu-i la începutul nopții, ca pe niște pionieri ai adevăratei primăveri, pe meleagurile locuite de oameni. O piatră alunecă din întîmplare de pe zidul orb și căzu greoi înspre ruine. O pasăre, ce cînta în rămuriș, tăcu. Atunci Damien împinse ivărul cu masca lui de flori și fereastra se deschise.

În fundul încăperii, printre scînduri de ierbare, hîrțoage și filozofi de bronz, Camille de Hur așeza printre rîuri de stofă încă albe — vechi moșteniri — un mic bust, în timp ce aerul rece alerga în cutele de saten, vioi ca un firicel de apă pe-o marmură împresurată de reflectoare.

— Perfidule ! exclamă, mi-aduci flori de ciubotica-cucului să le pun în cearșafuri și ouă azurii pentru urechile mele. Intră repede.

Dar, în clipa cînd încerca să intre, ea lăsă să cadă pe grumazul lui rama de sus a geamului în formă de ghilotină după moda engleză, și după ce, bucuroasă, îi luă din mîini ofranda primăvăratică, trăgîndu-l de păr pentru a sta liniștit, îi pecetlui dinții cu un sărut, pe care Damien îl primi cu ochii închiși, stăpînindu-l instinctiv dorința de a fugi cu această femeie într-un loc tainic, între bușteni îngrădiți de pini, sub crengi groase de chiparoși și spini, sub învolburarea de pene a unui zbor de corbi, oriunde ar fi fost, numai copacii să fie cît mai umbroși, înghesuiți acolo în jurul lor, în uriașa pădure înverzită. Pe urmă, doamna de Hur slăbi strînsoarea, ridică cerceveaua, se depărtă pentru ca Damien să poată sări în odaia care, atît cît o zări pentru o clipită, avea înfățișarea unei triste biblioteci unde se pierduse obiceiul de-a se mai citi. Parcă stînjenite să proclame mîndria rasei care bătuse cu aur înveșmîntările lor de marochin negru, tomuri, zdruncinate în fragila lor așezare de vîntul ce răzbătea prin fereastră, se prăbușeau cu un zgomot înăbușit pe covoarele din păr de mistreț aruncate la marginea rafturilor. O draperie cu personaje posomorîte se umfla ca un pîntec. Ce oră putea fi, dacă acele orologiului se aflau între sfert și jumătate ? Acum, doamna de Hur ridică portiera, arătînd vizitatorului o scară pe care balustradele de fier o împingeau vertical în spatele cărților.

Sus, unde nu era altă lumină decît a unui foc cu țopăiri de cocoș sub mantaua mătăsoasă a șemineului, dintr-un șir de portrete de clerici, nu văzu mai întîi decît fustanelele lor albe ca niște acte judiciare încrustate în zid, fiecare ațintindu-și perechea de ochi asupra intrusului, oriunde s-ar fi aflat în încăpere ; între preoții pictați, săbii în teacă ale căror mînere în formă de cruce aruncau scînteieri sinistre la fiecare prăbușire a jeraticului ; mobile risipite cu mici picioare răsucite în formă de lei chinezești evocau în lumina slabă o monstruoasă turmă încremenită ; pe podea, peste o farfurie pentru dulciuri, capace de porțelan trandafiriu : pieptul de martiri cu sfîrcurile pictate în aur ; sticle cu monturi roșietice, vechi oglinzi cu sclipiri sălbatice de-a lungul petelor informe ;

dar crăpăturile din partea de jos a boaseriei azurii și decorul în camaieu de-un albastru-închis al perdelelor pologului îi dădeau destule puncte de reper pentru a înălța deasupra celor două capete ale lor palatul ideal al plăcerilor sufletului și simțurilor, clădit tot numai din scoici și ouă de mierlă, mai mare decît poiana din preajma castelului, mai înalt decît el.

Așadar se întoarse spre doamna de Hur și nu se miră prea mult văzînd-o încoronată cu mii de scîntei ce-i unduiau pletele, atunci cînd își smulse, fără să-și desfacă nasturii, bluza ușoară pe care umerii ei o încălziseră ; și nici cînd se pieptănă în fața focului, capul profilîndu-i-se limpede pe fundalul albăstrui al alcovului. Pe urmă, cînd acest încîntător cap zănatic îi veni în întîmpinare cu mișcări de vidră, dincolo de alba dezordine dezvăluită cînd azvîrli pătura pînă la compotierele trandafirii, cînd se deschiseră pentru el brațele tinerei creaturi citindu-i în ochi o avidă încredere, un farmec neostoit îi tulbură inima — așa fusese de altfel din prima zi — și se dărui cu totul unui val de gingășie fără prihană, ce-l făcu să freamăte de fericire. Atunci Camille vorbi.

Cu o voce mult mai gravă decît aceea firavă, la care s-ar fi așteptat de la un asemenea copil — ca și cum o zdravănă femeie brună, supusă obiceiurilor sălbatice ale Sudului, i-ar fi împrumutat buzele ca să geamă ca umbra acestei clipe abia înfruntată de-un foc ce curînd se va stinge — ea îi spuse lucruri dragi și împovărate de tristețe la care se gîndea și el acum cînd o privea : crengi înlănțuite de alte crengi, asemenea unei armate de călăi hirsuți încrucișîndu-și săbiile, departe la

kilometri în jurul ei ca s-o străjuiască mai bine ; un soț înrudit cu toate vechiturile din muzeul său intim și despre care nu se știa dacă seamănă mai mult cu un orologiu sau cu o archebuză ; cîini înălțîndu-și spre ea boturile albe cînd se întorceau de la vînătoare și jivine însîngerate aruncate la picioarele ei pe puținele flori ale unei grădini minuscule ; calul, la capătul frînghiei de care era priponit, cabrat gol ca un drapel jilav, cînd ea se apropia de țărușul al cărui loc îl schimba totuși în fiecare zi ; micuța cucuvaie domesticită ce-o urma în culoarele cenușii și care murise făcîndu-se tot mai mică în mîinile ei, și nevoia ce-o resimțea acum să-și încredințeze mîinile unora mai aspre decît ale sale, și altor ochi ; ochii ei aplecați prea îndelung asupra ruinelor ; în sfîrșit, de cînd se înfruntaseră pe marginea drumului rîpos, nevoia de neînlăturat ce se cuibărise între ei pînă se reîntîlniseră.

Noaptea petrecută împreună a fost pentru Camille de Hur o minunată dezrădăcinare, iar pentru Damien creuzetul cu scînteieri de mătase roșie unde trebuiau să se topească, aidoma unor făclii de ceară cam grosolane, toate nălucile ce-i chinuiseră mintea, ca să apară apoi în tipare mai vii și sub forme noi. Păuni împodobiți cu aur și șopîrle cu creste verzi și violete făceau mii de ocoale în spațiul dintre perdele, trăgînd care de sidef unde forfoteau pui de lei roșcați, vioi ca niște șoricei. Copacii pădurii se tălăzuiau lîngă pat ca o mare de jad, dar ecourile beznei se fugăreau în alcov cu reflexe de perlă, purtîndu-i pe amanți ca pe apa unui lac liniștit între munți întunecoși. Uneori,

o certitudine orbitoare năpădea încăperea, răspîndită de roiuri de scarabei incandescenţi, ale căror cadavre recădeau imediat ca nişte fulgi de zăpadă. O coapsă goală îi mîngîie obrajii lui Damien şi i se păru că marea boltă a podului tremură la fel ca un pîntec de turturică deasupra pleoapelor sale întredeschise.

Pînă cînd dimineaţa lumină hîdele stele pale, împinse prin găurile din perdele, aceste seducţii îl hărţuiră, atît de reale că aproape îl răneau ; numai atunci muzica îşi pierdu din intensitate, apoi încetă cu totul şi nu se mai auzi decît ciripitul păsărelelor cuibărite în iederă sau pe crengile de lîngă acoperiş. Regină decăzută a nopţii, mai tristă decît în zori sora sa chiliană cu flori îmbătătoare, Camille de Hur fu asaltată de gînduri posomorîte, care-o făcură să tremure, ca şi cum, pentru a reintra în viaţa conjugală, şi-ar fi pus din nou cuirasa jilavă pe care-o lepădase în ajun în faţa buchetului de ciuboţica-cucului. Îl sculă pe Damien, îi porunci să se îmbrace şi-l conduse la primele trepte ale unei scări mai impunătoare decît cea în spirală, ascunsă în spatele cărţilor pe unde urcaseră ; era atît de zorită de parcă ar fi vrut să-i arate cu tot dinadinsul dorinţa grabnică să-şi ia rămas bun de la el, să-şi regăsească solitudinea, să-şi cufunde meschinăria zilei în toropeala încă iluminată de ultimele ceasuri ale nopţii.

El, cu mintea paralizată de-o învolburare de imagini prea împrăştiate pentru a putea zămisli ca altădată un spectacol, dacă nu chiar monştri, întîlni în josul scării un coridor unde sălbăticiuni împăiate erau expuse laolaltă cu puşti pe rafturile unui lung dulap fără geamuri ; coridorul răspun-

dea într-o anticameră împodobită cu căpăţîni de animale [1] (arme mărturisind prezenţa seniorului), lănci, vîsc prăfuit şi calendare vechi. Uşa următoare, uitată deschisă, îi dezvălui un salon posomorît plin de umbre negre : cufere, vase de argint aşezate pe suporturile lor lăcuite, orologii ascunzînd războaiele de pe tapiserii sub ora daurită a frontoanelor ; iar în această cameră, în picioare, lîngă un pian mic, în costum verde de vînător, de pe vremuri, stătea un bărbat foarte bătrîn, pe care Damien, fără să-l fi zărit vreodată, îl denumi imediat Simon de Hur.

Cei doi bărbaţi se salutară cu oarecare solemnitate, dar discuţia nu depăşi banalităţile obişnuite. Domnul de Hur înălţă capacul pianului şi păru că atinge clapele, vădindu-se puţin enervat, deoarece nu se auzi nici un sunet. Damien, prefăcîndu-se că acordă acestui gest cel mai călduros interes, îşi luă inima-n dinţi şi apăsă pe o clapă din registrul cel mai înalt, răsunînd o notă ascuţită cu totul neplăcută ; atunci domnul de Hur închise repede pianul şi pe urmă între ei se înstăpîni tăcerea.

Apariţia unui personaj măsliniu, a cărei livrea de catifea împodobită cu nasturi avînd încrustaţi capete de cîine îi dezvăluia meseria, risipi atmosfera de stinghereală.

— Hăitaşii sînt în faţa casei, îi anunţă. Vremea-i bună şi n-aşteptăm decît ordinele domnului pentru a pleca.

[1] *Hure* — cuvînt de origină germanică : căpăţînă de animal ; joc de cuvinte intraductibil.

Ieşiră. Doi băieţandri înveşmîntaţi în bluze galbene, lăudăroşi nevoie mare, sprijinindu-şi picioarele în iarbă de nişte pachete acoperite cu pînză gudronată, îşi disputau cu mîinile întinse te miri ce nimic al primăverii, însă, cînd îl văzură pe stăpînul castelului, se opriră din joacă într-o atitudine neghioabă. Dar Damien nu-i privi nici măcar ca pe puiul de vulpe ucis în zori, pe care, după cum se vedea prea bine, îl călcaseră în picioare lîngă pachetele întunecate. Ce zăcea acolo — sînge, carne şi păr — făcea parte din el, la fel ca propria-i inimă. Nu mai trebui să privească înapoi ca să se încredinţeze că dispăruseră minunaţii ciorapi de culoarea peruzelei, că storurile ferestrei erau trase şi nici o urmă de prietenie nu mai izbutea să străpungă faţada duşmănoasă a castelului de Hur.

Hăitaşii, deoarece aşa doreau să fie numiţi, făcură din pachete două poveri egale, le puseră pe umeri şi o porniră la drum, cureaua de piele subţire folosită la legat încrustîndu-se încetul cu încetul în gudron ca o şină de tramvai.

Curînd ajunseră cu toţii în pădure. În frunte se aflau hăitaşii, care păreau, după chipul surîzător ce le ascundeau zburdălniciile, nişte elevi de liceu la plimbare : poticnelile erau prilej de salturi peste hîrtoape, sau ca să muşte cu nesaţ frunzişul proaspăt, ca şi cum n-ar fi purtat în spate decît o bucată de plută ; şoaptele la ureche îi ajutau să-şi dea în coaste ghionţi zdraveni exultînd vigoare tinerească ; pe potecile de pe înălţimi căţăratul le era prilej de îmbrînceli şi hîrjoană. Paznicul mergea după ei ; parcă singura lui menire era să îndepărteze grijuliu, cu vîrful bastonului, pietrele sau bucăţile de lemn pe care ţopăielile băieţandrilor le arunca

în mijlocul drumului, iar pentru treaba asta mergea gîrbovit, proiectînd spre pămînt enorme sprîncene stufoase, agăţate ca nişte egrete de marginea adîncilor orbite, de unde, cînd le îndrepta spre tine, de abia-i vedeai rostogolindu-se ochii mici şi pătrunzători pe care i-ar fi invidiat un şlefuitor de pietre scumpe. Pe urmă venea Damien, cu mîinile în buzunarele hainei, ceea ce îl obliga să ţină ridicol braţele ca nişte toarte de ulcior ; istovit, se ţinea foarte ţeapăn, căutînd să se împotrivească dorinţei de a tremura ce parcă se prăvălise asupra lui de pe ramuri, ca o maimuţă ciolănoasă, ce-i muşca şira spinării de cînd se întorsese în pădure, aşa că nu-şi mai putea aminti unde-şi pierduse mantaua şi ciomagul de conducător al umbrelor. Bătrînul Simon de Hur încheia cortegiul cu paşi liniştiţi ; îi dănţuia pana, încă verde, prinsă de pălăria Ludovic al XI-lea, lîngă mugurii crăpaţi de nişte limbuţe grăbite ; cîteodată îşi apropia de buze cînd o ploscă păroasă ca să tragă o duşcă de vin, cînd un fluier antic de os, şi atunci cîinii rămaşi în coteţ îi răspundeau cu lătrături.

Cînd văzu podul, cortegiul se opri. Aflară că domnul de Hur nu va merge mai departe, că Damien va rămîne cu el, iar ceilalţi vor îndeplini singuri misiunea cuvenită. La un gest curtenitor al bătrînului, tînărul împărţi cu el scaunul de muşchi şi lemn putrezit. Ar fi avut chef să-l întrebe ceva, dar de la primele cuvinte Simon răspunse punînd mai întîi un deget pe gură, apoi se întoarse spre servitorii ce coborau pe drumul rîpos, agăţîndu-se de ferigile povîrnişului cu o prudenţă pe care bluzele cafenii ale celor doi băieţandri şi costumul îngălbenit al pîndarului de

vînătoare îi făceau să semene perfect cu nişte cărăbuşi. Cînd ajunseră sub pod, nu-i mai văzu bine, şi Damien nu îndrăzni să-i propună lui Simon să meargă mai aproape. Zelul acestor insecte nu-i inspiră de altminteri nici o curiozitate. Treaba lor! Nu-l stăpînea nici o dorinţă să cunoască dinainte ce vor face. Că nu era nici vorbă de-o hărţuială a vînatului, o dovedea roboteala celor doi purtători de poveri, care acum erau ocupaţi să aşeze lîngă pilonii podului conţinutul sacilor ce-i aveau în spate, în timp ce pîndarul desfăşura un fel de sfoară, pe care o întinse pînă la marginea cărării povîrnite; şi oare toate acestea însemnau pentru Damien mai mult ca zvîrcolirile între degetele lui a unei larve luate din ţărînă pe care o zdrobi imediat, chiar în clipa cînd îi venea din nou triumfal în minte fiinţa albă care, acum cîteva zile, pe bătrînul pod, risipise cu o graţie îndrăzneaţă, ca o lovitură de lancie, funebra procesiune a norilor?

Un zgomot se auzi, behăit dintr-o mică trompetă pe care o bănuiai făcută din corn; paznicul şi hăitaşii sosiră într-un suflet şi făcură grup în jurul stăpînului; trecură mai multe minute şi deodată ţîşni din drumeagul rîpos o ciupercă mare cu tulpina de foc, iar podul dispăru sub învelişul de fum negru. Cînd zgomotul ajunse la el, îl izbi drept în piept cu o asemenea violenţă, că Damien nu se putu stăpîni să nu ridice braţul să se apere ca un copil prins cînd face o poznă, şi chiar domnul de Hur înregistră şocul printr-o clipire din ochi; dar totul se sfîrşise: doar arborii din pădure mai trimiteau ecourile tot mai slabe ale tunetului.

O pală de vînt, care suflă drept în faţă observatorilor ca şi cum un tren ar fi defilat deasupra lor, alungă înspre ei tot fumul; doar cîţiva norişori se prinseră în rămuriş ca o vată murdară pe trandafirii unui dentist de ţară. În locul unde se înălţase podul nu mai era acum decît un morman de moloz şi pietre albe, unele zdrobite, altele întregi iar bucăţi de bîrne se iţeau ici-colo din groapă. N-aveai nici un motiv să te gîndeşti la altceva decît la un edificiu distrus de explozie, totuşi Damien zări în faţa lui, foarte clar, un cimitir de cai. Privirea îi alergă pe ţeasta unei iepe cenuşii pe-al cărei craniu pielea se încreţise îngrozitor, alungindu-se sub ferigile de la poalele povîrnişului, iar acolo sus, pe creastă, îi apărură, ca nişte năluci, mîrţoage din evul mediu, siluete slăbănoage, pe care rîndaşii le aduseseră cîndva aici ca să le prăvălească în prăpastie. De bucurie, hăitaşii se prinseră de mînă; dănţuiau lîngă paznic şi săreau cu atîta uşurinţă încît în fiecare clipă mai că-i vedeai zburînd, ca nişte baloane, peste vîrfurile fagilor.

— După-miază aduci aici căruţe să transporte molozul, se adresă domnul de Hur paznicului. Ai grijă ca oameni tăi să arunce toate astea în fundul unei cariere de piatră; locul să fie acoperit cu pămînt şi muşchi; să se planteze acolo puieţi, arbori, dacă trebuie. Vreau chiar de mîine să nu se mai poată găsi nici o urmă de pod în pădurea mea.

Ca prin minune, parcă întinerise. Salutînd cu pălăria împodobită cu pană, arătă drumul cetei sale şi o porni atît de repede că de-abia îl puteai urma.

Dimpotrivă, Damien coborî pe drumeagul rîpos cu precauţiuni de moşneag. Întorcînd spatele mormanului de ruine, se îndreptă spre casa dintre pini, spre masa pe care era încredinţat că o va găsi încărcată, prin grija mamei, cu o piramidă de carne sîngerie, al cărei gust fad îi şi umplea gîtlejul. Mergea alene, poticnindu-se din pricina unor stăruitoare crize de tuse, pe urmă, istovit, se opri. Se sprijini de nodurile unei rădăcini care răsărise din povîrniş ca un mare şarpe castaniu ; iar cînd îşi duse batista la buze, nu se miră observînd că scuipă sînge.

Lui Zosia

UN CAZINOU AL NELINIŞTII

Violenţa şi iubirea trebuie să-l fi bîntuit cumplit, iar raţiunea sclipea pe ruinele sufletului său ca ochiul unui erete care s-a cuibărit într-un palat distrus.

HÖLDERLIN

AM AVUT TOATE tîrfele din Milan, spuse contele de Numa secretarului său, şi de la inel la pat, trecînd prin Eden, Rialto, Vauxhall, sala oglinzilor şi galopul final între nimfele de stuc din marele salon de la Gambrinus ; totdeauna acelaşi drum bătătorit : glacial ca o polcă de ambasador. Pînă la urmă, n-o să-mi arăţi altceva ?

— Excelenţa-voastră ar putea să vadă cazinoul orezăriilor şi casele de joc construite pe piloţi, dacă picioarele nu vă sînt prea gingaşe pentru un drum lung, căci inundaţia ne împiedică să mergem pînă acolo cu maşina şi trebuie să trecem pe pasarelă, răspunse secretarul.

— Crezi că mă sperii cu pasarela ta ? O să mergem astăseară. Pregăteşte nişte martingale care să pară că nu dau greş ; cele mai ciudate, cele mai îndrăzneţe stratageme care să-i scoată din sărite pe toţi amatorii de ruletă. Pe cînd ne aflam la Monaco — în război după regeasca epocă în care ne umpleam tabacherele cu cenuşa de la Bazarul Carităţii, folosind-o îndelung ca să parfumăm cearşafurile celor mai nebunatice dintre frumoasele noastre prietene, şi nici vinul de Etna, nici tokai-ul Mariei Theresa, nici chiar ameţitorul vernaccia din Sardinia nu ne-au dăruit niciodată atîtea nopţi minunate de ţap cît o singură priză din acel funebru parfum vetiver[1] ; la modă erau cearşafurile din crepdeşin negru ; lenjeria, îţi aminteşti ? şovăia între albastru-deschis şi roşu-aprins ; nu te mirai de loc cînd, ridicînd o fustă, vedeai straie de episcop şi ciorapi de cardinal — căci pe-atunci metoda Marigny era în floare şi la toate etajele se auzea din zori zornăind ruletele din apartamente. Se pare că iniţiaţii aplicau la întîmplare un principiu asemănător întrucîtva cu al vaccinurilor şi încercau cu o lungă serie de bile plasate într-o oarecare ordine, sau cu o anumită culoare, să obţină succese pe-un teren neutru, la ei, înainte de-a risca să joace stăruitor la cazino cutare culoare sau un şir de numere contrarii. Aşadar credeau de fapt că e obligatoriu să cîştigi dacă pariezi împotriva revenirii unei şanse slabe pe care ai „dezarmat-o" făcînd-o de timpuriu să se ivească din bezna tuturor şanselor şi tuturor posibililor. Mai curios e că le reuşea. Să existe oare undeva o ruletă uriaşă de esenţă mistică, înzestrată cu memorie, sau mai degrabă un fel de crupier suprem care participă la rostogolirile tuturor bilelor de pe lume pe cadrane numerotate ?

— În orice caz, e un mod de a vedea foarte platonician şi foarte demn de maestrul meu. Dar excelenţa-voastră nu va avea prilejul să-i constate prezenţa în tripourile din cîmpia lombardă. Asemenea stabilimente grosolane seamănă tot atît de puţin cu cele din Monte-Carlo precum un antricot de tavernă cu o friptură pregătită să fie servită în alcov pe-o farfurie de argint aurit ; şi dacă o să întîlnim acolo oarecare miresme eterate, un miros suav sau doar cel mai neînsmnat iz de putreziciune, va trebui să ascultăm de sfatul bun de-a ne cărăbăni din acel loc fără să mai aşteptăm

[1] Plantă în India din care se extrage un parfum puternic.

ca toată baraca să ni se prăvălească în cap ; căci apariția luxului într-un mediu atît de umed dă naștere la mici animele ce fac de petrecanie lemnului cum nici n-ați putea crede.

— La naiba, exclamă contele, ce animale scîrboase ! Ce pacoste ! Mi-au plăcut totdeauna garniturile, „fleacurile“ și „nodurile de dantelă“ în jurul fripturii. Așa sînt : îmi trebuie „papiote“, sau nu-mi place nimic. Cum vrei să mă obișnuiesc cu biftecul tău de tavernă ? În sfîrșit, nu mă contrazic, o să mergem astă-seară. Bădăran ca lumea nouă sau de pe-acum corupt ca cea veche, cazinoul orezăriilor ar trebui să fie neînchipuit de plictisitor ca să mă facă să regret speluncile din Milan.

La drum o porniră mai tîrziu : atunci cînd răcoarea nopții risipi puțin spiridușii jucăuși ai șampaniei din care numai o singură sticlă de om n-ar fi fost de ajuns ca să învingă îngreunarea unui dineu cu ciorbe milaneze, brînză și fripturi după „moda“ lombardă. Cînd ieșiră din oraș, se aflară îndată într-o uriașă cîmpie inundată ; valuri mărunte se izbeau de temeliile primelor case întîlnite, reflectînd lumina lămpilor aprinse la ferestre. Un pod foarte lung de vase îi primi pe călătorii nocturni ; luminat de două șiruri de torțe înfipte în balustrade, podul ducea într-adevăr atît de departe încît ai fi zis că era menit să se piardă ca o sabie de lumină în ceață, iar cele cîteva trepte pe care trebuia să le urci ca să ajungi la el formau un pasaj tremurînd sub greutatea fiecăruia, sporind iluzia unei îmbarcări autentice cu destinația spre acele meleaguri de pîclă, gheață și scînteietoare năluci întrezărite dincolo de periferia inundată.

Contele tăcea, lăsînd celuilalt grija să meargă înainte pentru a-l conduce și a-i da de știre despre locurile anevoioase doar printr-un gest care să nu-i tulbure liniștea. Imagini, pe care încercase în zadar să și le amintească încă de azi-dimineață, îi reveneau acum puzderie în minte. Ale unui vis aproape uitat la deșteptare : față în față cu signorina Giovenca Belcorno, de pe-acum prea corpolentă, tînără frumusețe ce-și dădea uneori aere pentru că făcea parte din coristele de la Scala ; un ochi mare și pal într-o învălmășeală de panglici și un păr ca de cînepă alături de care contele își petrecuse ultimele sale nopți — și din nou își dă seama că e pe punctul de a străbate o alee lungă mărginită de lumînări înalte ca plopii, sub niște nori scămoși cu sclipiri de pană de corb ce se zbat între văpăile tremurătoare. Il ține de braț o femeie cu voal care merge anevoie. O conduce spre un altar încă invizibil, dar știe că-i acolo, la capătul aleii, iar cînd o movliță de pe drum îi obligă să se aplece unul spre celălalt ca să-și regăsească echilibrul, o simte tremurînd aidoma flăcărilor cînd ating nori încărcați cu picături de apă. Lumînările sînt purtate de sfeșnice uriașe de argint străvechi, masive, amintind la fel de bine atît soclurile de statui, cît și lăzile unde se țin iarna portocale ; cam pe o treime din ele se vede vechea emblemă a seniorilor din Numa : „în argint, o stemă cu un cap de bour cenușiu înconjurat de-o coroană de spini în formă de guri-căscate“, emblemă fixată pe ceară de o tijă cu vîrf din nu știu ce metal acoperit de-o stofă, asemenea unei piese delicate care te temi să nu ruginească. Atunci ceva se sfîșie, iar contele înțelese înspăimîntat că voalul

tinerei mirese nu-i din muselină albă cum e obiceiul, ci din crep mai negru decît vîrtejul de funingine ce se aşterne pe cîmpie după incendiul unui hambar ; că lumînările sînt turnate dintr-o ceară vopsită în violetul celei mai amenințătoare prevestiri, iar clopotele nu răsună a voioşie, ci a moarte, şi rarele lor dangăte le auzi tot mai aproape de fiecare dată, ca şi cum ar sări dintr-un candelabru în altul, pînă ajung să-ți bată sinistru chiar în golul craniului. Înaintea logodnicilor păşeşte un cortegiu de ostaşi elvețieni înveşmîntați în broderii de nichel şi plumb, înarmați cu halebarde împodobite cu frunze roşii ; ascunşi de măşti țesute din fire de sîrmă neagră, baroce, asemănătoare grilajelor unei mănăstiri ; dincolo de uriaşele lumînări unduieşte o gloată în straie de penitenți, care flutură mici candele fumegînde, filtrînd un zumzăit lugubru deasupra tuturor acestor glugi albe sau negre. Un miros de carne încinsă irumpe de sub voalul logodnicei, miros ce devine tot mai pătrunzător după fiecare pas al ei. Iat-o, îşi înlătură puțin voalul : contelui Numa i se dezvăluie un îngrozitor cap de bovină cu toată fața descărnată, roind de puroi din pricina unei hoarde de insecte minuscule ce colcăie pretutindeni necruțînd decît ochii de pe-acum neînsuflețiți şi ațintiți asupra lui cu sărmanele lor pupile cenuşii.

Toate strădaniile contelui de a se gîndi la altceva nu-i ajută cu nimic ; imaginea stăruie cu o încăpățînare de bornă peste care nu poți trece, dar nici nu-şi aminteşte urmarea visului după hidoasa viziune. Văzîndu-l atît de absorbit, îl smulge din această viermuială secretarul care trebuie să-l trezească de-a binelea luîndu-l respectuos de braț, cînd au ajuns amîndoi în fața cazinourilor.

Primul nu era decît o cabană destul de largă, clădită pe țăruşi din trestie şi ramuri, în mijlocul unei platforme a cărei podea frecată cu ulei strălucea ca un parchet de dans. Pretutindeni în jur alergau aceleaşi torțe ce luminaseră pînă atunci calea contelui şi a secretarului în timpul călătoriei, dar se vedeau şi mari văpăi zvîrcolindu-se deasupra unor căşti de tranşee, înfipte în nişte puşti aşezate în jerbe în cele patru colțuri ale platformei, văpăi pe care cîțiva arlechini caraghioşi le stropeau neîncetat cu nişte bureți scoşi dintr-un butoi cu petrol. Vestale uimitoare, dacă ceva ar mai fi putut să uimească pe contele de Numa. Aceşti bărbați-arlechini făceau parte din tipul oacheş şi abundent păros, frecvent în Piemont şi Lombardia, tip care pune mai bine în evidență — mai mult ca la nordici întotdeauna cu înfățişarea puțin între genul *hafenpupchen*[1] şi porcul proaspăt — costumul lor de neuitat : pantaloni de cavalerie grea, cizme de artilerist, pinteni mexicani, iar pe deasupra straie străvezii îmbrăcate unele peste altele, fulare din crep în toate culorile curcubeului, mantouri de seară portocalii, imitînd penajul lebedei, garnisite cu astrahan, corsaje încinse cu cartuşiere, dar înnodate cu voal de smarald, trene regeşti, cozi de hermină, brandenburguri ; o întreagă croitorie pretențioasă şi derizorie exalînd un miros de hering afumat, scos din lăzile de gunoi din Milan ca să împodobească

[1] „Păpuşele" din port (în germană, în text).

această parodie a unui cult, ce dăinuie pe alte meleaguri, în jurul mormîntului victimei necunoscute a unui război de mult dat uitării.

Voiră să intre în acest cazinou primitiv ; cel puţin contele se lăsă împins acolo de secretarul lui, căruia o asemenea severitate a decorului îi dădea o plăcută senzaţie de siguranţă, deoarece nu se vedea nici o urmă a acţiunii corupătoare a rafinamentului. Interiorul era mai curînd gen corsar : după un coridor lung, unde automate cu bani se bălăngăneau în echilibru nestabil în nişte mici loje despărţite prin grămezi de paie stivuite pînă-n tavan, coridor circular ce făcea în spirală de două sau trei ori ocolul cabanei, nimereai într-o sală cam întunecoasă, deşi era luminată de lămpi electrice acoperite de conuri de hîrtie verde prinse de nişte fire foarte inegale, ale căror capete se pierdeau toate în acoperişul din trestii uscate. Acolo, prin fumul des, se vedeau agitîndu-se muncitori în pantaloni negri de lucru, în bluze de zidari, sau chiar cu torsul gol, ca fochiştii de pe pacheboturi ; mai erau şi nişte personaje pămîntii, cu înfăţişare gravă, poate ţărani. Cei mai mulţi dintre ei alergau în cerc pe lîngă pereţi, încovoindu-şi şira spinării ca într-un manej, iar uneori de-abia se opreau pentru a agita cîte-o bancnotă sau chiar un teanc lîngă mai multe cîrlige de măcelărie aşezate la intervale egale sub nişte numere enorme ce păreau şi mai mari din cauză că erau pictate cu gudron pe paiele tencuite cu var. Apoi un claxon întrerupse acest curios delir girator şi toţi se aşezară în jurul unei table înnegrite, masivă. ca bancul unui fierar, unde nişte puşlamale prezentau jucătorilor un burduf larg deschis din piele de căprioară, ca să-şi poată alege de-acolo un pachet dintr-o mulţime altele învelite în ziare vechi. Un bărbat cu haină de piele arunca pachetul pe masă, altul îndrepta spre el flacăra zgomotoasă a unei lămpi de sudat, iar numărul învingător apărea din cenuşa ziarelor *Avanti* sau *Corriere della Sera*, pe faţa superioară a unui zar de fier adesea încins pînă la roşu.

— Toţi oamenii ăştia merită să fie biciuiţi, spuse contele. Ce mă interesează numărul lor căzut la ţanc şi dacă o să cîştige sau o să piardă ? Ar fi mult mai plăcut, mă gîndesc, să-i sileşti să audă ultimele ştiri şi cursurile de la Bursă citite cu voce tare din ziarele vechi de patru sau cinci ani, în timp ce s-ar da foc chiar sub ochii lor, cu ajutorul acestei foarte utile lămpi de sudat, micilor economii care stau atîrnate acolo jos bălăbănindu-se prosteşte ca nişte bucăţi de ficat de viţel.

— Excelenţa-voastră, pledă secretarul, a observat desigur strania frumuseţe din privirea jucătorilor săraci : nu e oare o gravitate bizară atîta seriozitate, un fel de chemare arzătoare şi mîndră aidoma aceleia pe care am recunoscut-o adesea în ochii cîinilor înfometaţi ?

Dar contele îl întrerupse :

— Haide mai departe, spuse. O să găsim poate ochi de pisică. Sînt singurii pe care-i privesc cu plăcere, şi-ar fi trebuit să ştii asta, doar de atîta timp îmi faci onoarea să fii sufletul meu blestemat.

Ieşiră. Deoarece treceau din nou pe lîngă automatele cu bani, contele aplecă braţul unuia din ele cu atîta îndemînatică violenţă încît se rupse ceva înăuntru şi o ploaie de jetoane se răspîndiră

la picioarele lor printre resturile spicelor de orez. Aveau, turnate în plumb, un cap de bufniță, cu o expresie atît de fioros diavolească de rapacitate, cu un cioc mare ca un nas de kurd și cu cele două moțuri asemenea unor coarne moi, încît secretarul nu cuteză să le păstreze pe cele cîteva pe care le ridicase. Dar contele știu să prindă pe ultima din zbor și o privi îndelung în căușul palmei, cu oarecare mulțumire, înainte de-a o băga în împletitura unei pungi de păr roșu mai scînteietor decît conținutul ei cu monede de aur.

Deși nu bătea vîntul, noaptea făcea să se simtă răcoarea aspră pe care o întîlnești de obicei în largul mării. Călătorii noștri o porniră pe un pod la fel cu primul, dar mult mai scurt, care îi conduse după cîțiva pași pe-o a doua platformă : acolo, pe-un mare spațiu gol iluminat la fel de niște torțe aidoma acelora ce-i însoțiseră pretutindeni de cînd părăsiseră pămîntul ferm, văzură o clădire ca o uriașă prăjitură funerară, încoronată de dantele, avînd deasupra ace, semilune și bile, iradiind, oricum ai fi privit-o, acea posomorîtă sclipire ce-o au lucrurile scoase dintr-o așezare lacustră, acea înfățișare de funingine pe care o ia adesea lemnul după ce stă îndelung într-o apă liniștită.

Contele intră fără să șovăie. Se aflau într-o încăpere — ai fi crezut interiorul golit al unui cub de lignit — dar secretarul, fiindcă se simțea prost în această odaie unde totul sclipea, îl rugă prudent pe conte să se reîntoarcă la celălalt cazinou ; contele nu-i răspunse decît plimbîndu-se în lung și-n lat, vădind cea mai deplină mulțumire în fața zidurilor de scînduri cu un atît de frumos

luciu negru reflectînd ca niște oglinzi înalta siluetă a paltonului său cu carouri roșii și pălăria mică din fetru de Dolomiți. Pentru prima oară de la începutul serii, i se păru că se află într-un loc cunoscut, și, deși nu văzuse vreodată ceva asemănător, nu se poate spune că a fost într-adevăr surprins cînd descoperi noua sală de joc.

Chiar din pragul ușii, între pereții la fel de negrii și de lucitori ca cei din anticameră îl întîmpină o pîclă densă de făină prin care puteai urmări numai cu oarecare greutate ce fac jucătorii ; aceștia, niște personaje tăcute care se mișcau domol cu o înfățișare de afectată eleganță, purtau costumele secolului al XVIII-lea francez, și dacă mai întîi ți se părea că asemenea straie erau albe din pricina făinii, nu întîrziai să observi că toate veșmintele bărbătești sau femeiești fuseseră croite, precum costumele de teatru, dintr-un material de aceeași calitate, un destul de obișnuit satin alb. Romburi din hîrtie lucioasă, cu găuri pentru ochi, acopereau toate chipurile, și, pe deasupra, mulți dintre ei mai purtau și niște ochelari de sticlă sau de cauciuc : ochelari pentru scufundat ce erau oferiți noilor veniți de o bătrînă negustoreasă coafată marinărește, care, ca să i se cumpere marfa, cînta mormăind această reclamă ciudată :

Uită-te, uită-te, prin făină,
cu luneta submarină.

Ca și în celălalt cazinou, ca în toate tripourile din lume, mulțimea se îngrămădea în jurul unei mese lungi. Cînd contele de Numa și secretarul lui se apropiară de ea, observară că era un bloc

de ardezie, de frumoase dimensiuni, pe care se pictase figurile mărite ale unui vechi joc de tarot [1]; marchizii inocenţi şi bălaiele doamne de Pompadour îngrămădeau pe masă ludovici de aur, în timp ce un ventilator curăţa piatra de făină ce se depunea mereu. De la înălţimea unui balcon circular spînzurat de boltă cu lanţuri, ce stîrneau o impresie destul de sinistră, un bărbat cu trăsături posomorîte, avînd tatuate pe braţe embleme neclare sub manşetele ridicate ale ponositei sale cămăşi castanii, apleca încet pînă la mijlocul mesei, ţinînd-o de patru sfori, o farfurie de porţelan albastru şi auriu umplută cu făină; pe urmă, cu o zvîcnitură de evantai la marginea ei, făcea să-i zboare tot conţinutul în aer şi tarot-ul cîştigător rămînea singur pe fundul farfuriei de piatră.

Împăratul, papistaşa, îndrăgostiţii, luna, stelele se perindară un timp prin faţa ochilor contelui de Numa, unele figuri revenind de mai multe ori, potrivit unor legi misterioase pe care nu caută să le desluşească. Un simţămînt încă vag, dar stăruitor era pe cale să pună stăpînire pe el: aşadar tot acest aur, cărat dintr-o mînă într-alta cu gesturi nepăsătoare, nu putea fi decît un accesoriu, sau cel mult un fel de simbol, iar, de fapt, în această partidă se juca ceva mult mai grav. În loc să-şi piardă din intensitate, impresia aceasta sporea cu fiecare clipă, pînă deveni o certitudine de temut; curînd nu-l mai obseda decît o singură întrebare repetată de mii şi mii de ori, ca un sloi de gheaţă cu mii de faţete ascuţite: „Care este,

[1] Joc de cărţi; se joacă cu 78 de cărţi mai lungi şi cu alte figuri decît cele obişnuite.

care a fost, care va fi miza acestui joc?", dar nu şi-ar fi vîndut locul nici pentru patul unei amante de cardinal, deşi atitudinea înspăimîntată a secretarului, care încerca mereu să-l tragă spre uşă, nu-i dădea decît răspunsuri ameninţătoare.

Trebuia un şoc sau mai degrabă ceva nou ca să-l facă să-şi revină; ceea ce se întîmplă cînd bătrîna negustoreasă de ochelari îşi întretăie refrenul cu o voce stridentă şi insolită, repetîndu-l numai în două note, care evocau zgomotul unui obiect greu, înălţat anevoie pe nişte lemne unse cu seu, dar cu prea multă zgîrcenie.

Unul din cei cu straie albe, care miza în preajma contelui, izbucni în rîs.

— Ascultă ce bine imită trilurile de porc ale prinţesei roşcovane, îi zise.

Arătă atunci cu degetul o fată înaltă cu păr roşcat, grozav de slabă, costumată în mireasă de operetă, care se afla în nacelă lîngă personajul posomorît şi tatuat ce dirija partida.

— De fiecare dată cînd i se aduce un nou soţ, îşi cîntă trilurile, îi mai spuse, în timp ce roşcovana care-l auzise aruncă spre el, ca o serpentină, o floricică roşie de roibă [1]. Am poreclit-o în glumă şi „văduva".

Contele se înfioră, ca şi cum s-ar fi trezit brusc dintr-un somn în timpul zilei. Era obişnuit să trăiască lenevos între cîteva imagini zburătăcind în jurul lui de-a valma, cu nişte cuvinte mai mult sau mai puţin lipsite de sens şi cu amintirile din tinereţe pe trei sferturi pierdute. Toate

[1] Plantă ierbacee cu flori albe-gălbui, a cărei rădăcină conţine o materie colorantă cenuşie.

nu-i dădeau cine știe ce bătaie de cap cîtă vreme nu le descifra ; dar simțea confuz că era pe cale să descopere pe una din cele mai de seamă dintre ele, dar în același timp se temea s-o afle.

— Și el ? întrebă în sfîrșit, arătînd pe omul din nacelă.

— Cum, n-ați auzit niciodată vorbindu-se de domnul Samson ? răspunse jucătorul.

Atunci Numa își aminti limpede sfîrșitul visului : se află acolo la capătul nesfîrșitei alei de ceară violetă — și încă o dată candelabrele se înmulțesc în jurul cuplului, care-și urmează drept înainte marșul nupțial ; și acum se măresc cît vezi cu ochii, se sparg norii denși pe care-o baghetă magică îi poartă în fața flăcărilor, îi alungă pe nenumărații penitenți ca pietricelele de pe-o plajă, și toate zadarnicele lor asalturi se curmă la picioarele cuburilor de argint cu imnuri ce stîrnesc un zgomot aidoma valului ce izbește o stîncă ; candelabrele de apleacă, lumînările se îmbină deasupra cortegiului, se unesc cu jeturile șuierătoare ale materiei moi, curgînd învîrtoșată în lungi stalactite pal-străvezii ; toate țîșnesc din pămînt spre cer într-o uriașă catedrală de ceară picurînd și de flăcări de cărbune, în timp ce acordurile de orgă titanică se învălmășesc cu dangătul clopotelor și larma pelerinilor. În piața din fața catedralei, înaintea cortegiului care s-a oprit, se înalță o ghilotină pe-un altar acoperit cu stofe negre, iar niște preoți înveșmîntați în roșu oficiază jur împrejur. Ostașii elvețieni, mascați în ciudatele lor armuri de fier, o iau pe tînăra mireasă, o duc pe eșafod, și deoarece se mai împotrivește și se agită, toată

carnea cu puroi de pe chip îi cade lîngă ceea ce constituie totodată altarul și butucul ghilotinei. În această clipă cade cuțitul ghilotinei : o uriașă străfulgerare de argint în spatele craniului de bou acoperit de sînge negru, în timp ce o țîșnitură de picături stacojii în fața macabrului trofeu desăvîrșește emblema seniorilor de Numa.

— Și noi stăm aici, în mijlocul tuturor acestor oameni care nu ne privesc nici mai mult nici mai puțin decît ca pe un vițel de lapte, zise contele întorcîndu-se distrat spre secretarul lui. Dar, orice ni s-ar putea întîmpla, o să știm acum să obținem onorurile ce se cuvin unei persoane de rangul nostru.

CUPRINSUL

Lector: MARCEL ADERCA
Tehnoredactor: AURA IONESCU

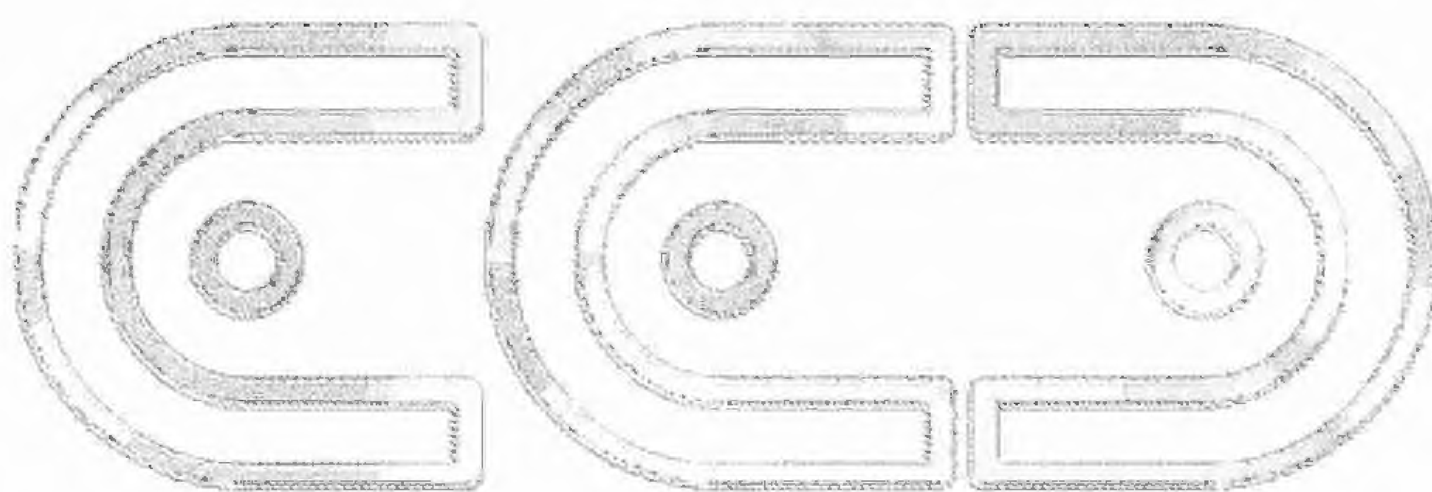
Bun de tipar 21.12.1974. Coli tipar 6,625. Tiraj 20.130 ex.

Tiparul executat sub comanda
nr. 725 la
Intreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București
Republica Socialistă România

Al

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

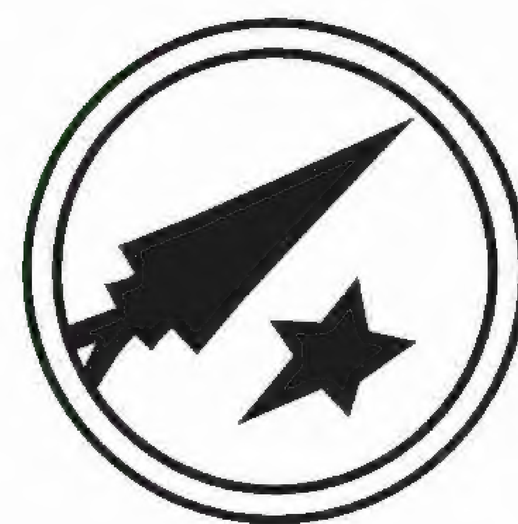

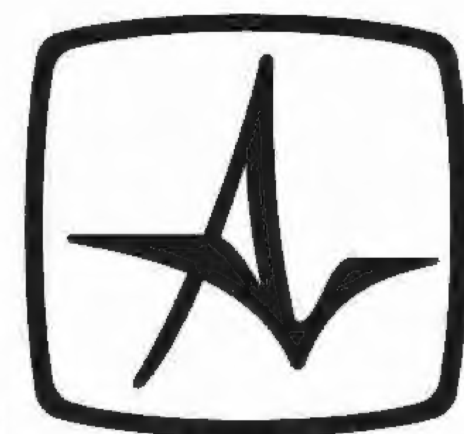

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

